ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΣΙΩΝ»

Ο ΕΝ ΙΟΡΔΑΝΗι ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΒΑΠΤΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΥΠΟ

ΚΛΕΟΠΑ Μ. ΚΟΙΚΥΛΙΔΟΥ

Μ. Ἀρχιδιακόνου τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΙΕΡ... ΜΟΙΣ

Ἐκ ... γραφείου τοῦ Ἰ. ...νοῦ τοῦ Π. Τάφου

763

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΟΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΣΙΩΝ»

ΑΡ. 469
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

Ο ΕΝ ΙΟΡΔΑΝΗι ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΒΑΠΤΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΥΠΟ
ΚΛΕΟΠΑ Μ. ΚΟΙΚΥΛΙΔΟΥ
Μ. Ἀρχιδιακόνου τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ
Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τοῦ Ἱ. Κοινοῦ τοῦ Π. Τάφου
1905

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΩι

ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΩι ΚΑΙ ΣΟΦΩΤΑΤΩι

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩι ΙΟΡΔΑΝΟΥ

ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩι ΤΗΣ Α. Θ. ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ

ΚΥΡΙΩι ΚΥΡΙΩι

ΕΠΙΦΑΝΙΩι

ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΝ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

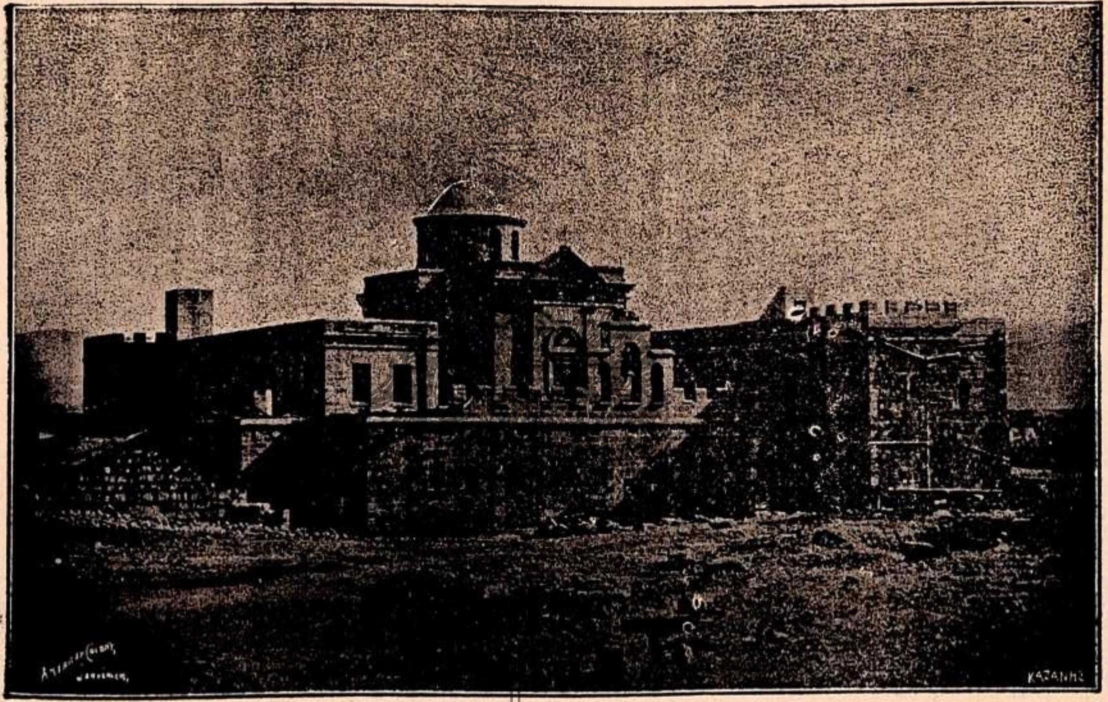

Ἡ ἐν Ἰορδάνῃ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΕΝ ΙΟΡΔΑΝΗ ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΒΑΠΤΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ.

Ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου 5539 γεγονὸς βαρυσήμαντον καὶ ὅλως ἔκτακτον, γεγονὸς μέλλον διὰ νέας ὅλως ὁδοῦ νὰ προσαγάγῃ τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸ ὑπέρτατον καὶ ἀπόλυτον ὄν, γεγονὸς τέλος τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπαγγελλόμενον τελεῖται ἐν μυστηριώδει σιγῇ ἔν τινι ἀφανεῖ καὶ ἀσήμῳ τῆς γηΐνης σφαίρας ποταμῷ.

Δὲν εἶναι γεγονὸς μεγάλης καὶ θορυβώδους τινὸς μάχης καθ' ἣν μέρος τῆς γηΐνης σφαίρας ἀνταλλάσσει δορυκτήτορας· τοὐναντίον εἶναι γεγονὸς ἤρεμον καὶ ἥσυχον, ἀφελὲς καὶ ἀπέριττον. Ἡ ἱστορία τῶν ἐπικρατούντων τότε ἐθνῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων σιγᾷ περὶ τούτου· διότι μετ' οὐ πολὺ μέλλει νὰ λαλήσῃ περὶ αὐτοῦ ἡ πραγματικότης, διότι ἐν τῷ γεγονότι τούτῳ ἀποκαλύπτεται ἡ προαιώνιος βουλὴ αὐτοῦ τοῦ ἀπείρου.

Συμπληροῦται τὸ τριακοστὸν ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἔτος, ὅτε δύο ἄνδρες ὅλως ἀφανεῖς ὡς πρὸς τὸ μέγα αὐτῶν ἔργον κατέρχονται τῆς Γαλιλαίας καὶ παραπλεύρως τοῦ Ἰορδάνου βαίνοντες, διευθύνονται εἰς ὡρισμένον αὐτοῦ σημεῖον. Δὲν εἶναι οὗτοι στρατηλάται νικηφόροι, προτιθέμενοι νὰ διανείμωσι τὴν γῆν, ὡς τοῦτο συνέβη μικρὸν πρὸ αὐτῶν· εἶναι δύο ἁπλοῖ μὲν Ἰουδαῖοι, ἀλλ' οἱ μέλλοντες κατακτηταὶ τῶν ἀνθρωπίνων συνειδήσεων, οἱ κάτοχοι τοῦ θείου καὶ ἀπορρήτου ἐκείνου μυστηρίου, ὅπερ ἔμελλε

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νὰ μεταβάλῃ καὶ νὰ ἀλλοιώσῃ εἰς τὸ διηνεκὲς τὰς μέχρι τότε γνωστὰς θρησκευτικὰς τῶν ἀνθρώπων πεποιθήσεις καὶ νὰ χαράξῃ τῇ ἀνθρωπότητι νέαν ὁδὸν δι' ἧς ἔμελλε καὶ μέλλει νὰ δράσῃ καὶ νὰ εὐπραγήσῃ ἐν τῇ φορᾷ καὶ τῇ ἐξελίξει τῶν αἰώνων.

Ὁ εἷς τούτων δερματίνην ζώνην φέρων περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ καὶ ἔνδυμα ἀπὸ τριχῶν καμήλου ἐστὶν ὁ ἀδυσώπητος ὑπέρμαχος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὁ τελευταῖος ἀντιπρόσωπος τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ὁ πρόδρομος τοῦ νέου. Διασχίζει οὗτος ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ, ἠχεῖ ὡς φωνὴ βροντῆς ἀνὰ τὰς αὐχμώδεις καὶ ἀνίκμους τῆς Ἰουδαίας ἐρήμους· ὁ θεῖος αὐτοῦ λόγος ἐκπλήσσει τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς καὶ παραμυθεῖ τοὺς τεθλιμμένους λαούς· εἶναι ὑετὸς ἐν γῇ διψώσῃ! Καὶ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ Ἰωάννης ὁ βαπτιστής. Ὁ δ' ἕτερος, ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος.

Οὐδέποτε ἄλλοτε οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον μετὰ τοσαύτης μετριοφροσύνης καὶ ἀπολύτου σιγῆς συνεβάδισαν καὶ συνειργάσθησαν ἄνδρες ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῇ μεγίστῃ ταύτῃ ἁπλότητι ἔγκειται τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον αὐτῶν μεγαλεῖον!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ τόπος τοῦ μεγάλου καὶ πρωτοφανοῦς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα γεγονότος ἐστὶν ὁ Ἰορδάνης ποταμός, ἐλάχιστος μὲν οὗτος, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτοῦ μείζων! Οὐδεὶς ἐξυμνήθη τόσον, ὅσον οὗτος καὶ οὐδεὶς τῶν ποταμῶν ἐπεσπάσατο τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀνθρώπων ὅσον οὗτος. Αἱ δῖναι καὶ τὰ ὁρμητικὰ αὐτοῦ ῥεῖθρα ἐμπνέουσιν ἄρρητον θυμηδίαν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν ἐπιγνώσει εὐσεβῶν τοῦ Ἰησοῦ ὀπαδῶν ἔστη πρὸ τῶν μαγικ[illegible] αὐτοῦ ὄχθων χωρὶς νὰ συγκινηθῇ καὶ νὰ κατ[illegible] ὑπὸ [illegible]γους καὶ ἐκπλήξεως, ἀλλὰ καὶ ἀπείρου πρὸς αὐτὸν σεβασμοῦ. Ὅθεν δικαίως ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος διδάσκει «Ἀρχὴ τοῦ παντὸς τὸ ὕδωρ καὶ ἀρχὴ τῶν εὐαγγελίων ὁ Ἰορδάνης». Ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος «Ἀρχὴ τῆς κατασχέσεως τῆς

γῆς καὶ τῆς κατασχέσεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐστιν ὁ Ἰορδάνης. Καὶ ὄντως· ἡ ἕκτη Ἰανουαρίου εἶναι τὸ κορύφωμα τῆς δόξης καὶ τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ.

Τὸ ὑπέρτατον ὄν, ἡ πρυτανεύουσα τοῦ παντὸς δύναμις, αὐτὴ ἡ Ἁγία Τριὰς ἔν τινι ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀνακαινίζει τὴν πεσοῦσαν ἀνθρωπότητα· ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ βαπτίζεται ἐν τοῖς τοῦ Ἰορδάνου ῥείθροις. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μαρτυρεῖ ἐν εἴδει περιστερᾶς καὶ ὁ Πατὴρ ἀναφωνεῖ σχιζομένων τῶν οὐρανῶν «Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ ηὐδόκησα». Τὸ γεγονός ἐστι μέγα καὶ ὑπερφυσικόν, ἡ σπουδαιότης αὐτοῦ παγκόσμιος, διότι πρόκειται περὶ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς ἀνθρωπότητος!

Ἀλλὰ ποῦ τοῦ Ἰορδάνου ἔλαβε χώραν τὸ γεγονὸς τοῦτο; Ποῦ ἐτοποθέτησε τοῦτο ἡ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων χριστιανικὴ παράδοσις καὶ ποῦ ἡ τῶν μετέπειτα; Ποῦ τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν πιστῶν ἐβαπτίζοντο ἐπὶ 12 ὅλους αἰῶνας οὐδαμῶς ἀμφιβάλλοντα ὅτι ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐβαπτίζοντο ἦν αὐτὸς ὁ τόπος τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως; Ἰδοὺ ἡ ὑπόθεσις τῆς παρούσης ἡμῶν πραγματείας, ἥτις τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρει τῇ τε χριστιανικῇ ἀρχαιολογίᾳ καὶ τῇ Ἱ. ἡμῶν Ἀδελφότητι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀρχικὰς πηγὰς περὶ τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τοῦ τρόπου τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως ἔχομεν τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς εὐαγγελιστάς.

«Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, λέγων, Μετανοεῖτε ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. *Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ* ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν... Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς

ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ᾿ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην· τότε ἀφίησιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ᾿ αὐτὸν καὶ ἰδού, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα». (Ματθ. Κεφ. 3).

«Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ᾿ αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἦν δὲ ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον· καὶ ἐκήρυσσε λέγων· Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην· καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανούς, καὶ τὸ Πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον ἐπ᾿ αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον»; (Μάρκ. Κεφ. 1.5—12).

«Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας καὶ Λυσανίου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ρῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ. Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. Ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· τί οὖν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε· ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· μηδένα διασείσητε, μηδὲ συκοφαντήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασι λέγων· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν. Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡσεὶ περιστερὰν ἐπ' αὐτὸν καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι, Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα.

Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος». (Λουκ. Κεφ. 3—23.).

Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· «Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ λευΐτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, σὺ τίς εἶ; Καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ. Εἶπον οὖν αὐτῷ τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; Ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπον αὐτῷ. Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὐδὲ Ἠλίας, οὐδὲ ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων. Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνήρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν· κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ᾽ αὐτόν. Κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ᾽ ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ᾽αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Κἀγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

Ἐκ τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας· τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ.... Καὶ ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην, Ἰησοῦς δὲ Πνεύματος ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου. Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων» ἐκ τῶν περικοπῶν λέγω τούτων ἐξάγονται δύο τινά, ὅτι ἡ μὲν διήγησις τοῦ Μάρκου συνᾴδει καθ᾽ ὅλα πρὸς τὴν τοῦ Ματθαίου· ὁ δὲ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν περιγράφουσι τὰ τοῦ βαπτίσματος, ὡς λαβόντος χώραν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ δὴ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, ἥτις ἐξετείνετο ἀπὸ Ἱεροσολύμων μέχρις Ἰορδάνου.

Ὁ τόπος τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου συμπίπτει πρὸς τὸν τόπον τῆς διαβάσεως τοῦ Ἰορδάνου ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων ἐν οἷς καὶ ὁ θεῖος Ὠριγένης τοῦτο ἀποδέχονται καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων παλαιστινολόγων. Καὶ οὐδόλως ἀπίθανον, ὅτι ὁ θέλων νὰ πληρώσῃ τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας προείλετο ὡς τόπον τῆς βαπτίσεως αὐτὸν τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἔνθα ἐγένετο ἡ ἐκ θαύματος ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν διάβασις τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ ὡς μὲν ἐκείνη ἐσκόπει τὴν τελείαν κατάκτησιν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ, οὕτω καὶ τὸ θεῖον τοῦ Ἰησοῦ βάπτι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σμα προεπηγγέλλετο τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσι τὴν τελείαν κατάκτησιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ὅστις δ' ἂν ὅμως καλῶς μελετήσῃ τὰ τῆς πορείας καὶ τῆς διαβάσεως τοῦ Ἰορδάνου ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν Ἀριθμῶν, τοῦ Δευτερονομίου καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐκ τῶν ἐκφράσεων «Καὶ ὁ λαὸς εἱστήκει ἀπέναντι Ἱεριχώ» εὐκόλως πείθεται ὅτι «τὰ ἀπέναντι τῆς Ἱεριχὼ» μέρη τῆς Γραφῆς συμπίπτουσιν ἐπακριβῶς πρὸς τὰ μέρη τὰ κείμενα ἀπέναντι τῆς νῦν ἐν Ἰορδάνῃ μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου, ἅτινα ἦσαν τὰ προσφορώτερα πρὸς διάβασιν τῶν Ἰσραηλιτῶν διὰ λόγους τοπικοὺς καὶ στρατηγικούς. Διότι οἱ Ἰσραηλῖται διαβαίνοντες τὸν Ἰορδάνην παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Τ. Προδρόμου εἶχον χώραν ὄπισθεν αὐτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον κατακεκτημένην ἤδη καὶ ἐπομένως τὰ νῶτα αὐτῶν ἐξησφαλισμένα ἀπό τε τῆς Ν. Θαλάσσης καὶ τῶν ἀνατολικῶν αὐτῆς ὀρέων. Εἶχον ὕδατα ἄφθονα ἐν περιπτώσει ὀπισθοχωρήσεως αὐτῶν, δηλαδὴ ὅτε θὰ ἐκωλύετο εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡ τοῦ Ἰορδάνου διάβασις. Ἡ τοῦ Ἰορδάνου διάβασις εἰς σημεῖον πολὺ μακρὰν πρὸς βορρᾶν τῆς μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου ἦν ἔργον οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνον διὰ τὰ παρεμπίπτοντα ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου καὶ νῦν πολλῷ δὲ μᾶλλον τότε μεγάλων ἐκτάσεων ἕλη. Ἐκτὸς δὲ τούτων θὰ εἶχον οἱ Ἰσραηλῖται καὶ τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ στρατοῦ αὐτῶν μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου ἐκτεθειμένην, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τοὺς ἰσχυροὺς κατοίκους τῆς πόλεως Γαί, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τοὺς ὡσαύτως ἰσχυροὺς ἐκείνους λαούς, οὓς οὐχὶ πολλῷ ὕστερον μετὰ λυσσώδη ἀγῶνα κατέβαλεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἐπειπὼν τὸ περίφημον «Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ Σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλών». Ὁ χάρτης τῆς Μαδηβᾶς τίθησι τὴν φάραγγα ταύτην μεταξὺ τοῦ σημερινοῦ Ταΐπε καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ.

Καθόλου δ' εἰπεῖν, οἱ Ἰσραηλῖται διαβαίνοντες τὸν Ἰορδάνην πρὸς Β. τοῦ Τιμίου Προδρόμου θὰ εὑρίσκοντο ἐν τῷ μέσῳ δύο ἐχ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

θρῶν, τῶν Ἱεριχουντίων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ τῶν ἐχθρῶν, ὧν ἐμνήσθην ἀνωτέρω, ἐν ᾧ ἡ παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Πρόδρομου διάβασίς των εἶχε κατὰ μέτωπον ὅλους των τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὰ ὄπισθεν καὶ πέραν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου παντελῶς ἐξησφαλισμένα.

Καὶ τοιοῦτοι περίπου τοπογραφικοὶ συλλογισμοὶ ἐξάγονται ἐκ τοῦ βιβλίου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχαία Ἱεριχὼ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἐγένετο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἡ τῶν Ἰσραηλιτῶν διάβασις ἔκειτο κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Οἱ θέλοντες νὰ διισχυρισθῶσιν, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἱεριχὼ ἔκειτο παρὰ τὴν πηγὴν τοῦ Ἐλισσαίου ἐκφέρουσι γνώμην ἀβασάνιστον. Κατ' ἐμὲ τὸ μὲν σημερινὸν πολίχνιον τῆς Ἱεριχοῦντος εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία Ἱεριχὼ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Καὶ ἀπόδειξιν τούτου πρόσφατον καὶ ἀρκοῦσαν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἡγοῦμαι καὶ τὴν ἑξῆς. Ὅτε πρὸ μικροῦ ἐκτίζετο τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι ὀθωμανικὸν τέμενος, εἰς βάθος οὐδὲ τριάκοντα μέτρων εὑρέθη στερεὸν ἔδαφος. Τοὐναντίον εὑρίσκοντο στρώματα διαφόρων ἐποχῶν ἐξ οἰκιῶν, ὀχετῶν καὶ κεράμων πάμπληρων. Τελευταῖον δ' ἀνεκαλύφθη καὶ οἰκοδόμημα ἐξ ὀπτῶν πλίνθων, ὅπερ ἀνήγαγον εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν βασιλέων τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἰσραήλ. Μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀρχαίας Ἱεριχοῦντος εἰς βάθος 5—6 μέτρων σώζεται ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ ὃν ἔχει νῦν ὁ γέρων Καλλίνικος, ὡς εἶπέ μοι τοῦτο ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Βηθλεὲμ Ἄνθιμος, εἰς ὃν ἀνῆκε τὸ πρῶτον ὁ κῆπος. Ἡ δὲ παρὰ τὴν πηγὴν τοῦ Ἐλισσαίου ἀρχαία Ἱεριχὼ ἐνίων ἀρχαιολόγων εἶναι, ὡς θέλομεν νὰ εἴπωμεν σήμερον, τὸ νέον ἄστυ τῆς ἀρχαίας Ἱεριχοῦντος, τὸ ἀριστοκρατικόν, τὸ ἡγεμονικὸν ἄστυ τῶν Μακεδονικῶν, Μακκαβαϊκῶν, Ρωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινῶν χρόνων καὶ ἐπέκεινα.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τυχὸν προταθησόμενον ἐπιχείρημα, ὅτι ἐν καιρῷ πολιορκίας πόθεν ἠδύνατο νὰ ὑδρεύηται ἡ πόλις, κάλλιστα δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ἡ ἀρχαία Ἱεριχὼ δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῆς πηγῆς τῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τοῦ Ἐλισσαίου, διότι ὁ παραπλεύρως τῶν ἀρχαίων τειχῶν αὐτῆς διερχόμενος χείμαρρος τοῦ Χοζεβᾶ ἔρρεεν ἀεννάως, ὅστις καὶ σήμερον δύναται νὰ ρέῃ ὅπως δήποτε καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὅταν τὸ ὕδωρ αὐτοῦ δὲν χρησιμοποιῆται πρὸς ἄρδευσιν. Τοῦτο δὲν λέγω ἄνευ σκοποῦ· διότι καὶ εἰς τὰ παραπλεύρως τοῦ χειμάρρου κείμενα ἡμέτερα καὶ ρωσσικὰ κτήματα, ἅτινα γέμουσιν ἀρχαίων ἐρειπίων, εἶδον ἐξ αὐτῆς τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ νὰ εἰσχωρῇ ἐν αὐτοῖς ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον, ὅπερ δὲν εἶχε σκοπὸν τὴν ἄρδευσιν, ἀλλὰ τὴν ὕδρευσιν τῶν οἰκοδομημάτων. Ὡσαύτως δὲν ὑπῆρχε καὶ φόβος ἵνα τὸ ὕδωρ τοῦ χειμάρρου εὐκόλως μετοχετευθῇ, διότι οὐδέποτε οἱ Ἱεριχούντιοι θὰ κατέλειπον ἀφρουρήτους ἐν καιρῷ κινδύνου τὰς ὀφρῦς τῶν ὑπερκειμένων τῆς πόλεως ὀρέων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων διήρχετο ὁ χείμαρρος καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων σῴζονται μέχρι τῆς σήμερον τεχνητὰ σπήλαια καὶ ἀρχαῖα ὀχυρώματα. Πλὴν τούτου καὶ ἡ πόλις αὐτῆς δὲν θὰ ἐστερεῖτο ἔνδον μεγάλων δεξαμενῶν πρὸς ἐναποταμίευσιν μεγάλων ποσοτήτων ὕδατος κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἀρχαῖον τῶν πόλεων σύστημα. Καὶ τοσαῦτα μὲν ἐν συνόψει περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν διαβάσεως τοῦ Ἰορδάνου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀπέναντι τῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου μέρη, ἅτινα καὶ ἡ ἀρχαία ἑβραϊκὴ παράδοσις ἀπεδέχετο ὡς τὸν τόπον τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν διαβάσεως, ἀποκαλοῦσα αὐτὸν *Βαὶθ βαρὰ* ἤτοι *τόπον διαβάσεως*. Ἤδη δὲ καὶ περὶ τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως.

Κατ' ἀρχὴν ἡ τοῦ Κυρίου βάπτισις δὲν ἐγένετο ἐν ἀποκέντρῳ τοῦ Ἰορδάνου μέρει, ἀλλ' ἐν τόπῳ ὅπως δήποτε γνωστῷ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων συχναζομένῳ. Ἂν ὅμως αὕτη ἐν τῇ ἐντεῦθεν ὄχθῃ ἔλαβεν χώραν εἴτε τῇ πέραν, τοῦτο οὐ δηλοῦται ἡμῖν σαφῶς ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν εὐαγγελιστῶν, ἂν καὶ ἡ τούτου ἄγνοια οὐδαμῶς ἐλαττοῖ τὴν σπουδαιότητα τοῦ γεγονότος. Φαίνεται δ' ὅμως ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς ὄχθη ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτῆς συνήγορον τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Σημειωτέον δ' ὡσαύτως ὅτι οὐδαμοῦ τῶν εὐαγγελίων ἀναγι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νώσκομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διὰ τῆς πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώρας κατῆλθεν εἰς Ἱεριχοῦντα καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα,· τοὐναντίον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας παρακάμπτων τὴν Σαμάρειαν διὰ τῆς Ἱεριχοῦντος ἀνήρχετο εἰς Ἱεροσόλυμα. Τὴν ὁδὸν ταύτην ὡς μᾶλλον συνήθη τοῖς Γαλιλαίοις τοῖς κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπισκεπτομένοις τὰ Ἱεροσόλυμα, προυτίμησεν, ὡς φαίνεται ὁ Κύριος καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ βαπτίσματος αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζε τότε ἐν Βηθαβαρᾷ ἤτοι εἰς τὸν·μικρὸν μέν, ἀλλὰ δαψιλῆ ὕδατα ἔχοντα μέχρι τῆς σήμερον χείμαρρον Ἄϊν Καρὰρ, ὅστις δὲν ἔχει μῆκος πλέον τῶν δύο χιλιομέτρων καὶ οὗ τὰ ὕδατα εἰσβάλλουσιν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐπακριβῶς ἀπέναντι τῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ ὅστις συμπίπτει πρὸς τὸν Αἰνὼν ἢ Σαπσαφὰν τοῦ χάρτου τῆς Μαδηβᾶς.

Πρὸς τὸ μέρος τοῦτο διηυθύνθη ὁ Κύριος, ἵνα βαπτισθῇ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, ὅπερ ὑπὸ πλήθους ἀνθρώπων ἐσυχνάζετο, διότι ἐν τῷ μέρει τούτῳ ὑπῆρχον δύο γέφυραι καί τινες παροδίαι εἰς ἃς κατέληγον αἱ ἀπὸ διαφόρων ἀξιοσημειώτων πόλεων τῆς Περαίας ἀρχόμεναι λεωφόροι ὡς δύναμαι μετὰ βεβαιότητος ἐν τοῖς πρώτοις νὰ διισχυρισθῶ ἐκ τῶν διασῳζομένων ἔτι ἰχνῶν τῶν λεωφόρων. Τὰ ἴχνη τῶν λεωφόρων τούτων παρατηροῦνται καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου, αἵτινες διὰ Γαλγάλων κατήντων εἰς Ἱεριχοῦντα. Σημειωτέον ὅτι ἂν ὁ Κύριος διῆλθε τὸν Ἰορδάνην ἐν τῷ μέρει τούτῳ, διῆλθεν αὐτὸν πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἰωάννου (Ἰωάν. Κεφ. 3. 26).

Εἰς τὴν ἐντεῦθεν λοιπὸν ὄχθην τὴν καθ' ἡμᾶς, τὴν κειμένην κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, φρονῶ ὅτι ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος, διότι μετὰ τὴν βάπτισιν βλέπομεν αὐτὸν ἀναγόμενον εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ἵνα πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Καὶ αὕτη ἦν ἡ παράδοσις τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων κατὰ τὸν Ε΄ αἰῶνα καὶ ἣν διέσωσεν ἄχρις ἡμῶν ὁ τῆς Μαδηβᾶς χάρτης.

Ὁ τόπος λοιπὸν ἐν ᾧ ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος, ὡς ὑπ' ἀνθρώπων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

διηνεκῶς συχναζόμενος, δὲν ἠδύνατο εὐκόλως ν' ἀπολεσθῇ. Μία ἀνασκοπὴ ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως πείθει ἡμᾶς ὅτι οἱ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων χριστιανοὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως στερρῶς ἐχόμενοι καλῶς ἐγίνωσκον τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως· ἀλλὰ πλὴν τούτου καὶ ἡ τῶν Ἱεροσολύμων ἐκκλησία οὐδέποτε θὰ ἠμέλησε τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως, ἂν καὶ ἀγνοοῦμεν ποία ἀρχή, ποῖος γνώμων ἢ κανὼν ἴσχυε παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων ἐκκλησίᾳ περὶ τὴν ἀνάδειξιν ἢ παραδοχὴν τόπου τινὸς ὡς ἱεροῦ καὶ ἀξίου, διότι ἔλαβον ἐν αὐτῷ χώραν γεγονότα τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. Τοῦτο μόνον καλῶς γινώσκομεν ὅτι οἱ ἱεροὶ Τόποι ἢ ὡς θέλομεν νὰ εἴπωμεν σήμερον τὰ *Προσκυνήματα*, ἐξηρτῶντο ἔκ τε τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῶν Ἱεροσολύμων.

Φαίνεται δ' ὅμως ὅτι ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις, καθόσον αὕτη συνῇδε καὶ πρὸς τὰς θείας Γραφάς, ἐλαμβάνετο ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν, ἀρχῆθεν διασωζομένη, ἀναζωπυρουμένη καὶ ὁλονὲν κραταιουμένη διὰ τῆς συχνῆς ἐπισκέψεως τῶν ἁγίων Τόπων ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε εὐσεβῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὀπαδῶν, καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου πατρὸς Ἱερωνύμου λεγομένων «ὅτι θὰ ἦτο ἔργον μακρὸν ν' ἀριθμήσῃ τις τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς μάρτυρας, τοὺς θείους διδασκάλους, τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων μεταβάντας εἰς ἐπίσκεψιν τῶν θεοβαδίστων Τόπων».

Ὅτι δὲ ἐνωρίτατα οἱ ἅγιοι Τόποι ἐκτὸς τῆς ἁπλῆς λόγῳ εὐλαβείας ἐπισκέψεως ἤρξαντο νὰ προκαλῶσι τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μελέτην τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας πατέρων καὶ δὴ τῶν ἐπιφανεστέρων ἑρμηνευτῶν, ἀπόδειξιν τούτου ἔχομεν, ὅτι ἐπὶ Ναρκίσσου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων ἐν ἔτει 170 ἀπὸ Χριστοῦ ὅτε ὁ πολὺς τῶν Σάρδεων ἐπίσκοπος Μελίτων καὶ ὁ ἐκ τῆς τῶν Καππαδοκῶν χώρας Ἀλέξανδρος ὁ βραδύτερον θείᾳ ἀποκαλύψει προχειρισθεὶς ἐπί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σκοπος Ἱεροσολύμων ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα «ἕνεκεν εὐχῆς καὶ τῆς τῶν τόπων *ἱστορίας*». Τούτοις συγκαταριθμείσθω καὶ ὁ ἱερώτατος Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον ἐλθὼν καὶ οὗτος εἰς ἐπίσκεψιν καὶ *μελέτην* τῶν ἁγίων Τόπων.

Ἀδύνατον λοιπὸν οὗτοι οἱ ἐλθόντες ὡς ἱστορήσοντες τοὺς ἁγίους Τόπους νὰ παρέλειπον καὶ τὸν τῆς βαπτίσεως τόπον καὶ νὰ μὴ ἀνεζωπύρουν τὴν περὶ αὐτοῦ παράδοσιν διὰ τῆς ἐπισκέψεώς των, καὶ ἀπόδειξιν τούτου τρανὴν ἔχομεν τὸν θεῖον Ὠριγένη, ὅστις ἰδίοις ὄμμασιν ἐν ἔτει περίπου 220 εἶδε καὶ ἐμελέτησε τοὺς ἁγίους Τόπους καὶ ὅστις πρῶτος μετὰ τοὺς εὐαγγελιστὰς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ εἰς Ἰωάννην τὸν εὐαγγελιστὴν ποιεῖται ἰδιαιτέρως μνείαν τοῦ τόπου ἔνθα ἐβάπτιζεν ὁ Πρόδρομος καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη ὑπ' αὐτοῦ.

Τὰ ἑξῆς λέγει ὁ θεῖος πατὴρ περὶ τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἑρμηνεύων τὸ ρητὸν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. «*Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ* (κατὰ τὸν εὐαγγελιστήν), *ἐν Βηθαβαρᾶ* (κατὰ τὸν Ὠριγένη) *ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων*. Ὅτι μὲν σχεδὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἀντιγράφοις κεῖται «*Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο*» οὐκ ἀγνοοῦμεν καὶ ἔοικε τοῦτο καὶ ἔτι πρότερον γεγονέναι. Καὶ παρ' Ἡρακλέωνι γοῦν Βηθανίαν ἀνέγνωμεν. Ἐπείσθημεν μὴ δεῖν «Βηθανία» ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ Βηθαβαρᾶ, *γενόμενοι ἐν τοῖς τόποις ἐπὶ ἱστορίαν τῶν ἰχνῶν Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ τῶν προφητῶν*. Βηθανία γάρ, καὶ αὐτός ὁ Εὐαγγελιστής φησι, ἡ πατρὶς Λαζάρου καὶ Μάρθας καὶ Μαρίας ἀπέχει τῶν Ἱεροσολύμων σταδίους 15, ἧς πόρρω ἐστὶν ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς καὶ ἀπὸ σταδίων πλατεῖ λόγῳ ρπ' (180), ἀλλ' οὐδὲ ὁμώνυμος τῇ Βηθανίᾳ τόπος ἐστὶ περὶ τὸν Ἰορδάνην. *Δείκνυσθαι δὲ λέγουσι παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰορδάνου τὰ Βηθαβαρᾶ ἔνθα ἱστοροῦσι τὸν Ἰωάννην βεβαπτικέναι*». Ἐκ τῶν ἐκφράσεων «*Δείκνυσθαι δὲ λέγουσι παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰορδάνου τὰ Βηθαβαρᾶ...*» σαφῶς ἐξάγεται, ὅτι ἡ παράδοσις πε-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρὶ τοῦ τόπου τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως οὐδόλως εἶχεν ἀπολεσθῆ, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἀκμαία διασῳζομένη, ὥστε καὶ νὰ δεικνύηται ὡρισμένον μέρος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὡς τόπος τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως κατὰ τὰ ἔτη 220—225.

Ὁ Ἰορδάνης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡμεῖς ἑπόμενοι τῇ παραδόσει τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἀποδεχόμεθα, ὅτι, ὅτε ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀπήλαυσε τῆς ποθου-

μένης εἰρήνης διὰ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἡ βασιλομήτωρ αὐτοῦ ἡ μακαρία Ἑλένη ἀπῆλθεν (325—335) εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ πανιέρου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τότε ὡς λέγεται, αὕτη ᾠκοδόμησε καὶ ἐν τῷ τόπῳ τῆς βαπτίσεως ναὸν μετὰ ξενῶνος πρὸς τιμὴν τῆς ἁγ. Τριάδος ἢ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Τούτου ἐκτὸς Λατίνων τινῶν μνείαν ποιεῖται καὶ ὁ ἡμέτερος Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος ὡς ἑξῆς. «*Ἔπειτα (ἡ βασιλομήτωρ « Ἑλένη) τῷ θείῳ Ἰορδάνῃ προσβάλλει καὶ ἀμφὶ τῷ σπη« λαίῳ, ᾧ πάλαι τὴν κατοίκησιν εἶχεν ὁ βαπτιστής, οἶκον αὐ« τῷ περικαλλῆ ἀνεγείρει. Καὶ ἄλλον δὲ πρὸς τὸ ἄναντες τοῦ « ὄρους Ἡλιοῦ τῷ Θεσβίτῃ ἐγκαθιστᾷ*». Πατρ. Migne τόμ. 146 σελ. 113.

Καὶ φρονῶ ὅτι οὐκ ἠδύνατο ἄλλως γενέσθαι ἢ ὁ παράδοξος οὗτος τόπος τῆς τε Π. καὶ Κ. Διαθήκης νὰ ἑλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῆς εὐσεβοῦς βασιλομήτορος καὶ νὰ τύχῃ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῆς μερίμνης. Ἴσως θὰ ἐκληφθῶμεν ὡς ἄγαν εὔπιστοι, ἀποδεχόμενοι τὴν παράδοσιν ταύτην ὡς ἀναντίρρητον ἱστορικὴν μαρτυρίαν. Ἀλλ᾽ ἀφ᾽ οὗ περὶ τόσων ἄλλων ἐν τοῖς ἁγίοις Τόποις καὶ ἀλλαχοῦ ἐμερίμνησεν ἡ μακαρία Ἑλένη καὶ ὧν ἡ ἱστορία δὲν ποιεῖται μνείαν, διατὶ νὰ μὴ παραδεχθῶμεν, ἀφ᾽ οὗ ἔχομεν καὶ τὴν παράδοσιν συνηγοροῦσαν ἡμῖν, ὅτι αὕτη καὶ ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἠξίωσε τὸν τῆς βαπτίσεως τόπον, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ χριστιανικώτατος ἐν βασιλεῦσιν υἱὸς αὐτῆς Κωνσταντῖνος ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατ᾽ Εὐσέβιον εἶχεν ἐκδηλώσει τὸν διακαῆ αὐτοῦ πόθον, ὅπως ἐν τοῖς τοῦ Ἰορδάνου ῥείθροις τύχῃ τοῦ θείου βαπτίσματος; «Ὥρα καὶ ἡμᾶς ἀπολαῦσαι τῆς ἀθανατοποιοῦ σφραγῖδος, ὥρα τοῦ σωτηρίου σφραγίσματος ἐπιτυχεῖν, ἐπὶ ῥείθρων Ἰορδάνου ποταμοῦ τοῦτ᾽ ἐνενόουν ποτὲ ποιῆσαι, ἐφ᾽ ὧν καὶ ὁ Σωτὴρ εἰς ἡμέτερον τύπον τοῦ λουτροῦ μετασχεῖν μνημονεύεται. Θεὸς δ᾽ ἄρα τὸ συμφέρον εἰδώς, ἐντεῦθεν ἤδη τούτων ἡμᾶς ἀξιοῖ».

Ταῦτα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου προμελετῶντος ἠδύνατο ὁ τόπος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως νὰ μένῃ ἀπαρατήρητος; Τοῦτο ἡγοῦμαι ὅλως ἀδύνατον. Ὅτι δὲ καὶ πρότερον ἦτο, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὁ τόπος οὗτος ἤρξατο ν' ἀποβαίνῃ κοινὸν συνεντευκτήριον πάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ ἐπισκεπτομένων τοὺς ἁγίους Τόπους καὶ προτιθεμένων νὰ βαπτισθῶσι καὶ ὅτι τὰ ἐν Ἰορδάνῃ οἰκοδομήματα ἔχουσι περίπου τὴν ἐπίσημον αὐτῶν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὡς εἶπον ἀνωτέρω, τοῦτο δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἐκκλ. ἱστορίας Εὐσεβίου λεγομένων ἐν τῷ περὶ ἑβραϊκῶν ὀνομάτων συγγράμματι αὐτοῦ ἐν τῇ λέξει Βηθαβαρᾶ. «Βηθαβαρὰ, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ δείκνυται ὁ τόπος ἐν ᾧ καὶ πλείους τῶν ἀδελφῶν εἰσέτι καὶ νῦν τὸ λουτρὸν φιλοτιμοῦνται λαμβάνειν».

Τὸ ἀρχαιότερον περὶ τῶν ἁγίων Τόπων προσκυνητάριον ἢ ὁδοιπορικόν ἐστι τὸ τῶν Βορδιγάλων, ἀναγόμενον ἄνευ ἀμφιβολίας εἰς τὸ ἔτος 333 μ. Χ. οὗ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀποσιωπᾷ ἡμῖν τὸ ὄνομά του. Οὗτος λέγει «Inde ad Jordanem ubi Dominus a Johanne baptizatus est, millia V. Ibi est locus super flumen monticulus in illa ripa ubi raptus est Helias in celum». «Ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ Ἰορδάνου ὅπου ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου μίλλια 5. Ἐνταῦθα ὀλίγον ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχει μικρὸν παρὰ τῇ ὄχθῃ ὄρος, ἔνθα ὁ Ἠλίας ἡρπάγη εἰς τὸν οὐρανόν». Ὅθεν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς ἀποστάσεως τῆς Ν. Θαλάσσης πρὸς ἓν σημεῖον τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος ἐξάγεται ὅτι ἐν ἔτει 333 μ. Χ. τόπος τις τοῦ Ἰορδάνου ἀντικρὺ καὶ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν Ἱεριχὼ κείμενος ἐδεικνύετο ὡς ὁ τόπος τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως.

Ἐν ἔτει 336 συγκροτεῖται ἡ ἐν Τύρῳ σύνοδος. Ἅπασα ἡ τῶν ἐπισκόπων ἐκείνων σεμνὴ χορεία ἡ συγκροτήσασα τὴν σύνοδον μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς κελεύσει τοῦ Μ. Κωνσταντίνου λαμβάνει τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἁγ. Πόλιν πρὸς τέλεσιν τῶν ἐγκαι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νίων τοῦ πανιέρου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ μεγαλοπρεπῆ προπομπὴν ὡς ἑξῆς περιγράφει ἡμῖν αὐτόπτης ταύτης μάρτυς ὁ τῆς ἐκκλ. ἱστορίας πατὴρ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου.

« Ἄραντες σὺν οἱ πάντες δημοσίοις δρόμοις ἤλαυνον ἐπὶ τὰ προκείμενα· ἐπληροῦτο δὲ τότε πᾶς ὁ τῆδε τόπος μεγίστης τοῦ Θεοῦ χορείας ὑπὸ τῶν ἐξ ἁπάσης τῆς ἐπαρχίας περιφανῶν ἐπισκόπων. Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες παρέπεμπον τὸν μητροπολίτην αὐτῶν, οἱ Παννόνιοι καὶ οἱ Μύσοι τὰ παρ' αὐτοῖς ἀνθοῦντα κάλλη τῆς τοῦ Θεοῦ νεολαίας· παρῆσαν δὲ καὶ ἐκ Περσίας καὶ Βιθυνίας καὶ Θράκης ἐπίσκοποι. Οὐχ ἀπελιμπάνοντο οὔτε οἱ προὔχοντες τῶν Κιλίκων καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἐκ τῆς Καππαδοκῶν καὶ πᾶσα ἡ Συρία καὶ Μεσοποταμία, Φοινίκη τε καὶ Ἀραβία σὺν αὐτῇ τῇ Παλαιστίνῃ, Αἴγυπτός τε καὶ Λιβύη οἵ τε τὴν Θηβαίων κατοικοῦντες χώραν, ἅπαντες ὁμοῦ ἐπλήρουν τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ χορείαν, οἷς ἐπηκολούθει ἀναρίθμητος ἐξ ἁπασῶν τῶν ἐπαρχιῶν λαός. Παρῆν δὲ τούτοις ἅπασι βασιλικὴ τις ὑπηρεσία καὶ ἄνδρες δόκιμοι ἐξ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν παλατίων ἦλθον ἵνα φαιδρύνωσι τὴν ἑορτὴν διὰ βασιλικῶν χορηγιῶν. Οἱ δὲ λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ δι' εὐχῶν καὶ λόγων κατεκόσμουν τὴν ἑορτήν, ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνυμνοῦντες τὴν δεξίωσιν τοῦ βασιλέως καὶ τὰς μεγαλουργίας περὶ τὸ θεῖον μνῆμα, ἄλλοι δὲ διὰ πανηγυρικῶν λόγων εὐφραίνοντες τὰς ἀκοὰς τῶν πιστῶν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι διὰ τούτων χωρεῖν δι' ἀναιμάκτων καὶ μυστικῶν ἱερουργιῶν ἐξιλάσκοντο τὸν Θεόν, εὐχὰς ἱκετηρίους προσαναφέροντες τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τοῦ αἰτίου τούτων ἁπάντων καὶ ὑπὲρ τῶν θεοφιλῶν αὐτοῦ παίδων. Οὕτω τοίνυν ἡ τῶν ἐγκαινίων ἑορτὴ ἐτελεῖτο μετὰ τῆς τριακονταετηρίδος τοῦ βασιλέως». Ἦν ποτε δυνατὸν μέρος τοῦ πλήθους τούτου ὡς καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ νὰ μὴ ἐξέδραμε καὶ μέχρις Ἰορδάνου καὶ νὰ μὴ προσεκύνησε καὶ τὸν ἀληθῆ τῆς βαπτίσεως τόπον, ὅπως ἐν αὐτῷ ἀξιωθῇ τοῦ θείου λουτροῦ; Τοῦτο ἡγοῦμαι ὅλως ἀδύνατον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἐν ἔτει 358—360 Βασίλειος ὁ μέγας ὡς καὶ ὁ τούτου ἐν Ἀθήναις διδάσκαλος Εὔβουλος ἐλθόντες εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ προσκυνήσαντες πάντα ἱερὸν τόπον ἐβαπτίσθησαν ἀμφότεροι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπὸ τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου τῶν Ἱεροσολύμων Μαξίμου· βεβαίως οὗτοι ἐβαπτίσθησαν εἰς ὡρισμένον σημεῖον τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἀπολαῦον ἰδιαιτέρας ἁγιότητος.

Ἕτερον γραπτὸν σημεῖον ἐπιβεβαιοῦν καὶ δεικνύον τὴν τοποθεσίαν τοῦ βαπτίσματος καὶ ὅπερ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος διέσωσε μέχρις ἡμῶν, ἐστὶν ὁ μωσαϊκὸς τῆς Μαδηβᾶς γεωγραφικὸς χάρτης, ὅστις κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐπισημοτέρων παλαιστινολόγων ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας δύναται ν' ἀναχθῇ ἀπὸ τοῦ 400 μ. χ. καὶ ἐπέκεινα.

Ὁ γεωγραφικὸς ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ὁ ἁγιογραφικὸς οὗτος χάρτης τοῦ τότε χριστιανικοῦ κόσμου, οὗ ὁ συνθέτης ἐκτὸς τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Ὀνομαστικοῦ τοῦ Εὐσεβίου, ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψιν του, παρηκολούθει καὶ τὴν περὶ τῶν ἁγ. Τόπων παράδοσιν τῶν τότε τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης, καθορίζει ἡμῖν οὐ μόνον τὸν τόπον τοῦ μοναστηρίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τοποθεσίαν τῆς Βηθαβαρᾶς δι' ἧς ἐννοητέον, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος, ὅτι Βηθαβαρὰ ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἅπας ὁ παρὰ τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖνος χῶρος, ἔνθα ἐλάμβανε χώραν ἡ ἐπικοινωνία ἂν οὐχὶ ὅλων, τουλάχιστον μέρους τῶν πέραν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου οἰκούντων καὶ εἰς ὃν ὑπῆρχον τελωνεῖα πρὸς εἴσπραξιν τῶν φόρων καὶ ἕτερα καταλύματα τῶν ἐμπορευομένων· διότι ἄλλως τε δὲν ἐξηγεῖται ἡ εὕρεσις πρὸ μικροῦ μακκαβαϊκῶν νομισμάτων ἐν τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἀντικρὺ τῆς μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου ἐρειπίοις, δι' ὧν ἐξάγεται, ὅτι ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοῦ Ἰορδάνου ὑπῆρχεν ἀρχαία γέφυρα ἑνοῦσα τὴν Περαίαν καὶ τὴν Ἰουδαίαν. Τὴν Βηθαβαρὰν ὡς κώμην διστάζω νὰ παραδεχθῶ, διότι ὁ χάρτης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οὐδὲν οἰκοδόμημα σημειοῖ παρ' αὐτῇ. Εἰκάζω δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ χάρτου τῆς Μαδηβᾶς, ὅτι ὁ συνθέτης αὐτοῦ ἔθηκε τὴν Βηθαβαρὰν πλησίον τῆς νῦν ἐν Ἰορδάνῃ μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου, ἀπροβλέψας ἴσως εἰς τὸν σκοπόν, εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως ἤτοι τῆς διαβάσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἢ τοῦ βαπτισμοῦ τοῦ Κυρίου, διότι γινώσκομεν ὅτι ὁ Κύριος μετὰ τὸ βάπτισμα ἀνήχθη ὑπὸ τοῦ, δαίμονος εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ἵνα πειρασθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὁ συνθέτης ἔθηκε τὴν Βηθαβαρὰν εἰς τὰ ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου καθ' ἡμᾶς, ἅτινα κατ' ἐκεῖνον ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἵνα τηρήσῃ τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ « Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο, πέραν τοῦ Ἰορδάνου» ὅπερ συνᾴδει καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ Ὠριγένους λεγόμενα « Δείκνυσθαι δὲ παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰορδάνου τὰ Βηθαρᾶ». [1]

Ὁ συνθέτης τοῦ χάρτου τῆς Μαδηβᾶς ἔσχε τὴν καλωσύνην συνῳδὰ τῇ ἀρχῇ ἣν ἐτήρησεν ἐν τῇ συνθέσει καθόλου τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἵνα διασώσῃ ἡμῖν καὶ τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ μοναστηρίου ἢ κάλλιον εἰπεῖν τοῦ Ἱεροῦ ἐν τῷ πότε χρόνῳ τοῦ Τ. Προδρόμου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πρὸς δὲ καὶ ἑτέραν τοποθεσίαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου κειμένην

1) Ἡ λέξις Βαὶθ-βαρὰ εἶναι λέξις Ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει τόπον διαβάσεως καὶ ἑπομένως δύναται νὰ λεχθῇ ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν πρὸς τὰ ἐκεῖθεν καὶ ἀπὸ τὰ ἐκεῖθεν πρὸς τὰ ἐντεῦθεν μέρη ἑνὸς ποταμοῦ ὡς ἀμοιβαίας οὔσης τῆς ἐπικοινωνίας τῶν κατοίκων τῶν πέραν καὶ ἐντεῦθεν ἑνὸς ποταμοῦ χωρῶν· Τὰ πέραν ὅμως καὶ ἐντεῦθεν ἑνὸς ποταμοῦ μέρη ὧν ποιεῖται χρῆσιν εἷς συγγραφεὺς ἐκληπτέον ἀπὸ τοῦ τόπου ἔνθα οὗτος ἔγραφε. Καὶ σήμερον οἱ πέραν τοῦ Ἰορδάνου οἰκοῦντες ἤτοι τὴν Περαίαν καλοῦσι τὰ ἀπὸ Ἰορδάνου μέχρις Ἱεριχοῦντος καὶ ἐπέκεινα «πέραν τοῦ Ἰορδάνου» ὡς καὶ πάλιν οἱ οἰκοῦντες τὰ ἀπὸ Ἱεροσολύμων μέχρι Ἱεριχοῦντος καλοῦσι τὰ τῆς Περαίας «πέραν τοῦ Ἰορδάνου».

Προκειμένου δ' ὅμως περὶ τοῦ ῥητοῦ «Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων» παρατηρητέον τοῦτο ὅτι τὸ ῥητὸν ἀφορᾷ κυρίως τὸ ἔργον καθόλου τοῦ Ἰωάννου ὡς πρὸς τὰ πλήθη ἅτινα ἐδίδασκε καὶ ἐβάπτιζεν ἐν Βηθαβαρᾷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὡς πρὸς τὴν βάπτισιν ὅμως τοῦ Κυρίου ἥτις ἐγένετο ἐν αὐτῷ τῷ Ἰορδάνῃ ἔχει κατὰ τοῦτο σχέσιν ὅτι αὕτη ἐγένετο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ πλησίον τῆς Βηθαβαρᾶς.

ἀκριβῶς ἀντικρὺ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Τ. Προδρόμου οὐχὶ μακρὰν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ καὶ φέρουσαν τὴν ὀνομασίαν «Σαπσαφᾶς» δεικνύει ἡμῖν ὁ χάρτης τῆς Μαδηβᾶς μετὰ ἰδιορρύθμου οἰκοδομήματος, ὅπερ συμπίπτει πρὸς τὴν πηγὴν ἧς ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω Ἄϊν Καράρ, ἧς τὰ ἐγγὺς αὐτῇ σῳζόμενα ἐρείπια ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸ τοῦ χάρτου οἰκοδόμημα καὶ ἀπόλυτον σχέσιν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς παρούσης πραγματείας ὡς ὀψόμεθα κατωτέρω. Τοιαύτη ἡ κατάστασις τοῦ Τόπου τῆς τοῦ Κυρίου βαπτίσεως μετὰ τὸ 400 καὶ ἐφεξῆς.

Τοὺς ἁγίους Τόπους ἐν οἷς βεβαίως καὶ τὸν Ἰορδάνην ἀπὸ τοῦ 300-400 ἐπισκέπτονται αἱ ἑξῆς μεγάλαι ἐπισημότητες. Ἡ βασιλομήτωρ Ἑλένη, ἡ βασίλισσα Εὐτροπία, ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος Βασίλειος ὁ μέγας, οἱ δύο Γρηγόριοι ὁ Νύσσης καὶ Ναζιανζοῦ, Ἱλαρίων ὁ μέγας, Θεοδόσιος ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις κατὰ τὸν Κεδρηνὸν «ἐπεθύμησε καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ περιβαλόμενος σχῆμα ἰδιωτικὸν, ἦλθεν ἐν τῇ πύλῃ τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως καὶ κρούσαντος ἤνοιξέ τις τῶν ὑπερετῶν. Πάντων δὲ τῶν λύχνων σβεσθέντων ἐν τῷ εἰσελθεῖν τὸν βασιλέα αἰφνίδιον πάλιν ἀνήφθησαν ὡς ἐν πανηγύρει ὁ δὲ θυρωρὸς ἐκπλαγεὶς ἀπήγαγεν αὐτὸν πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀρχιερέα· ὁ δὲ δι' εὐχῆς ἐπέγνω αὐτὸν καὶ ἐμακάρισεν, ὅτι βασιλεὺς ὢν, ἐν τοιούτῳ σχήματι παρεγένετο προσκυνῆσαι τοὺς ἁγίους Τόπους». Ἔτι δ' Ἐπιφάνιος ὁ Κύπρου καὶ Εὐάγριος ὁ Ποντικός, Ἱερώνυμος ὁ σοφώτατος Δαλμάτης καὶ ἡ τούτου προστάτις καὶ ἐπαινέτρια Παύλα καὶ τὸ Εὐστόχιον αἱ ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ ἐπιφανοῦς γένους τῶν Γράκχων καταγόμεναι, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ πλῆθος ἄλλων ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν.

Διηγεῖται δὲ ὁ τῶν ἁγίων Τόπων βαθὺς γνώστης καὶ οὗτινος ἡ μακρὰ ἐν Παλαιστίνῃ διαμονὴ ἐπιτρέπει νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὸν Παλαιστινόν, διότι ἐπισφραγίζει ταύτην μετὰ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ὁ θεῖος, λέγω, ἐκ Δαλματίας Ἱερώνυμος ἐν τῷ ὁδοιπορικῷ τῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πεφιλημένης καὶ προστάτιδος αὐτοῦ ἁγίας Παύλας ἀναγομένῳ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ε΄. αἰῶνος ἤτοι τὸ 404 μ. χ. ὅτι ἡ προρρηθεῖσα Παύλα μετὰ τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς συνοδίας μετέβη εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐννοεῖται ὅτι μετέβη εἰς τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως, ὅπου διέμεινε μίαν ἑσπέραν καὶ ἐβαπτίσθη. «Vix nox transierat ferventissimo, estu venit ad Jordanem, stetit in ripa fluminis et, orto sole, solis justitie recordata est, quomodo in medio Iordanis alveo sicca sacerdotes posuerint vestigia et ad Helie et Helisei imperium, stantibus ex utraque parte aquis iter unda prebuerit pollutasque diluvio aquas et totius humami generis interfectione maculatas suo Dominus mundaverit baptismo». Καὶ ἕτερα ὁδοιπορικὰ ὀλίγον προγενέστερα τοῦ Ἱερωνύμου καὶ ἧττονος σπουδαιότητος ὡς τὸ τῆς (Paulae et Eustochium) ἐν ἔτει 386 μνείαν ποιοῦνται τοῦ Ἰορδάνου καὶ τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως.

Ἐκεῖνος ὅμως, ὅστις σαφέστερον παντὸς ἄλλου ἐγκαταλιμπάνει ἡμῖν ἐπίσημον ἱστορικὴν εἴδησιν ἔχουσαν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλὴν τοῦ Βυζαντίου ἐστὶν ὁ ἐκ τῆς Δύσεως καταγόμενος προσκυνητὴς Θεοδόσιος, ὅστις ἐν τῷ ὁδοιπορικῷ αὐτοῦ συνταχθέντι ἐν ἔτει 530 ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς. «In loco, ubi Dominus baptizatus est, ibi est columna marmorea et in ipsa crux ferrea. Ibi est ecclesia sancti Joannis Baptiste, quam fabricavit Anastasius imperator, super cameras edificata in exelso propter metum fluminis inundantis, in qua ecclesia monachi morantur senos, solidos a fisco per annum accipientes pro vita sua transfigenta. Ubi Dominus baptizatus est trans Jordanem, ibi est mons modicus, qui appellatur Hermoniim, secundum illud David: Montes sxultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium. *Ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη ὑπάρχει*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κίων μαρμάρινος καὶ ἐπ' αὐτοῦ σταυρὸς σιδηροῦς. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἣν κατεσκεύασεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος, οἰκοδομήσας αὐτὴν ἐπὶ καμαρῶν ἐν ὑψηλῷ μέρει, ἕνεκα τοῦ φόβου τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ εἰς ἣν ἐκκλησίαν διατρίβουσι μοναχοί, ἀνὰ ἓξ χρυσᾶ λαμβάνοντες παρὰ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου, ὅπως πορίζωνται τὰ πρὸς διατροφὴν αὐτῶν. Ὅπου ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὑπάρχει τὸ μικρὸν ὄρος Ἑρμονιεὶμ κατὰ τὸ τοῦ Δαβὶδ «ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων».

Ἡ ἱστορικὴ αὕτη πληροφορία κατὰ τοῦτο νομίζω ὅτι κέκτηται μείζονα σημασίαν καὶ σπουδαιότητα καθόσον ὁ προσκυνητὴς Θεοδόσιος ὁ μετὰ τὸν αὐτοκράτορα Ἀναστάσιον ἀκμάσας 40 ἔτη (ἤτοι τὸ 530) καὶ ἐπισκεψάμενος τοὺς ἁγίους Τόπους μνημονεύει τὴν τελευταίαν καὶ μεταγενεστέραν μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἀνακαίνισιν τῆς παρὰ τὸν Ἰορδάνην ἐκκλησίας Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁρμώμενοι ἐκ τῆς ἱστορικῆς ταύτης εἰδήσεως δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πρῶτος ὁ Ἀναστάσιος ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίαν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ αὐτοκράτορες οὐδὲν ἔπραξαν· ἀλλ' ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω ὁ Θεοδόσιος, ὡς εἴθισται, ἀναφέρει τὴν τελευταίαν καὶ μᾶλλον πρόσφατον ἀνακαίνισιν (τοῦ μοναστηρίου ἢ τῆς ἐκκλησίας) ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου, παραλείπων τὰς προηγουμένας. Διότι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ παράδοξος οὗτος τόπος διέφυγε τὴν προσοχὴν τῶν πρώην εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς μεγαλόφρονος αὐτοκρατείρας τοῦ Βυζαντίου καὶ συζύγου Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ Εὐδοκίας, ἥτις εἰς τὴν ἀνέγερσιν ἄλλων ἔργων ἧττονος σπουδαιότητος προύβη περὶ τὴν Ἱεριχοῦντα καὶ τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας.

Παρατηρητέον ὅτι ὁ Θεοδόσιος ὁμιλεῖ περὶ ἐκκλησίας ἐπὶ καμαρῶν ἐρειδομένης καὶ περὶ σταυροῦ σιδηροῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐγγύς που τοῦ τόπου, ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη· περὶ μοναστηρίου ὅμως οὐδὲν ἀναφέρει, ὡς ὁ μετὰ 40 ἔτη μετ' αὐτὸν ἀκμάσας Ἀντωνῖνος. Ὅθεν δύσκολον ἡμῖν ἀποβαίνει νὰ συνταυτίσωμεν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀναστασίου πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ νῦν μοναστηρίου τοῦ τιμίου Προδρόμου. Διὸ καὶ ἀκριβής τις ἔρευνα, προκειμένου ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου ἐκκλησία εἶνε ἄλλη τις καὶ οὐχὶ ἡ ἐν τῷ μοναστηρίῳ, δὲν θεωρεῖται ἄσκοπος.

Εὐδοκία ἡ αὐτοκράτειρα διατρίβει ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπὸ τοῦ 420-450 ἔτους, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος βασιλεύει ἀπὸ τοῦ 491-518, καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἀπὸ τοῦ 527-567.

Ἂν καὶ στερούμεθα ἱστορικῶν εἰδήσεων περὶ πάντων τῶν ἔργων τῆς Εὐδοκίας ἐν Παλαιστίνῃ, οὐδόλως ὅμως δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αὕτη παρεῖδε τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως, ἐν ᾧ οὐ μακρὰν αὐτῆς ἤτοι ἀνὰ τὴν Ἱεριχοῦντα ἔκτιζεν ἕτερα ἱερὰ καθιδρύματα ἢ καθ' ἅ λέγει ὁ Εὐάγριος «*Ὅμως δ' οὖν ἀνὰ τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Πόλιν γενομένη, πολλὰ πρὸς τιμὴν τοῦ Σωτῆρος πέπραχε Θεοῦ, ὥστε καὶ εὐαγῆ δείμασθαι φροντιστήρια καὶ τὰς καλουμένας Λαύρας*». Ὅθεν κάλλιστα δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ὁ τόπος τοῦ βαπτίσματος, ὡς τόπος ὑπερβαλλούσης ἱερότητος καὶ ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ παρὰ τῶν χριστιανῶν ἀπολαύων, ἀναμφιβόλως ἐπέσπα τὴν ἀδιάλειπτον μέριμναν ὑπὲρ συνεχοῦς συντηρήσεως, ἀνορθώσεως καὶ ἀνακαινίσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου ἢ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἀρχῆς καὶ ἑπομένως ὡς κοινῶς γνωστὸν τὸ τοιοῦτο παρελείπετο ὑπὸ τῶν συγγραφέων. Ἴσως τούτων ἕνεκα τῶν λόγων μεθ' ὅλην τὴν ἔλλειψιν σοβαρῶν ὁδοιπορικῶν ἀπεσιωπήθη ἡ ἀπομνημόνευσις καὶ τῶν πρὸ τοῦ Ἀναστασίου κτιτόρων καὶ ἀνακαινιστῶν τῆς Μονῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Θεοδόσιος λοιπὸν ποιεῖται μνείαν ἐκκλησίας, ἣν ἔκτισεν ὁ Ἀναστάσιος εἰς ὑψηλόν τι μέρος ἐγγὺς τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ νῦν μοναστηρίου τοῦ Τ. Προδρόμου.

Διότι ἄλλως, ἂν προὔκειτο περὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ μοναστηρίου ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκ βάθρων μετὰ τοῦ μοναστηρίου ᾠκοδόμησεν αὐτήν τε καὶ τὴν ἐν αὐτῷ δεξαμενήν, ἥτις μέχρι τῆς σήμερον σώζεται καὶ ἥτις τυγχάνει οὐ σμικροῦ μεγέθους.

Ἀλλ' ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ᾠκοδόμησε τήν τε ἐκκλησίαν καὶ τὴν δεξαμενὴν κατὰ τὸ ἕβδομον ἢ ὄγδοον ἔτος τῆς βασιλείας του, ὅπερ συμπίπτει κατὰ τὸ 500, πῶς θὰ πεισθῶμεν ὅτι ἡ δεξαμενὴ αὕτη ἡ οὖσα βασιλικὸν ἔργον ἐφθάρη τόσον ταχέως, ὥστε ὁ ἐκ Καισαρείας Προκόπιος ἐν τῷ περὶ κτισμάτων τοῦ Δεσπότου Ἰουστινιανοῦ συγγράμματι αὐτοῦ νὰ εἴπῃ ὅτι *«καὶ τὸ φρέαρ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀνεκαίνισεν»* [1] Ἀδύνατον. Ἐκ τούτων λοιπὸν καταφαίνεται ὅτι τὸ μοναστήριον προϋπῆρχε τοῦ Ἀναστασίου καὶ ἀπήλαυεν ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μερίμνης ὑπὸ τῆς ἑκάστοτε πολιτικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς διὰ ἀτ κατ' ἔτος μεγάλα ἐκεῖ συναθροιζόμενα πλήθη τῶν πιστῶν.

Πρόκειται λοιπὸν οὐχὶ περὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ περὶ ἐκκλησίας κτισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου πλησίον τοῦ χείλους τοῦ Ἰορδάνου, ἧς ὡς θὰ ἴδωμεν περαιτέρω μνείαν ποιοῦνται καὶ ἕτερα ὁδοιπορικὰ ποιούμενα διάκρισιν ἐκκλησίας παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, καὶ μοναστηρίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐν τέλει ἐροῦμεν.

Ἐκτενεστάτην περιγραφὴν τῶν ἐν Ἰορδάνῃ ἱερῶν τόπων ὡς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1]) Σημειωτέον ὅτι τὸ πάλαι ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ χειμάρρου Ἄϊν Καρὰρ εἶχε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μέγα ὑδραγωγεῖον ἐκ λιθίνων σωλήνων, ὅπερ ἐνιαχοῦ ἔτι σῴζεται καὶ ὅπερ καταλήγει εἰς τὰ ἀπέναντι τοῦ Τ. Προδρόμου (πέραν τοῦ Ἰορδάνου) σῳζόμενα ἀρχαῖα ἐρείπια. Βεβαίως τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο θὰ ἔφερεν ὕδωρ διαυγὲς εἴς τινα μεγάλην δεξαμενὴν μεταξὺ τῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν ὑπάρχουσαν καὶ ταύτην φαίνεται ἐννοεῖ ὁ Προκόπιος ὅτι ἀνεκαίνισεν ὁ Ἰουστινιανός.

καὶ περὶ τῆς τελετῆς τῶν Θεοφανείων κατὰ τὴν 5 καὶ 6 Ἰανουαρίου ἐγκαταλιμπάνει ἡμῖν ὁ ἐκ Πλακεντίας μάρτυς Ἀντωνῖνος ἐπισκεψάμενος τοὺς ἁγ. Τόπους κατὰ τὸ 570 καὶ ἔχουσαν οὕτω.

«Iordanis, Epiphania»

Tenuimus Theophaniam juxta Jordanem et fiunt mirabilia in illa nocte in loco ubi baptizatus est Dominus. Et est ibi tumulus cancellis circumdatus, et in loco, ubi aqua rediit in alveum suum, posita est crux lignea intus in aqua, et gradus descendunt usque ad aquam ex utraque parte ripe strata marmore. In vigiliis theophanie grandes fiunt vigilie, magnus ibi fit conventus populorum, et gallo quarta aut quinta vice canente, fiunt matutine. Completis matutinis, albescente die, procendunt diaconi ad sacra mysteria sub divo et tenent ea, descendit sacerdos in fluvium, et hora, qua ceperit benedicere aquam, mox Jordanis cum magno strepitu post se revertitur et stat aqua superior, usque dum baptismus perficiatur, inferior vero fluit in mare, dicente Psalmista: *Mare vidit et fugit, Jordanis conversus est retrorsum.* Et nunc omnes Alexandrini, qui naves habent, cum hominibus calatos plenos aromatibus et balsamo tenentes, hora, qua sacerdos benedixerit fontem, antequam incipiant baptizare, fundunt illos calatos in fluvium et tollunt inde aquam benedictam, et exinde faciunt aquam aspersionis in navibus suis, antequam exeant ad navigandum. Baptismo completo, omnes descendunt in fluvium pro benedictione, induti sindonibus (et aliis multis speciebus, quas sibi ad sepulturam servant. Omnibus perfectis, aqua revertitur in locum suum. Et unde surgit Jordanis a mari Tiberiadis usque ad mare Salinarum, ubi deficit, sunt millia CXXX. Ὁ Ἰορδάνης, τὰ Θεοφάνεια. Τὰ ἅγια Θεοφάνεια ἑωρτάσαμεν ἐγγὺς τοῦ Ἰορδάνου καὶ παράδοξα πράγματα γίνονται κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη. Ἐκεῖ ὑπάρχει γήλοφος διὰ κιγκλίδων περιβαλλόμενος καὶ ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα τὸ ὕδωρ ἐπανέρχεται εἰς τὴν κοίτην αὐτοῦ, ἵσταται σταυρὸς ξύλινος ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ διὰ βαθμίδων καταβαίνουσι μέχρι τοῦ ὕδατος, ἐστρωμένων ἑκατέ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρωθεν τῶν ὀχθῶν (τοῦ ποταμοῦ) διὰ μαρμάρου. Κατὰ τὰς παραμονὰς (ἀγρυπνίας) τῶν Θεοφανείων μεγάλαι παννυχίδες λαμβάνουσι χώραν καὶ μεγάλη ἐκεῖ συνάθροισις λαοῦ γίνεται καὶ τοῦ ἀλέκτορος τετράκις ἢ πεντάκις φωνήσαντος αἱ ἑωθιναὶ προσευχαὶ ἄρχονται.

Συμπληρωθεισῶν τῶν ἑωθινῶν προσευχῶν, ὑποφωσκούσης τῆς ἡμέρας, οἱ διάκονοι χωροῦσι πρὸς τὰ ἅγια μυστήρια ἐν ὑπαίθρῳ κρατοῦντες αὐτά, ὅτε ὁ ἱερεὺς καταβαίνει εἰς τὸν ποταμὸν καὶ καθ' ἣν ὥραν θὰ ἄρξηται οὗτος νὰ εὐλογῇ τὸ ὕδωρ ὡς τάχιστα ὁ Ἰορδάνης μετὰ μεγάλου θορύβου ἑαυτὸν ἀναστρέφει καὶ τὸ ὕδωρ ἵσταται ἄνω ὑψηλὰ μέχρις οὗ τὸ βάπτισμα ἀποπερατωθῇ· τὸ δὲ κατώτερον ὕδωρ ῥέει πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ ψαλμῳδοῦ λέγοντος «ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω».[1]

Καὶ τότε ὅλοι οἱ Ἀλεξανδρινοὶ οἱ ἔχοντες πλοῖα μετὰ τοῦ πληρώματος αὐτῶν κρατοῦντες καλάθους πλήρεις ἀρωμάτων καὶ βαλσάμου, καθ' ἣν ὥραν θὰ εὐλογήσῃ τὸ ὕδωρ ὁ ἱερεύς, πρὶν ἢ ἄρξωνται νὰ βαπτίζωνται, διαχέουσι τοὺς καλάθους ἐκείνους εἰς τὸν ποταμὸν καὶ λαμβάνουσιν ἐκεῖθεν ὕδωρ εὐλογημένον καὶ εἶτα ῥαντίζουσι τὰ πλοῖά των πρὶν ἢ ἐκπλεύσωσιν.

Ληξάσης τῆς τελετῆς τοῦ βαπτίσματος πάντες καταβαίνουσιν εἰς τὸν ποταμὸν χάριν εὐλογίας ἐνδεδυμένοι χιτῶνας καὶ πολλὰ ἄλλα εἴδη, τοὺς δὲ χιτῶνας φυλάττουσιν ἵνα χρησιμεύσωσι διὰ τὴν ταφήν των. Ἀποπερατωθέντων δὲ πάντων τούτων τὸ ὕδωρ ἐπαναστρέφει εἰς τὴν προτέραν του θέσιν...»

Καὶ κατωτέρω ὁ αὐτὸς Ἀντωνῖνος τὰ ἑξῆς λίαν ὅπως δήποτε περίεργα μεταδίδει ἡμῖν περὶ μοναστηρίου ἀθεάτων καὶ ἐγκλείστων παρθένων κειμένου πλησίον τοῦ τόπου τῆς τοῦ Κυρίου βα-

[1]) Σημειωτέον ὅτι μέρος τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰορδάνου κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας διωχετεύετο ὡς κατωτέρω γενήσεται λόγος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πτίσεως. «Spelunca puellarum, monasterium S. Ioannis. In ipsa vero ripa Iordanis est spelunca, in qua sunt cellule septem cum septem puellis, que illuc infantule mittuntur, et cum aliqua ex eis mortua fuerit, in ipsa cellula sepelitur, et alia cellula inciditur, et mittitur in eam alia infantula, ut numerus stet. Habent foris, qui eis cibaria parant. In quem locum cum magno timore ingressi sumus ad orationem nullius ibi faciem vidimus. In ipso loco dicitur esse sudarium, quod fuerat super caput Iesu. Super Iordanem, non multum longe a Iordane, ubi baptizatus est Dominus, est monasterium Sancti Ioannis valde magnum, in quo sunt xenodochia duo. In ista vel in illa ripa Iordanis per loca submontana inveniuntur serpentes, de quibus theriaca conficitur. Inde venimus Iericho. Τὸ σπήλαιον τῶν Παρθένων, τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰορδάνου, ὑπάρχει σπήλαιον εἰς ὅ ὑπάρχουσιν ἑπτὰ κέλλαι, μετὰ ἑπτὰ παρθένων, αἵτινες ἀποστέλλονται ἐκεῖ νήπια καὶ ὅταν μία ἐξ αὐτῶν ἀποθάνῃ θάπτεται ἐν αὐτῇ τῇ κέλλῃ της, καὶ ἕτερον κελλίον ἐγγλύφεται καὶ ἄλλο κοράσιον πέμπεται εἰς αὐτό, ἵνα ἀκέραιος ὁ ἀριθμὸς διαμείνῃ. Ἔχουσι δὲ αὗται ἔξω (τοῦ σπηλαίου) τὰ ἀναγκαῖα ἄτομα ἵνα προμηθεύωνται αὐταῖς τὰς τροφάς. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἰσήλθομεν μετὰ μεγάλου φόβου, ἵνα προσευχηθῶμεν, ἐκεῖ δ' οὐδενὸς τὴν μορφὴν εἴδομεν. Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ λέγεται ὅτι τὸ σουδάριον, ὅ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου φυλάσσεται. Πέραν τοῦ Ἰορδάνου οὐχὶ πολὺ μακρὰν αὐτοῦ, ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη ὑπάρχει τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, μέγιστον οἰκοδόμημα εἰς ὅ ὑπάρχουσιν δύο ξενῶνες».

Ἡ περιγραφὴ αὕτη τοῦ Ἀντωνίνου εἶναι ἡ ἐκτενεστέρα καὶ λεπτομερεστέρα πασῶν τῶν μέχρι τοῦδε διασωθεισῶν ἡμῖν καὶ συμπίπτει πρὸς τὴν μείζονα ἀκμὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν τῇ Παλαι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

στίνη καὶ δὴ ἀνὰ τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῦ Ἰορδάνου.

Κατὰ τὰς ἐν ἔτει 543 καὶ 553 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συγκροτηθείσας συνόδους κατὰ Ὠριγένους, Νεστοριανῶν καὶ Μονοφυσιτῶν οἱ ἐκ τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἰορδάνου παραστάντες ἐν τοῖς συνόδοις μοναχοὶ οὕτως ἐν τοῖς πρακτικοῖς ὑπογράφονται.

«Κυριακὸς *ἐλέῳ* Θεοῦ *πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης λαύρας τῶν Πυργίων ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα*».

«*Λεόντιος ἐλέῳ* Θεοῦ *καὶ ἡγούμενος ἰδίου μοναστηρίου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ Ἰορδάνῃ ἁγίων πατέρων ὑπογράψας ἐπέδωκα*».

«*Βασίλειος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τοῦ Ἰορδάνου καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ μοναχῶν*».

»*Λεόντιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Ἰορδάνου ὑπογράψας ἐπέδωκα*».

Καθόλου δ' εἰπεῖν ἅπασα μὲν ἡ Παλαιστίνη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην γέμει λαυρῶν, σκητῶν, μονῶν καὶ κοινοβίων, ὑπερέχει δ' ὅμως ἐν ἅπασι τούτοις ἡ ἔρημος τῆς Ἰουδαίας καὶ δὴ τὰ περίχωρα καὶ αἱ ὄχθαι τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Ἰορδάνου.

Ἡ ἐν Ἰορδάνῃ ὅμως μονὴ τοῦ Τ. Προδρόμου κυρίως μονὴ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐν Παλαιστίνῃ οὐδέποτε ὑπῆρξεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἡσυχίαν τοὺς μοναχοὺς ἐν αὐτῇ ἕνεκα τῆς διηνεκοῦς προσελεύσεως τῶν προσκυνητῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ξενών, οὗ οἱ μοναχοὶ διωρίζοντο καὶ διετηροῦντο παρὰ τῆς ἀνωτάτης ἐπιτοπίου πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ὅπως περιθάλπωσι τοὺς προσκυνητάς. Ὑπῆρχον δ' ἐν τῇ μονῇ ἢ παρ' αὐτῇ καὶ δύο ἢ τρεῖς μοναχοὶ *φωτισταὶ* καλούμενοι καὶ οἵτινες διακρίνοντο ἐπ' ἄκρᾳ ἀρετῇ, ἀσκήσει καὶ προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ καθῆκον ἔχοντες νὰ κατηχῶσι, νὰ χρίωσι καὶ νὰ βαπτίζωσιν εἰς τὸν Ἰορδάνην τοὺς προσερχομένους προσκυνητάς. Πλὴν τοῦ Κίλικος Κόνωνος, ὃν ἔ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ταξαν ποιεῖν τὰ βαπτίσματα, καὶ ὅν μνημονεύει Ἰωάννης ὁ Μόσχος ἐν τῷ Λειμωναρίῳ αὐτοῦ, ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Χωζιβᾶ ἀνεύρομεν καὶ ἕνα ἕτερον *φωτιστὴν* κείμενον ὑπὸ τὴν ἑξῆς ἐπιτύμβιον ἐπιγραφήν· †ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΑΚΙΤΕ Ο ΜΑΚΑΡΙΟC ΚΩΝCΤΑΝΤΙΝΟC Ο ΦΩΤΙCΤΟC ΜΗ: ΙΟΥΛΙΩ Ι: ΙΝΔ: ΙΒ:

Ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς ὅτε ἤκμασαν αἱ ἀνὰ τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῆς Ἱεριχοῦντος μοναὶ ἐτιμήθη καὶ δι᾽ ἀρχιεπισκοπῆς. Εἶχον δὲ τὰ ὅρια ταύτης ὡς ἑξῆς. «*Ἡ ἁγία Τριάς, ἤτοι ὁ ἅγιος Ἰορδάνης ποταμός· τὸ σύνορον αὐτῆς πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, ἕως τῆς ἁγίας Βηθλεὲμ καὶ ἕως τοῦ μεγάλου βουνοῦ τοῦ ἀνὰ μέσον ταύτης τῆς ἐνορίας καὶ τῆς Νεαπόλεως, ἔχει δὲ ὑφ᾽ αὐτὴν καὶ τὴν πόλιν Ἰεριχώ· ἔστι δὲ συνήθεια παλαιά, ἵνα ἔχῃ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀπὸ τῶν μοναχῶν τῆς ἐρήμου τοῦ Ἰορδάνου· ἔχει ἔτι καὶ ἀξίωμα Πρωτοσυγκέλου καὶ εἶναι ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου*».

Ἰωάννης ὁ Μόσχος ὅστις ἀκμάζει περὶ τὸ 600 μ. Χ. καὶ ὀλίγον ὕστερον, ἐν τῷ Ἐαρινῷ αὐτοῦ Λειμῶνι μνείαν ποιούμενος τῶν διαφόρων εὐαγῶν μοναχικῶν καθιδρυμάτων ἐν Παλαιστίνῃ μνημονεύει καὶ τόπου τινὸς κειμένου ἐγγὺς τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως καὶ περὶ ἀνεγερθείσης ἐν αὐτῷ ἐκκλησίας εἰς Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν κατὰ θείαν τινὰ ὀπτασίαν. Ἔχει δ᾽ οὕτως ἡ διήγησις. «Ἦν τις γέρων οἰκῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀββᾶ Εὐστοργίου [1], ὅν τινα ὁ ἐν ἁγίοις ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἠθέλησεν ποιῆσαι ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου. Ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο, λέγων· ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει θέλω γενέσθαι εὐχῆς χάριν. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἠνάγκαζεν αὐτὸν γενέσθαι, καὶ οὕτως ἀπελθεῖν. Οὐκ ἀνασχεθέντα δὲ αὐτοῦ τὸν γέροντα ἀπέλυσε συνταξάμενον, μετὰ τὴν ἐπάνοδον τὴν ἡγουμενίαν καταδέχεσθαι. Καὶ δὴ οὕτως ἀσπασάμενος τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ἐξῆλθε τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος

1) Μοναστήριον πλησίον τῆς ἁγ· Πόλεως ἀνεγερθὲν περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε΄ αἰῶνος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐπὶ τὸ Σίναιον ὄρος, λαβὼν τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν. Καὶ διαβάντος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ὡς ἀπὸ σημείου ἑνὸς ἤρξατο φρικιᾶν ὁ γέρων καὶ πυρέσσειν. Ὡς δὲ οὐκ ἠδύνατο περιπατῆσαι, εὗρον σπήλαιον μικρὸν καὶ εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ πρὸς τὸ ἀνεθῆναι τὸν γέροντα. Ὡς δὲ ἐπέμενε πυρρέσσων καὶ μήτε κινηθῆναι σχεδὸν δυνάμενος (ἐποίησε γὰρ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ αὐτῷ σπηλαίῳ) θεωρεῖ ὁ αὐτὸς γέρων καθ' ὕπνους τινὰ λέγοντα αὐτῷ. Εἰπὲ γέρων, ποῦ θέλεις ὑπάγειν; Λέγει δὲ τῷ φανέντι αὐτῷ· εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος. Λέγει αὐτῷ. Μὴ παρακαλῶ, μὴ ἀπέλθῃς. Ὡς δὲ οὐκ ἔπεισε τὸν γέροντα, ἀνεχώρησεν ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ πυρετὸς πλέον ἐπετίθετο τῷ γέροντι. Πάλιν δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ὁ αὐτὸς παρίσταται αὐτῷ τῷ αὐτῷ σχήματι λέγων· Τί θέλεις, καλόγηρε, κοπωθῆναι, ἄκουσόν μου καὶ μηδαμοῦ ἀπέλθῃς. Ἔφη αὐτῷ ὁ γέρων· Αὐτὸς γὰρ τίς εἶ; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ φανείς. Ἐγώ εἰμι Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· καὶ διὰ τοῦτο σοὶ λέγω, μηδαμοῦ ἀπέλθῃς· τὸ γὰρ σπήλαιον τὸ μικρὸν τοῦτο μεῖζον τοῦ Σινᾶ ὄρους ἐστίν. Πολλάκις γὰρ ἐν τούτῳ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰσῆλθεν ἐπισκεπτόμενός με. Δὸς μοι οὖν λόγον ὅτι ὧδε κατοικεῖς κἀγὼ σοι τὴν ὑγείαν παρέχω. Ὁ δὲ γέρων ἡδέως καταδεξάμενος συνέθετο μετὰ λόγου παραμένειν τῷ σπηλαίῳ. Παραχρῆμά τε ὑγιάνας, διέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τῆς αὐτοῦ ζωῆς ποιήσας τὸ *σπήλαιον* ἐκεῖνο *ἐκκλησίαν*, συναγαγὼν δὲ καὶ ἀδελφότητα. Ἔστι δὲ ὁ τόπος ὁ ἐπιλεγόμενος *Σάψας*. Τούτου ἐξ εὐωνύμων παράκειται ὁ χείμαρρος *Χορρὰθ* εἰς ὃν ἀπεστάλη Ἠλίας ὁ Θεσβίτης ἐν καιρῷ τῆς ἀβροχίας ὁ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ Ἰορδάνου».

Τὴν διήγησιν ταύτην ἔχει ὡς ἀρχὴν τοῦ ἔργου του ὁ Μόσχος σκοπῶν βεβαίως νὰ διασώσῃ δι' αὐτῆς, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν παράδοσιν τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος, ἣν παρὰ τῶν προγενεστέρων παρέλαβεν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου κειμένου σπηλαίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀνέγερσιν ἐκκλησίας ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Ὅτι δὲ ἡ λέξις Σάψας δι' ἧς ἐκαλεῖτο ἡ τοποθεσία τοῦ γέροντος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

συμπίπτει καὶ πρὸς τὸ ὄνομα καὶ πρὸς τὴν θέσιν τοῦ *Σαπσαφᾶ* τοῦ χάρτου τῆς Μαδηβᾶς περὶ τούτου οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Τὴν τοποθεσίαν τοῦ νῦν μοναστηρίου τοῦ Τ. Προδρόμου καθορίζει ἀκριβῶς ὁ πολὺς τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχης Σωφρόνιος ἐν τῷ περιπετειώδει, ἀλλὰ γλαφυροτάτῳ ἐκείνῳ βίῳ Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ὃν ὁ Σωφρόνιος λίαν δραματικῶς περιγράφει. Πατριαρχεύει δ᾽ οὗτος ἀπὸ τοῦ 629—638.

Μαρία ἡ Αἰγυπτία κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐλθοῦσα προσπαθεῖ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως ἴδῃ τὴν θείαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὕψωσιν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀποβαίνει αὐτῇ ὅλως ἀδύνατον διότι κωλύεται ἀοράτως ὑπὸ θείας δυνάμεως. Κλαίει, ὀδύρεται, τύπτει ἑαυτὴν ἐπὶ τούτῳ, ὅτε ὁρᾷ ἄνωθεν αὐτῆς τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος. Ἄρχεται, λοιπόν, καθικετεύουσα τὴν Θεοτόκον, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ναῷ εἴσοδον, ὅπως μὴ καὶ αὐτὴ στερηθῇ τῆς θείας ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἡ δέησις αὐτῆς εἰσακούεται, ἔκπληκτος δὲ ἡ ἁμαρτωλὸς Αἰγυπτία ὁρᾷ ὅτι εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀξιοῦται τῆς θέας τῆς θείας Ὑψώσεως, ἀλλ᾽ αἴφνης ἀκούει εἶτα καὶ φωνὴν πόρρωθεν ἐπιτάττουσαν αὐτῇ τάδε. «*Ἐὰν τὸν Ἰορδάνην διέλθῃς, καλὴν εὑρήσεις ἀνάπαυσιν*». Ὁ λόγος ἦν εὐθὺς ἔργον τῇ ἁμαρτωλῷ Αἰγυπτίᾳ. Ἀλλ᾽ ἀκούσωμεν αὐτὴν τὴν ἰδίαν πῶς διηγεῖται τὰ ἀπὸ Ἱεροσολύμων μέχρις Ἰορδάνου πρὸς τὸν περιβόητον τότε ἐπ᾽ ἀρετῇ ἀββᾶ Ζωσιμᾶν.

Ἐξερχομένην δέ τις ἑωρακώς με, ἐπιδίδωσί μοι τρεῖς φόλεις, Δέξαι ταύτας, ἀμμά μου, εἰπών. Ἐγὼ δὲ τὰ δοθέντα μοι κομίσασα, τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἠγόρασα ἄρτους, καὶ ἔλαβον εὐλογίας ἐφόδιον. Ἠρώτησα δὲ τὸν τοὺς ἄρτους πιπράσκοντα.

«Ποία καὶ πόθεν ἡ ὁδὸς καθέστηκεν, ἄνθρωπε, ἡ εἰς τὸν Ἰορδάνην ἀπάγουσα; Καὶ μαθοῦσα τὴν πύλην τῆς πόλεως, τὴν ἐπ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐξάγουσαν, ἐξῆλθον τρέχουσα καὶ τῆς ὁδοιπορίας εἰχόμην

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δακρύουσα. Ἐρωτήσει δὲ φθάνουσα τὴν ἐρώτησιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν τῆς ἡμέρας ὁδοιπορήσασα (ἦν γὰρ τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας). ὅτε τὸν σταυρὸν ἐθεασάμην ὡς εἰκάζω) κατέλαβον λοιπὸν τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν δύσιν κλίναντος, τὸν ναὸν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τὸν κείμενον τοῦ Ἰορδάνου σύνεγγυς. Καὶ πρότερον ἐν τῷ ναῷ προσκυνήσασα κατῆλθον εἰς τὸν Ἰορδάνην αὐτίκα καὶ πρόσωπον καὶ χεῖρας ἐξ ἐκείνου τοῦ ἁγ. ὕδατος ἔβρεξα· μετέλαβον δὲ τῶν ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρόμου, καὶ τοῦ ἑνὸς ἄρτου τὸ ἥμισυ ἔφαγον καὶ ἐκ τοῦ Ἰορδάνου πιοῦσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐμαυτὴν τὴν νύκτα κατέκλινα· τῇ δὲ ἐπαύριον εὑροῦσα μικρὸν ἐκεῖσε πλοιάριον ἐπὶ τὸ μέρος τὸ ἕτερον γέγονα».

Καὶ πάλιν ἐζήτησα τὴν ὁδηγόν μου, ὁδηγῆσαί με ὅπου δ' ἂν ἐστιν αὐτῇ εὐάρεστον. Γέγονα τοίνυν κατὰ ταύτην τὴν ἔρημον, καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι τῆς σήμερον ἐμάκρυνα φυγαδεύουσα, καὶ ἐν ταύτῃ αὐλίζομαι, προσδεχομένη τὸν Θεόν μου, τὸν ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος τοὺς ἐπιστρέφοντας πρὸς αὐτὸν διασώζοντα.

Ὁ δὲ Ζωσιμᾶς πρὸς αὐτὴν ἔφησεν· Πόσα δὲ ἔτη εἰσίν, ὦ κυρία μου, ἐξ ὅτε εἰς ταύτην αὐλίζῃ τὴν ἔρημον; Ἀπεκρίθη ἡ γυνή· Τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἔτη, ὡς εἰκάζω, εἰσίν, ἐξ ὅτε τῆς ἁγίας πόλεως ἐξελήλυθα. Εἶπε δὲ Ζωσιμᾶς· Καὶ τί δὲ εὗρες ἢ ἔσχηκας τροφήν, ὦ κυρία μου; Ἔφη δὲ ἡ γυνή· Δύο μὲν ἥμισυ ἄρτους τὸν Ἰορδάνην ἐπέρασα φέρουσα, οἵτινες κατ' ὀλίγον ξηρανθέντες ἀπελιθώθησαν, καὶ μικρὸν ἐπὶ χρόνους ἐσθίουσα διετέλεσα. Εἶπε δὲ Ζωσιμᾶς· Καὶ οὕτως ἀπόνως παρῆλθες τῶν τοσούτων ἐτῶν τὸ διάστημα, μηδὲν τῆς ἀθρόας γενομένης μεταβολῆς ταραττούσης σε; Ἀπεκρίθη ἡ γυνή· Πρᾶγμά με νῦν ἠρώτησας, ἀββᾶ Ζωσιμᾶ, ὅπερ φρίττω καὶ λέγουσα· ἐὰν γὰρ ἔλθω νῦν εἰς ἀνάμνησιν τῶν τοσούτων κινδύνων, ὧνπερ ὑπέμεινα, καὶ τῶν λογισμῶν τῶν δεινῶς ἐνοχλησάντων μοι, φοβοῦμαι μή πως καὶ αὖθις ὑπ' ἐκείνων βληθήσωμαι. Εἶπε δὲ Ζωσιμᾶς· Μηδὲν ἐάσῃς, κυρία μου, ὅπερ μὴ ἀναγγείλῃς μοι· ἅπαξ γὰρ εἰς τοῦτο κατεπειρώτησά σε, ἵνα πάντα ἀπαραλείπτως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

διδάξῃς με ... Ταῦτα εἰπούσης ἐκείνης, καὶ τὸν λόγον ὧδε συντελεσάσης, ὥρμησεν βαλεῖν μετάνοιαν.

Ἐκείνη δὲ ἐπιλαβομένη τοῦ γέροντος, οὐκέτι συνεχώρησεν βαλεῖν τελείως μετάνοιαν, ἀλλ' ἔφησεν πρὸς αὐτόν. Ταῦτα πάντα, ἅπερ ἤκουσας, ἄνθρωπε, ἐνορκῶ σε κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μηδενὶ ἐξειπεῖν, ἕως ὅτε ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολύσει με. Τὸ δὲ νῦν ἔχον ἐν εἰρήνῃ πορεύθητι, καὶ πάλιν εἰς τὸ ἔτος τὸ ἐρχόμενον ὄψει με, καὶ ὀφθήσῃ μοι τοῦ Θεοῦ χάριτι φυλαττόμενος· ποίησον δὲ διὰ τὸν Κύριον ὅπερ νῦν σοι ἐντέλλομαι· Εἰς τὰς νηστείας τὰς ἱερὰς τοῦ ἔτους τοῦ ἐπερχομένου μὴ περάσῃς τὸν Ἰορδάνην, ὥσπερ εἰώθατε ποιεῖν εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐξίστατο δὲ Ζωσιμᾶς ἀκούων ὅτι καὶ τὸν κανόνα τοῦ μοναστηρίου ἀπήγγειλεν, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἔλεγεν εἰ μή, Δόξα τῷ Θεῷ, μεγάλα χαριζομένῳ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ἐκείνη δὲ ἔφησεν, Μεῖνον ἀββᾶ, ὡς εἶπον, εἰς τὸ μοναστήριον· οὐδὲ γὰρ θέλοντί σοι ἐξελθεῖν εὖ γενήσεται· τῇ δὲ ἁγίᾳ ἑσπέρᾳ τοῦ δείπνου τοῦ μυστικοῦ, λάβε μοι τοῦ ζωοποιοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ εἰς σκεῦος ἱερὸν καὶ τῶν τούτων μυστηρίων ἐπάξιον, καὶ φέρε, καὶ μεῖνον μετὰ παντὸς εἰς τὸ μέρος τοῦ Ἰορδάνου τὸ προσεγγίζον τῇ οἰκουμένῃ, ὅπως ἐλθοῦσα μεταλάβω τῶν ζωοποιῶν δώρων. Ἐξ ὅτε γὰρ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου, πρὶν ἢ τὸν Ἰορδάνην διέλθω, μετέλαβον, οὐκέτι μέχρι τοῦ νῦν τοῦ ἁγιασμοῦ τούτου τετύχηκα· καὶ νῦν ἐκείνου ἐφίεμαι ἀκατασχέτῳ τῷ ἔρωτι· δι' ὃ αἰτῶ καὶ παρακαλῶ τὴν ἐμὴν μὴ παρακούσασθαι αἴτησιν, ἀλλὰ πάντως ἄγαγέ μοι τὰ τοιαῦτα ζωοποιὰ καὶ θεῖα μυστήρια, καθ' ἣν ὥραν ὁ Κύριος τοὺς μαθητὰς τοῦ θείου δείπνου μετόχους πεποίηκε. Τῷ δὲ ἀββᾷ Ἰωάννῃ, τῷ ἡγουμένῳ τῆς μονῆς ἐν ᾗ κατοικεῖς, ταῦτα εἰπέ· Πρόσεχε σεαυτῷ καὶ τῇ ποίμνῃ σου. τινὰ γὰρ ἐκεῖ τελοῦνται δεόμενα διορθώσεως. Ἀλλ' οὐ νῦν σὲ θέλω ταῦτα εἰπεῖν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτε ὁ Κύριος ἐπιτρέψει σοι· ταῦτα εἰποῦσα, καὶ Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, τῷ γέροντι φήσασα, ἐπὶ τὸ βάθος τῆς ἐρήμου αὖθις ἐξέδραμεν. Ὁ δὲ Ζωσιμᾶς κλίνας τὰ γόνατα, καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

προσκυνήσας τὸ ἔδαφος ἐν ᾧ ἔστησαν τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτῆς, δοὺς τῷ Θεῷ δόξαν καὶ εὐχαριστήσας. ὑπέστρεψεν ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς τε καὶ σώματος, δοξάζων καὶ εὐλογῶν Χριστὸν τόν Θεὸν ἡμῶν· αὖθις δὲ διελθὼν ἐκείνην τὴν ἔρημον ἔφθασεν εἰς τὸ μοναστήριον καθ' ἣν ἡμέραν ὑποστρέφειν εἰώθασιν οἱ αὐτόθι μονάζοντες.

Ἐκ τῶν εἰρημένων τοῦ Σωφρονίου ἐξάγονται δύο τινά: α) μοναστήριον τοῦ Τ. Προδρόμου εἰς ὃ κατήντησε τὸ πρῶτον ἡ Μαρία καὶ ὅπερ ἔκειτο ὀλίγον μακρὰν τοῦ Ἰορδάνου καὶ β) ἐκκλησία τοῦ τιμίου Προδρόμου παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου ἐν ᾧ ἡ Μαρία μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ εἶτα ἐπέρασε τὸν Ἰορδάνην.

Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 637 ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ Συρία ἀποσπᾶται τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ προστίθεται εἰς τὸ νεοσύστατον Ἀραβικὸν βασίλειον. Ἐν ἔτει 33ῳ μετὰ τὴν ἀραβικὴν κατάκτησιν ἤτοι τὸ 670 μετὰ Χριστὸν ὁ δοκιμώτερος ἐκ τῶν γραψάντων λατινικὰ ὁδοιπορικὰ περὶ τῆς ἁγ. Γῆς Ἀρκοῦλφος ὡς ἑξῆς περιγράφει τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

XIV. «De loco in quo Dominus ab Iohanne baptizatus est. Ille sacrosanctus et honorabilis locus, in quo Dominus ab Iohanne baptizatus est, semper aquis fluminis tegitur Iordanis, et, sicut Arculfus refert, qui ad eundem pervenerat locum, huc et illuc per eundem intravit fluvium, in eodem sacrosancto loco lignea crux summa infixa est, iuxta quam aqua usque; ad collum longissimi venit stantis viri, aut, in alio tempore nimie siccitatis aquis inminutis, ad mammillas usque inundatione vero facta maiore, tota illa crux aquarum adiectione protegitur. Locus itaque eiusdem crucis, in quo, ut superius dictum est, Dominus baptizatus est, citra alveum fluminis habetur, a quo loco usque in alteram ripam in parte Arabie homo fortis iactare lapidem potest, funta impellente. Igitur a loco supra memorate crucis pons lapideus, arcubus fultus ad aridam usque porrigitur, per quem, ipsam adeuntes crucem, per clivum homines descendunt ad aridam et revertentes ascendunt. in ex-

tremitate vero fluminis quedam habetur parva quadrata ecclesia in eo, sicut traditur, fundata loco, ubi Dominica vestimenta hora illa custodita sunt, qua baptizatus est Dominus. Hec, quatuor lapideis suffulta cameris stat super aquas inhabitabilis, quia sub ipsam hinc et inde subintrant aque. Hec desuper coctili protegitur creta, inferius vero, ut dictum est, cameris et arcubus, sustentata. Hec talis ecclesia in locis inferioribus illius vallis exstat, per quam influit Iordanis fluvius; in superioribus vero locis quoddam inest grande monachorum monasterium, quod supra descripte superեminet ecclesie in supercilio monticuli e regione constructum, ibidemque ecclesia, in honore sancti baptizatoris Iohannis fundata, eodem monasterii circumdatur muro, quadratis constructo lapidibus.. «Ὁ ἅγιος καὶ τίμιος ἐκεῖνος τόπος, ἔνθα ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, πάντοτε καλύπτεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου καὶ ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀρκοῦλφος, ὅστις ἐπεσκέψατο τοῦτον τὸν τόπον καὶ εἰς διάφορα τοῦ ποταμοῦ μέρη εἰσέδυσεν, ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ (ἤτοι τῆς βαπτίσεως) ἵσταται μέγας ξύλινος σταυρὸς πλησίον τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ ἀνέρχεται μέχρι τοῦ λαιμοῦ τοῦ ὑψηλοτέρου ἀνθρώπου ἢ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ξηρασίας ὅτε τὸ ὕδωρ ἐλαττοῦται μέχρι τοῦ στήθους αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅταν ὁ ποταμὸς πλημμυρῇ τὸ ὕδωρ καλύπτει ὅλον τὸν σταυρόν.

Ὅθεν ὁ τόπος τοῦ σταυροῦ, ὅπου, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη (ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου), κεῖται ἐντεῦθεν τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀνὴρ ρωμαλέος (μόλις) δύναται ἀπὸ τούτου τοῦ τόπου διὰ σφενδόνης νὰ ρίψῃ λίθον καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πέραν *ἀραβικὴν* ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ προμνημονευθέντος σταυροῦ, ὑπάρχει λιθίνη γέφυρα ἐρειδομένη ἐπὶ τόξων καὶ ἐκτεινομένη μέχρι τῆς ὄχθης, δι' ἧς οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὸν σταυρὸν ἄνθρωποι διὰ κατωφερείας τινὸς κατέρχονται εἰς τὴν ὄχθην καὶ ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιστροφήν των.

Εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ ὡσαύτως ὑπάρχει μικρὰ τετρά-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πλευρος ἐκκλησία ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ τόπου, ἔνθα κατὰ τὴν παράδοσιν τὰ ἱμάτια τοῦ Κυρίου ἐφυλάχθησαν καθ' ἣν ὥραν ἐβαπτίζετο.

Αὕτη ὑποβασταζομένη διὰ τεσσάρων λιθίνων καμαρῶν, ὑψοῦται τῶν ὑδάτων ἀκατοίκητος (ἐνοικήσιμος, ἑτέρα γραφή), ἐπειδὴ τὰ ὕδατα ἑκατέρωθεν εἰσέρχονται εἰς αὐτήν. Αὕτη στεγάζεται ἄνωθεν ἐξ ὀπτῆς λευκῆς πλίνθου, κάτωθεν δὲ ὡς ἐρρέθη στηρίζεται ἐπὶ καμαρῶν καὶ τόξων. Αὕτη ἡ ἐκκλησία εἰς τὰ ἔσχατα τῆς κοιλάδος ὑψοῦται, παρ' ἣν ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς ῥέει εἰς δὲ τὸ ὑψηλότερον μέρος ὑπάρχει τὸ μέγα μοναστήριον τῶν μοναχῶν, ὅπερ μετ' ἐξεχούσης ἐκκλησίας κατεσκευάσθη εἰς τὸ ἀντιπέραν (ἀντικρὺ) εἰς τὴν ἄκραν λόφου τινὸς καὶ οὗτινος ἡ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκκλησία ἡ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ᾠκοδόμηται διὰ μεγάλων τετραγώνων λίθων».

Μετὰ τὴν περιγραφὴν ταύτην τοῦ Ἀρκούλφου ἔχομεν τὴν τοῦ αἰδεσίμου Βέδα, τὸ πλεῖστον συνᾴδουσαν πρὸς τὴν τοῦ Ἀρκούλφου καὶ συμπίπτουσαν κατὰ τὰ ἔτη 720 μ. Χ.

«De loco, in quo Dominus baptizatus est. In loco, in quo Dominus baptizatus est, crux lignea stat usque ad collum alta, que aliquoties aqua ascendente absconditur, a quo loco ripa ulterior vel orientalis in jactu funde est, citerior vero ripa in supercilio monticuli grande monasterium gestat beati Johanni Baptiste ecclesia clarum, de quo per pontem arcubus suffultum solent descendere ad illam crucem et orare. In extrema fluminis parte quadrata ecclesia quatuor lapideis cameris superposita est coctili creta desuper tecta, ubi Domini vestimenta, cum baptizaretur servata esse dicuntur. Hanc non homines inrtrare, sed unde cingere ac penetrare solent. Ab eo loco quo de faucibus maris Calilee Jordanis exit, usque ubi mare Mortunm intrat octo dierum iter est. Περὶ τοῦ τόπου ἔνθα ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος. Ἐν τῷ μέρει ἔνθα ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη ἵσταται ξύλινος σταυρὸς ἔχων ὕψος μέχρι τοῦ τραχήλου ἀνθρώπου, ὅστις ἐνίοτε κα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λύπτεται όταν πλημμυρήσωσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τοῦ τόπου ἐκείνου ἡ πέραν ὄχθη ἤτοι ἡ ἀνατολικὴ ἀπέχει βολὴν σφενδόνης, ἐν τῇ ἐγγυτέρᾳ δὲ ὄχθῃ ἤτοι τῇ ἐντεῦθεν ἔν τινι ἄκρᾳ μικροῦ ὄρους ὑπάρχει τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ μετὰ λαμπρᾶς ἐκκλησίας, ἐξ ἧς διὰ γεφύρας ἐρειδομένης ἐπὶ τόξων εἴθισται νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸν σταυρὸν ἐκεῖνον καὶ νὰ προσεύχωνται. Ἐγγὺς τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχει τετράγωνος ἐκκλησία, ἥτις ὑπερκειμένη τεσσάρων λιθίνων καμαρῶν κατακαλύπτεται ἄνωθεν δι' ὀπτῆς λευκῆς πλίνθου, ἔνθα τὰ ἱμάτια τοῦ Κυρίου, ὅτε ἐβαπτίζετο, λέγουσιν ὅτι διεφυλάττοντο. Εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν δὲν συνειθίζουσιν ἄνθρωποι νὰ εἰσέρχωνται ἀλλὰ τὰ ὕδατα περιβάλλουσιν αὐτὴν καὶ εἰς αὐτὴν εἰσέρχονται. Ἀπὸ τοῦ τόπου ἤτοι τῆς χαράδρας ὅθεν ἐξέρχεται ὁ Ἰορδάνης τῆς Γαλιλαίας θαλάσσης μέχρι τῆς Ν. Θαλάσσης, εἰς ἣν ἐκβάλλει ἐστὶν ὀκτὼ ἡμερῶν ὁδοιπορία».

Ὁ μετὰ τοῦτον ἐν ἔτει 726 ἰδὼν τοὺς ἁγίους Τόπους Βιλλιβάλδος τὴν ἑξῆς παρέχει ἡμῖν περὶ τοῦ μοναστηρίου ἀφήγησιν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Monasterium et ecclesia Sancti Joanhnis Baptiste secus Jordanem, baptismus in hoc fluvio solemnitas Epiphanie.

Et ibi requiescentes aliquamtum temporis, iterum pergebant ad monasterium sancti Johannis Baptiste, et ibi erant fere viginti monachi. Unam noctem ibi manebant. Et inde ibant super unum milliare ad Jordanem, ubi Dominus fuit baptizatus. Ibi est nunc ecclesia in columnis lapideis sursum elevata, et subtus ecclesiam est nunc arida terra, ubi Dominus fuit baptizatus in ipso loco. Et ubi nunc baptizant, ibi stat crux lignea in medio, et parva derivatio aque stat illic et unus funiculus, extensus supra Jordanem, hinc et inde firmatus. Tunc in solemnitate Epiphanie infirmi et egroti venientes habent se de funiculo, et sic demerguntur in aquam. Sed et mulieres, que snut steriles, venientes ibi gratiam Domini merentur. Episcopus noster Willibaldus balneavit se ibi in Jordane. Unum diem fue-

runt ibi. *Μοναστήριον καὶ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ πλησίον τοῦ Ἰορδάνου, τὸ βάπτισμα ἐν τῷ ποταμῷ, ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων.*

Καὶ ἀναπαυθέντες ἐπ' ὀλίγον ἐπορεύθησαν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ ἐνταῦθα μονάζουσιν 20 περίπου μοναχοί. Μίαν ἐνταῦθα νύκτα διῆλθον. Καὶ ἐντεῦθεν μετὰ ἓν περίπου μιλιάριον ἐπορεύθησαν εἰς τὸν Ἰορδάνην, ὅπου ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη. Ἐνταῦθα καὶ νῦν ἐκκλησία ὑπάρχει ἥτις ἐρείδεται ἐπὶ λιθίνων κιόνων, καὶ ὑπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ νῦν ὑπάρχει αὐχμηρὰ γῆ, ὅπου ὁ Κύριος ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐβαπτίσθη. Καὶ νῦν ὅπου βαπτίζονται, ἐν τῷ μέσῳ ἵσταται σταυρὸς ξύλινος καὶ διὰ μικρᾶς *παροχετεύσεως* τὸ ὕδωρ ἵσταται ἐκεῖ καὶ στερεὸν σχοινίον ἐκτείνεται ἄνωθεν τοῦ Ἰορδάνου. Τότε κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἐπιφανείων ἀσθενεῖς καὶ πάσχοντες ἐρχόμενοι κρατοῦσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ σχοινίου καὶ οὕτω βυθίζονται εἰς τὸ ὕδωρ. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες αἵτινές εἰσι στεῖραι ἐρχόμεναι καταξιοῦνται τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου. Ὁ ἐπίσκοπος ἡμῶν Βιλλιβάλδος ἐβαπτίσθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ. Μίαν ἡμέραν διεμείναμεν ἐνταῦθα».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἐφεξῆς αἱ περὶ τῆς μονῆς περιγραφαὶ ἄρχονται ἐλαττούμεναι ἐξ ὧν καταδείκνυται ὅτι ἥ τε μονὴ καὶ τὰ περὶ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου ἱερὰ καθιδρύματα ὑπέστησαν ἐν μέρει τὴν ἐπήρειαν τῶν ἐπιδρομῶν.

Ἑτέραν ἱστορικὴν μαρτυρίαν ἀναγομένην μετὰ τὸ 800 καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαν καθὸ ἑλληνικήν, ἔχομεν ἐν τῷ βίῳ Στεφάνου τοῦ Σαββαΐτου τοῦ θαυματουργοῦ, ἀνεψιοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐξ ἧς πληροφορούμεθα ὅτι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου ὑπῆρχεν, ὡς λέγομεν σήμερον, *προσκύνημα* πρὸς τιμὴν τοῦ Σωτῆρος, καὶ μοναστήριον, μικρὸν ἀπέχον τοῦ προσκυνήματος ἣν καὶ παρατιθέμεθα.

«Ποτὲ οὖν ἑτέρῳ τινὶ τῶν πατέρων τούτῳ τῷ θαυματουργῷ συνηκολούθουν Γέροντι (Στεφάνῳ) εἰς τὴν τοῦ Ἰορδάνου ἔρημον, οὖ-

τινος ἐπὶ τὰς ὄχθας, ἡμῶν γενομένων, λίαν βαθείας νυκτὸς ἀμφεπούσης, τῆς πρώτης τυχὸν καὶ δευτέρας φυλακῆς παρῳχηκυίας, οὗ κατεδέξατο ὁ γέρων εἰς τὴν τοῦ *Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου εἰσιέναι μονήν...*». Καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ βίου.

«Ἀπῆλθον γάρ ποτε σὺν τούτῳ τῷ θαυμασίῳ Γέροντι ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν σὺν ἑτέροις τισὶ τῶν μοναχῶν. Κἀκεῖσε παραγεγονότες ἐπεθυμήσαμεν *ἐν τῷ ναῷ τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος* προσεύξασθαι, ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πᾶσαν τὴν βρότειον οὐσίαν ῥύπου παντὸς ἐγκαθάρας τὰς τοῖς ὕδασιν ἐμφωλευούσας κατέθλασε δρακοντείους κάρας, καὶ τούτου χάριν παρακεκληκότες τὸν Γέροντα πεπείκαμεν· ὡς οὖν προσηγγίσαμεν, ἔφημεν αὐτῷ. Εἰ κελεύει ἡ σὴ ἁγιότης προσείτω εἷς ἐξ ἡμῶν *ἐπὶ τὴν ἄνω* κειμένην τοῦ Προδρόμου μονὴν τὴν τοῦ ναοῦ ἐνέγκαι κλεῖδα, καὐτὸν τὸν παραμονάριον, εἰμὴ γὰρ ἐκεῖνος ἔλθῃ, τῆς κλειδὸς ἀχθείσης, οὐδὲν ἀνύσομεν· δυσκόλως γὰρ καὶ μόλις ἀνοίγεται ἡ μανδαλὶς οὐχ ἅπαξ γὰρ ἐπειράθημεν αὐτῆς. Ὁ δὲ σημειοφόρος Γέρων πρὸς ἡμᾶς ἔφη· οὐκ ἀνάγκη ὑμᾶς, ἀγαπητὰ τέκνα, σκυλθῆναι ἐκεῖ, ἀλλὰ δεῦτε μόνον καὶ εἴη τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα οὖν εἰπόντος αὐτοῦ, ἐπορεύθημεν καὶ παρὰ τὴν θύραν στάντων ἡμῶν, εὐχὴν πεποιηκὼς καὶ τρὶς τὰ γόνατα κεκλικὼς καὶ τὴν πύλην σταυροτύπῳ σημείῳ ἐσφραγικὼς καὶ τὴν μανδαλίδα ἄκροις δακτύλοις ἁψάμενος, παραχρῆμα τὴν θύραν ἀνέῳξεν».

Ἐν τῷ Commemoratorium de casis Dei vel monasteriis ἀναγομένῳ εἰς τὸ ἔτος 808 ἀναγινώσκομεν. «Ad Iordanem monasterium sancti Iohannis et ecclesia alia, ubi peregrini descendunt ad fluvium, monachi 25. Παρὰ τὸν Ἰορδάνην τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου καὶ ἑτέρα ἐκκλησία (ὑπάρχει), ὅπου οἱ προσκυνηταὶ καταβαίνουσιν εἰς τὸν ποταμόν, μοναχοὶ 25». Ὡσαύτως καὶ ὁ μοναχὸς Βερνάρδος ἐν ἔτει 870 ἐλάχιστα λέγει περὶ τοῦ μοναστηρίου. «Ad postremum triginta miliariis ab Jerusalem est Iordanis ad orientem, super quəm est monasterium sa-

ncti Iohannis Baptiste. In quibus quoque locis multa constitunt monasteria. Πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ἱεροσολύμων εἰς ἀπόστασιν 30 μιλίων ὑπάρχει ὁ Ἰορδάνης· ἄνωθεν αὐτοῦ ὑπάρχει τὸ μοναστήριον τοῦ ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Ἐν τοῖς τόποις τούτοις πολλὰ μοναστήρια ὑπάρχουσι».

Ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας ἤτοι ἀπὸ τοῦ 900—1097, ὅτε ἄρχονται αἱ Σταυροφορίαι, ἀγνοοῦμεν ἐπακριβῶς ὁποία τις ἦν ἡ κατάστασις τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως καὶ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Τ. Προδρόμου, διότι καὶ προσκυνηταὶ καὶ ὁδοιπορικὰ τῆς ἁ. Γῆς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μεγάλως σπανίζουσιν. Ἔκ τινων ὅμως μεμβρανίνων ἑλληνικῶν κωδίκων ἀποκειμένων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ ἀνηκόντων τῇ μονῇ τοῦ Τ. Προδρόμου κατὰ τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν διάστημα καὶ περὶ ὧν κατωτέρω ἐν ἐκτάσει γενήσεται λόγος, ἐξάγεται ὅτι ἡ μονὴ μεθ' ὅλας τὰς ἀνωμάλους τότε καιρικὰς περιστάσεις κατορθοῖ καὶ αὐτὴ νὰ ὑφίσταται ὡς καὶ ἡ πλησίον αὐτῆς κειμένη μονὴ τοῦ Καλαμῶνος ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 136 [1] Πατριακοῦ κώδικος γραφέντος ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ τοῦ Καλαμῶνος ἐν ἔτει 962 καὶ ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 217 [2] κώδικος τῆς Πετρουπόλεως γραφέντος καὶ τούτου ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ἐν ἔτει 1054.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μὴ λησμονῶμεν ὅμως καὶ τοῦτο ὅτι κατὰ τὰς δύο ταύτας ἑκατονταετηρίδας τὸ χριστιανικὸν τῆς Παλαιστίνης πλήρωμα μεγάλως ἐπηρεάσθη ἕνεκα τῶν εἰς αὐτὴν εἰσβαλόντων διαφόρων ἀ-

1) «Ἐγράφη ἡ βίβλος αὕτη Παύλῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ μοναχῷ καὶ ἡγουμένῳ λαύρας τοῦ ἁ. Σάββα διὰ χειρὸς Ἱλαρίωνος μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου λαύρας τοῦ Καλαμῶνος μηνὶ Ἀπριλίῳ ιη' ἰνδικτιῶνος ε', ἔτους ,ζυο'» [962].

2) «Ἐγράφη σὺν Θεῷ αὕτη ἡ προφητεία εἰς τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου τοῦ Καλαμῶνος διὰ χειρὸς Σεργίου μοναχοῦ ἁμαρτωλοῦ τῆς σεβασμίας τοῦ Ἀνεμᾶ λαύρας τῆς εἰς τὸν Ὄλυμπον τῆς Βιθυνίας ἐπαρχίας μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος ζ' ,ςφξβ' οἱ ἐν αὐτῇ ἐντυγχάνοντες εὔχεσθέ με διὰ τὸν Κύριον». Ἰδὲ Κατάλ. Ἰ. Β. Κ. Παπαδοπούλου Τόμ. Β' σελὶς 712 καὶ 716.

νατολικῶν φύλων, τῶν μέχρι Συρίας καὶ Παλαιστίνης βυζαντηνῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν διχονοιῶν τῶν καλιφάτων. Κατὰ τὸ ἔτος 1010 συμπίπτει καὶ ἡ τοῦ καλίφου τῆς Αἰγύπτου Χάκεμ ἐκστρατεία εἰς Παλαιστίνην, ἥτις ὡς πᾶσα ἐκστρατεία οὕτω καὶ αὕτη οὐ σμικρὸν ἐπηρέασε τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐκ τῶν προτέρων πολιτικῶν μεταβολῶν ὑποληφθεισῶν μονῶν.

Κατὰ τὰ χρονικὰ ταῦτα διαστήματα ὅτε συμπίπτει καὶ ἡ τῶν Σελδσουκικῶν βασιλείων σύστασις ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἄρχεται καὶ ἡ τῶν Ἰβήρων (Γεωργιανῶν) ἐν τοῖς ἁγίοις Τόποις κάθοδος ἐχόντων ἀφθονίαν μέσων διὰ τὴν πρὸς τοὺς Σελδσούκους γειτνίασιν καὶ σχέσιν αὐτῶν καὶ οἵτινες ὁτὲ μὲν κατὰ μόνας, ὁτὲ δ' ἀναμὶξ μετὰ τῶν ἡμετέρων μονάζουσι. Ποιοῦμαι μνείαν τούτου διότι καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Τ. Προδρόμου ἐμόναζόν τινες μετὰ τῶν ἡμετέρων ὡς τοῦτο καταδείκνυται ἔκ τινων Ἰβηρικῶν κωδίκων καὶ δύο ἐπὶ λίθου ἐπιγραφῶν εὑρεθεισῶν ἔν τισιν ἐρειπίοις παρὰ τὴν μονήν.

Κατὰ τὸ ὁδοιπορικὸν Qualiter sita est ἀναγόμενον εἰς τὸ ἔτος 1098 ἡ ἀπόστασις τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ Σαρανταρίου ὄρους ὁρίζεται ὡς ἑξῆς· «A quo monte ad flumen Jordanis sex miliaria sunt. *Ἀπὸ τοῦ ὄρους (ὅπου ἐπειράσθη ὁ Κύριος) μέχρι τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ μιλιάρια ἕξ*» καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐνταῦθα, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τὸ πρῶτον γίνεται μνεία περὶ τοῦ *τόπου τοῦ πειρασμοῦ* τοῦ Κυρίου ὡς κειμένου παρὰ τὴν Ἱεριχὼ καὶ βεβαίως ἐννοεῖ τὸ ὁδοιπορικὸν τὸν νῦν ὡς τοιοῦτον παραδεδεγμένον τόπον τοῦ πειρασμοῦ, *Σαραντάριον ὄρος*. Ἐπὶ τῆς Σταυροφορικῆς ἐποχῆς (1097—1187), ὁ ἐν ἔτει 1113 ἐπὶ βασιλέως τῆς Ἱερουσαλὴμ Βαλδουίνου τοῦ Α' ἐπισκεψάμενος τοὺς ἁγίους Τόπους Ρῶσσος μοναχὸς Δανιήλ, ὁ καὶ ἰδιαιτέρων τιμῶν ἀξιωθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως τούτου, ὡς ἑξῆς περιγράφει ἐν τῷ ὁδοιπορικῷ αὐτοῦ τὰ κατὰ τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου μέρη. «Πρὶν ἢ φθάσωμεν εἰς τὸν Ἰορδάνην ἀπαντῶμεν πρὸς τῆς ὁδοῦ τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν μέσῳ τινὸς περιβόλου. Ἐνταῦθά που πλησίον καθορᾶται

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὸ ὄρος Ἑρμών. Ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου εἰς ἀπόστασιν 20 σαγηνῶν πρὸς ἀριστερὰν φαίνεται ὁ λοφίσκος οὗτος ὢν ἀμμώδης καὶ ἔχων ὕψος μέτριον. Ὀλίγον μακρὰν τοῦ ἀρχαίου μοναστηρίου τοῦ ἁ. Ἰωάννου εὑρίσκονται τὰ ἐρείπια ἐκκλησίας εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον καθιερωμένης. Ἀντικρὺ τοῦ μοναστηρίου ταύτης τῆς ἐκκλησίας πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τῆς κλιτύος ἑνὸς λόφου *φαίνεται ναΐσκος τις μικρὸς ὑπάρχων ᾠκοδομημένος ἐπὶ τοῦ τόπου, ὅπου ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐβάπτισε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν*. Ἐνταῦθα ὁ Ἰορδάνης ἰδὼν τὸν κτίστην αὐτοῦ ἐρχόμενον πρὸς τὸ βάπτισμα, ἐξῆλθε τῆς κοιτίδος αὐτοῦ πρὸς ὑπάντησιν τοῦ Σωτῆρος καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς αὐτήν. Τέως ἡ θάλασσα τῶν Σοδόμων διῆκε μέχρι τούτου τοῦ τόπου, ἀλλὰ μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ ἀπεσύρθη εἰς ἀπόστασιν 4 βερστίων. Τὸ μέρος ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ Ἰησοῦς ἀπέχει τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰορδάνου ὡσεὶ λίθου βολήν. Ἐνταῦθα οἱ Χριστιανοὶ προσκυνηταὶ βαπτίζονται ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἐνταῦθα δυνατὸν ἵνα διαβῇ τις αὐτὸν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, εἰς τὴν Ἀραβίαν. Ἐνταῦθα οἱ Ἰσραηλῖται καὶ ὁ Ἐλισαῖος ἔπειτα διέβησαν αὐτὸν ἀβρόχοις ποσίν. Ἐνταῦθα ὁ Ἐλισαῖος ἔτυψε διὰ τῆς μηλωτῆς τοῦ Ἠλιοῦ καὶ διέβη τὸν Ἰορδάνην διὰ ξηρᾶς. Ἐνταῦθα τέλος Μαρία ἡ Αἰγυπτία διέβη πεζῇ τὸν ποταμόν, ἵνα συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ ὁσίου Ζωσιμᾶ καὶ ἐπανακάμψασα πάλιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον ὅπου ἀπέθανεν... Εἰς ἀπόστασιν διπλῆς βολῆς τόξου ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ Ἰορδάνου πρὸς ἀνατολὰς φαίνεται ὁ τόπος ὅπου ὁ προφήτης Ἠλίας ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐν πυρίνῳ ἅρματι καὶ πλησίον αὐτοῦ *τὸ σπήλαιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου* καὶ καὶ ὁ χείμαρρος τοῦ Ἠλιοῦ, ὅστις ῥέων ὁρμητικὸς εἰσβάλλει εἰς τὸν Ἰορδάνην. Τὸ ὕδωρ αὐτοῦ ἐστι γλυκὺ καὶ ψυχρὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔπινεν ὁ Πρόδρομος τοῦ Χριστοῦ ὅτε κατῴκει τὸ παρακείμενον σπήλαιον. *Ἐνταῦθα καθορᾶται ἄλλο τι σπήλαιον ἐν ᾧ ὁ προφήτης Ἠλίας κατῴκισε* μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ *Ἐλισαίου*.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἶδον ἅπαντας τούτους τοὺς τόπους ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ὁ Θεὸς μὲ ἠξίωσεν, ἵνα τρὶς ἀπέλθω εἰς τὸν Ἰορδάνην».

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ εἰρημένων ἐξάγεται ὅτι τὰ κατὰ τὸν τόπον τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, διετέλουν ὀλίγον παρημελημένα. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν φαίνεται μόνον ἐπελθοῦσα ἐκ τῆς πολιτικῆς τότε μεταβολῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων φυσικῶν λόγων. Τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην ἀπὸ τοῦ ἔτους 1098—1170, ὡς γινώσκομεν, μαστίζουσιν ἐκ διαλειμμάτων καταστρεπτικώτατοι σεισμοί. Εἷς ἐκ τῶν σεισμῶν τούτων, ποίου ὅμως ἔτους ἀγνοοῦμεν, ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων καὶ τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου καθ' ἃ ὁ ἡμέτερος Φωκᾶς ὁ Κρὴς ἱστορεῖ ἡμῖν. Ὁ μωαμεθανὸς Ἄραψ γεωγράφος Edrissi ὁ ἀκμάσας ἐν ἔτει 1154 τὴν ἑξῆς πολύτιμον ἱστορικὴν μαρτυρίαν διὰ τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Ἀδελφότητα ἐγκαταλιμπάνει ἡμῖν περὶ τοῦ τόπου τῆς βαπτίσεως. «*Πλησίον τοῦ Ἰορδάνου ὑπάρχει μία μεγάλη ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου χρησιμεύουσα εἰς κατοίκησιν Ἑλλήνων μοναχῶν*». Ἄγνωστον ἡμῖν ἂν ὁ Edrissi ἐννοεῖ αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μοναστηρίου ἢ ἄλλην τινὰ ἐκκλησίαν ἐκ τῶν παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ τότε κειμένων. Πιθανώτατα ὅμως διὰ νὰ λέγῃ ἐκκλησίαν μετὰ μοναχῶν, ἐννοεῖ τὴν τοῦ μοναστηρίου ἐκκλησίαν ἐξ οὗ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ μονὴ κατεστράφη μετὰ τὸ 1154 καὶ ἴσως κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῶν ἐτῶν 1157, 1166 καὶ 1168—1170 καὶ ἑπομένως ὁ ἀνακαινισμὸς ταύτης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ἔλαβε χώραν μετὰ τὸν ἀνακαινισμὸν τῆς μονῆς τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ (1160) καὶ τῆς βασιλικῆς τῆς Βηθλεὲμ (1169) ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος.

Ἦν δ' ἡ ἀνακαίνισις τῆς μονῆς ὡς καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἀνταξία τῆς πλουτοδότιδος δεξιᾶς τοῦ δαφνοστεφοῦς ἡμῶν βασιλέως Κομνηνοῦ, διότι ἂν ὄχι ἅπαν, τουλάχιστον τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκκλησίας ἦν διακεκοσμημένον ἐξ ἐπιχρύσου μουσαϊκοῦ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἐπιχρύσων ψηφίδων τῶν εὑρισκομένων ἐν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τοῖς πέριξ τῆς μονῆς ἐπιπροσθέτοις χώμασιν. Ἐν γένει ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Φωκᾶ δὲν ἀπεῖχε πολὺ τοῦ ἀνακαινισμοῦ, τῆς μονῆς ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων, ἅτινα καὶ παρατιθέμεθα ὧδε.

«Περὶ δὲ τὸν Ἰορδάνην πεπήγασι μοναὶ τρεῖς· ὁ Πρόδρομος δῆλον ὅτι καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ τοῦ Καλαμῶνος· καὶ ἡ μὲν τοῦ Προδρόμου μονή, ἐκ βάθρων ὑπὸ σεισμοῦ ἀναστραφεῖσα νῦν ὑπὸ τῆς πλουτοδότιδος δεξιᾶς τοῦ θεοστεφοῦς ἡμῶν αὐτοκράτορος τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Κομνηνοῦ Μανουὴλ ἐκ καινῆς ἀνῳκοδομήθη τοῦ ταύτης καθηγητοῦ τῇ ἀνεγέρσει τούτου παρρησιάσαντος. Ταύτης ἄποθεν ὡσεὶ τόξων δύο βολῆς ὁ ἐν ποταμοῖς ἁγιώτατος ἐπιρρεῖ Ἰορδάνης, ἐφ' ᾧ τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐμῆς ἀναπλάσεως ὁ Ἰησοῦς μου πτωχεύσας τῷ βαπτίσματι ἀπειργάσατο, καὶ περὶ τὸ χεῖλος ὡσεὶ λίθου βολῆς ἄποθέν ἐστι τετράπλευρον θολωτόν, ἐν ᾧ πρὸ τῆς εἰς τὰ ὀπίσω ἀποστροφῆς ἐπιρρέων ὁ Ἰορδάνης γυμνὸν ἐδέξατο τὸν ἐν νεφέλαις τὸν οὐρανὸν περιβάλλοντα, καὶ Προδρόμου δεξιὰ κλονουμένη τῆς κορυφῆς ἐκείνου προσήπτετο, καὶ τὸ Πνεῦμα περιστερᾶς ἐν εἴδει τῷ συγγενεῖ Λόγῳ ἐπεχώρησε καὶ ἡ τοῦ Πατρὸς φωνὴ τὴν Υἱότητα ἐπεμαρτύρει τῷ λυτρωτῇ. Μέσον δὲ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς καὶ τοῦ Ἰορδάνου ἐστὶ τὸ πάνυ σμικρότατον τοῦ Ἑρμονιεὶμ ὄρος, ἐν ᾧ τὸν Σωτῆρα ἱστάμενον ὁ Ἰωάννης δακτυλοδεικτῶν ἐπεφώνει τοῖς ὄχλοις τοῦτον εἶναι τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Πέραν δὲ τοῦ Ἰορδάνου ἀντικρὺ τῆς Βαπτίσεως εἰσι θάμνοι διάφοροι καὶ μέσον τούτου (ἴσ. τούτων) ὡσεὶ σταδίου ἑνὸς ἄποθέν ἐστι τὸ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου σπήλαιον, μικρὸν πάνυ καὶ μὴ δυνάμενον δέξασθαι ὄρθιον ἄνδρα εὐμήκη· καὶ τούτου κατίσον περὶ τὸ βάθος τῆς ἐρήμου ἕτερόν ἐστι σπήλαιον, ἐν ᾧ ὁ προφήτης Ἠλίας διαιτώμενος ὑπὸ τοῦ οὐρανίου ἡρπάγη ἅρματος. Τούτων δὲ (τῶν) σπηλαίων ἐκεῖθεν περὶ τὴν τοῦ Ἰορδάνου φορὰν λέγεται εἶναι τὴν ἔρημον, ἐφ'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἧς ὁ θαυμαστὸς Ζωσιμᾶς τὴν ἰσάγγελον Αἰγυπτίαν ἰδεῖν ἠξιώθη. Τῶν δὲ βουνῶν ἐκεῖθεν ἡ ἀπάγουσα ἐν τῷ Σινᾷ καὶ τῷ Ραιθῷ καὶ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πέφυκεν ἔρημος. Ἐνταῦθά μοι ὁ περὶ τῆς ἐρήμου λόγος τὸ τέρμα δεξάσθω».

Οὐ μόνον ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ εἰρημένων ἐξάγεται ὅτι μέγας ἀριθμὸς Ἑλλήνων καὶ Ἰβήρων ἀναχωρητῶν κατῴκει τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας καὶ τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς τῶν Σταυροφόρων κατοχῆς τῆς ἁ. Γῆς. Εἰς τὴν ἐπίδοσιν ταύτην, νομίζω ὅτι μεγάλως συνετέλεσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ τῶν Παναγίων ὑπομνημάτων ἀνακαινισμοὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ αἱ ὁπωσδήποτε ἀγαθαὶ τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλὴμ σχέσεις πρὸς αὐτόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ὁ παραγκωνισμὸς ἐν μέρει τοῦ ἡμετέρου κλήρου ὑπὸ τοῦ Λατινικοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅστις ἠνάγκασεν τὸν ἡμέτερον κλῆρον νὰ ἐμπεδωθῇ εἰς τὰς πέριξ μονάς, ἔνθα εὑρίσκε μείζονα ἄνεσιν καὶ δρᾶσιν καραδοκῶν εὐκαιρίαν, ἵνα ἐπανακτήσῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν Παναγίων προσκυνημάτων καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πληρώματος τῆς Παλαιστίνης. Καὶ τοῦτο βλέπομεν εὐθὺς μετὰ τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τοῦ 1187 καθ' ἣν διὰ τῆς ἐν Χαττὶν μάχης ἥ τε Παλαιστίνη καὶ τὸ λοιπὸν τῆς Συρίας ἐπανακτῶνται ὑπὸ τοῦ μεγαλόφρονος Σαλαχιδίν. Οἱ Ἕλληνες μοναχοί, ὡς ἦν ἑπόμενον ἀπολαύουσι μείζονός τινος ἐλευθερίας ἐπὶ τοῦ Σαλαχιδὶν καὶ τῶν διαδόχων του ἢ ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων, καὶ ὁ ἀνώτερος ἡμῶν κλῆρος ἐπανακτᾷ τὰς ὑπὸ τοῦ Λατινικοῦ κλήρου ἀφαιρεθείσας ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου ἐπισκοπικὰς ἕδρας ὡς καὶ τὰ κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα ἐπὶ τῶν Παναγίων προσκυνημάτων. Ἐκ διαμέτρου πρὸς τὴν ὅλην κατάστασιν τοῦ κλήρου ἡμῶν ἐν Παλαιστίνῃ, τὴν ἐπελθοῦσαν ἐκ τῆς πολιτικῆς τότε μεταβολῆς καὶ ἡ μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου διὰ τοῦ ἀνακαινισμοῦ ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ ἐξακολουθεῖ ἀκμάζουσα καὶ μάλιστα ἔνιοι τῶν τότε λογίων ἡμῶν μοναχῶν τὴν ἐν αὐτῇ διαμονὴν προῃροῦντο, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 317 ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἰ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἡμῶν Κοινοῦ ἀποκειμένου μεμβρανίνου Τυπικοῦ τῆς μονῆς γραφέντος ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ 1201 καὶ ἐξ οὗ παρατιθέμεθα ἐνταῦθα δύο τινά· α) τὴν Τυπικὴν τῆς ἀκολουθίας διάταξιν κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανείων ὡς ἐτελεῖτο τὸ πάλαι ἐν τῇ μονῇ καὶ β) Ἀσκητικάς τινας διατάξεις περὶ τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων.

Τυπικὴ διάταξις.

«Περὶ δὲ ὥραν ἕκτην σημαίνει και ψάλλομεν τὰς τρεῖς ὥρας τρίψαλμον καὶ τὰ καταλειφθέντα ἐννέα τροπάρια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν ὡς εἴρηται, θυμιῶντος καθ' ἑκάστην ὥραν τοῦ ἱερέως. Μετὰ δὲ τὴν θ'. τὰ τυπικὰ χύμα καὶ ἀπόλυσις. Γνωστέον οὖν ὅτι ἐὰν τύχῃ Σάββατον ἢ Κυριακὴν ἡ προεόρτειος αὕτη τῆς παραμονῆς ἡμέρα, ποιοῦμεν τὴν ἀκολουθίαν τῶν τροπαρίων ἐν τῇ Παρασκευῇ γενομένης θ'.

Περὶ ὥραν ι'. ἢ ταχύτερον διὰ τὴν πολλὴν ἀκολουθίαν σημαίνει τὸ ἑσπέρας καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικοῦ χωρὶς στιχολογίαν. Εἰ δὲ τύχοι ἐν Σάββατῳ στιχολογεῖται τὸ α'. κάθισμα, εἰ δὲ ἐν Κυριακῇ τὸ α'. ἀντίφωνον τοῦ α'. καθίσματος. Τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἦχος β'. ἱστῶμεν στιχηρὰ η'. καὶ θυμιᾷ ὁ ἱερεύς. Εἶθ' οὕτως ἀπέρχεται ποιῆσαι τὴν προσκομιδήν, οἱ δὲ χοροὶ ψάλλουσι τὰ τέσσαρα στιχηρὰ δευτεροῦντες αὐτά, ἤγουν Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν καὶ τὰ ἕτερα γ'. Δόξα καὶ νῦν ὁ αὐτός, Ὑπέκλινας κάραν καὶ γίνεται εἴσοδος μετὰ εὐαγγελίου, ψαλλόντων ἡμῶν τὸ Φῶς ἱλαρόν. Προκείμενον τῆς ἡμέρας, Τὰ ἀναγνώσματα, τὰ τροπάρια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν καὶ μετὰ τὴν τούτων συμπλήρωσιν Συναπτὴ καὶ τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον ἦχος γ'. Κύριος φωτισμός μου, στίχος· Κύριος ὑπερασπιστής, Ὁ Ἀπόστολος, Ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων. Εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἡ νηστεία, ἀρχόμεθα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ μέσου. Ἀλληλούϊα ἦχος πλ. β'. Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου, στίχος β', Ἐξεχύθη ἡ χάρις, στίχος γ'. Περίζωσε τὴν ρομφαίαν σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, Ἐν ἔτει πέντε καὶ δεκάτῳ· καὶ καθεξῆς ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Βασιλείου. Κοινωνικόν, Αἰνεῖτε τὸν Κύριον. Ἅμα δὲ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν ἐξερχόμεθα πάντες ἐν τῷ λουτῆρι μετὰ τῶν λαμπάδων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἑνὸς μὲν ἱερέως ἐπιφερομένου τὸ τίμιον ξύλον, ἑτέρου δὲ τὸ Εὐαγγέλιον, ψαλλόντων τροπάρια ἦχος πλ. δ'. Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων βοᾷ λέγουσα. καὶ μετὰ τὸ τριττῶσαι αὐτὸ ἕτερα στιχηρὰ ἦχος ὁ αὐτός, Σήμερον τῶν ὑδάτων· καὶ λέγει ὁ διάκονος, Σοφία, καὶ εὐθὺς ἀναγινώσκονται αἱ τοῦ ἁγιασμοῦ τρεῖς ἀναγνώσεις· Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου ἦχος γ'. Κύριος φωτισμός μου, στίχος, Κύριος ὑπερασπιστής, ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους Β'. Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες. Ἀλληλούϊα ἦχος δ'. Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ, καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος ἐὰν ἔστι τὰ διακονικὰ τοῦ ἁγιάσματος. Καὶ τούτων λεγομένων δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς, ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει καθ' ἑαυτὸν τὴν εὐχὴν ταύτην. Κύριε ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρός, καὶ οὐκ ἐκφωνεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀμὴν καθ' ἑαυτὸν λέγει. Οὕτω δὲ τῆς Συναπτῆς λεγομένης ὑπὸ ἱερέως ἢ διακόνου καὶ τῆς εὐχῆς μυστικῆς ἀναγινωσκομένης ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὅτε εἴπῃ ὁ διάκονος, τῆς Παναγίας ἀχράντου, ἀπάρχεται ὁ ἱερεὺς εἰς ἐπήκοον καὶ λέγει· Μέγας εἶ Κύριε καὶ θαυμαστά, Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς εὐχῆς, ὁ λαός, Ἀμήν. Ὁ ἱερεὺς Εἰρήνη πᾶσι· ὁ διάκονος Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν καὶ ἀπάρχεται ὁ ἱερεὺς τῆς εὐχῆς ταύτης εἰς ἐπήκοον πάντων, Κλῖνον Κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου. Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, ἐπιλαβόμενος ὁ ἱερεὺς τοῦ Τιμίου ξύλου ἁγιάζει τὰ ὕδατα δι' αὐτοῦ βαπτίζων τοῦτο ἐν αὐτοῖς σταυροειδῶς, ἐκ τρίτου ψάλλων, Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου Κύριε, ὅπερ καὶ ὁ λαός.

Πάντων δὲ ἁγιαζομένων καὶ μεταλαμβανόντων ἐκ τῆς τοῦ ἁγιάσματος μεταλήψεως καὶ ραντίσεως, ψάλλοντες τὸ προρρηθὲν τροπάριον ἐκ τρίτου εἰσερχόμεθα εἰς τὸν ναὸν καὶ συστείλαντες χορὸν δοξάζομεν εἰς ἦχον πλ. α'. καὶ ψάλλομεν στιχηρὸν ἰδιόμελον, Ἀνυ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μνήσωμεν οἱ πιστοὶ τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας τὸ μέγεθος. Καὶ μετὰ τὴν τούτου συμπλήρωσιν λέγομεν τό, Εὐλογήσω τὸν Κύριον, καὶ δίδοται τὸ κατακλαστὸν καὶ γίνεται ἀπόλυσις. Εἶθ' οὕτως ψάλλομεν τῆς ἑορτῆς κοντάκιον, Ἐπεφάνης σήμερον, καὶ μετὰ τὴν τούτου συμπλήρωσιν πολυχρονίζομεν συνήθως τὸν προεστῶτα καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, τυρὸν ἢ ὠὸν ἢ ἰχθῦν οὐκ ἐσθίομεν.

Οὕτως οὖν γίνεται ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς νηστείας οὔσης ἐν τῇ παραμονῇ.

Εἰ δὲ οὐκ ἔστι νηστεία, πρωῒ μὲν λειτουργοῦμεν ὡς καθ' ἑκάστην καὶ διακλειόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι. Ἑσπέρας δὲ σημαίνει περὶ ὥραν ἐνάτην καὶ γίνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ καθὼς προγέγραπται μέχρι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκτενῆς. Τρισάγιον δὲ οὐ γίνεται διὰ τὸ μὴ τελεῖσθαι λειτουργίαν. Μετὰ δὲ τὰ ἀναγνώσματα, προκείμενον, ὁ Ἀπόστολος, τὸ Εὐαγγέλιον, Ἐκτενὴ καὶ οὕτως ἀπερχόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι καὶ γίνεται ὁ ἁγιασμὸς ἀπαραλλάκτως ὡς προδιείληπται. Εἶτα εἰσερχόμεθα εἰς τὸν ναόν, ψάλλομεν τὸ προγραφὲν ἰδιόμελον στιχηρὸν ἦχος πλ. β'., Ἀνυμνήσωμεν, καὶ γίνεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐκτενὴ καὶ ἀπόλυσις. Τὸ δὲ Εὐλογήσω τὸν Κύριον, οὐ λέγομεν διὰ τὸ προλεχθῆναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἀλλὰ ψάλλομεν τὸ κονδάκιον, συνήθως πολυχρονίζοντες τὸν προεστῶτα καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν. Οὐκ ἐσθίομεν δὲ τυρὸν ἢ ὠὸν ἢ ἰχθῦν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Περὶ δὲ ὥραν β'. κρούει τὰς *βαρέας*, τὸ σίδηρον, καὶ τὸ μέγα, καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀρχόμεθα τῶν ἀποδειπνίων. Μετὰ δὲ τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ποιοῦμεν τὰς συνήθεις λιτὰς καὶ ἐξερχόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι ψάλλοντες στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς πέντε τετάρτους. Δόξα ἦχος πλ. δ'. Κύριε πληρῶσαι βουλόμενος, Καὶ νῦν ὁ αὐτός, Σήμερον ἡ κτίσις φωτίζεται. Καὶ γίνονται παρὰ τοῦ ἱερέως αἱ συνήθεις εὐχαί. Εἶτα εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ καὶ ψάλλομεν *στιχηρὰ* ἰδιόμελα τοὺς δευτέρους. Ἐν Ἰορδάνῃ ποταμῷ, Εἶδοσάν σε ὕδατα ὁ Θεός, Σήμερον ὁ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Δόξα καὶ νῦν, ἦχος πλ. β'. Τὸν ἐκ Παρθένου ἥλιον. Τὸ τρισάγιον καὶ τὸ τροπάριον, Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου ἐκ τρίτου, καὶ εὐθὺς εὐλόγησις τοῦ

ἄρτου· ποιοῦμεν δὲ ἀνάγνωσιν μεγάλην ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἀπὸ τὸν λόγον τῆς ἑορτῆς καὶ αἱ λοιπαὶ ἀναγνώσεις. Εἶτα τὸ ἑξάψαλμον. Τὸ Θεὸς Κύριος ἦχος α΄. ἐν Ἰορδάνῃ, Στιχολογία καθισμάτων γ΄ τῆς ἡμέρας καὶ ὁ πολυέλαιος ἐν ᾧ ἀναγινώσκομεν τὴν α΄. ἀνάγνωσιν ἐκ τῶν λόγων τοῦ Θεολόγου, Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός. Οἱ ἀναβαθμοί, προκείμενον ἦχος δ΄. Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγε, στίχος Τί σοί ἐστι θάλασσα, Τὸ Πᾶσα πνοή, Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον. Ὁ Ν.΄ Οἱ δύο κανόνες, Δευτεροῦμεν τοὺς εἱρμούς· Ἐν δὲ τοῖς τροπαρίοις ἱστῶμεν στίχους δώδεκα. Ἔσχατον δὲ λέγομεν οἱ δύο χοροὶ *πρὸς μίαν* τὰς δύο κατὰ κανόνα, Ἀπὸ τρίτης, ὑπακοὴ καὶ ἀναγινώσκεται εἰς τὸν Θεολόγον ἡ β΄. ἀνάγνωσις. Ἀφ᾽ ἕκτης τὸ κονδάκιον, Ἐξαποστειλάριον Ἐπεφάνη ὁ Σωτὴρ ἐκ τρίτου. Εἰς τοὺς Αἴνους. Πᾶσα πνοὴ ἦχος α΄. ἱστῶμεν στίχους στ΄. στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς πρώτους καὶ δευτεροῦμεν τὸ α΄. Δόξα ἰδιόμελον, ἦχος β΄. Νάματα ἐν Ἰορδάνῃ. Δοξολογίαν μεγάλην, τὸ ἀπολυτίκιον. Εἶτα τοῦ ἱερέως τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδυσαμένου πᾶσαν, ἐπιφερομένου τε τὸ Τίμιον ξύλον ἀνὰ χεῖρας προπορευομένων τῶν λαμπάδων καὶ τοῦ θυμιατοῦ ἐξερχόμεθα τοῦ ναοῦ καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ βρύσει τοῦ ὕδατος ψάλλοντες τὸ τροπάριον, Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ στιχηρὰ ἦχος πλ. δ΄ τὰ γ΄ τὰ πρῶτα τῶν ιδ΄ τροπαρίων καὶ ἐκτελεῖται καθεξῆς ἡ τοῦ ἁγιασμοῦ ἀκολουθία ἤτοι αἱ προφητεῖαι, ὁ Ἀπόστολος, τὸ Εὐαγγέλιον καὶ αἱ Εὐχαί. Καὶ μετὰ τὸ φωτισθῆναι καὶ ῥαντισθῆναι πάντας ἐκ τοῦ ἁγιάσματος πάλιν ψάλλοντες τὸ ἐν Ἰορδάνῃ καὶ τὸ κονδάκιον ὑποστρέφομεν καὶ εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ καὶ συστήσαντες χορὸν λέγομεν· Δόξα καὶ νῦν ἦχος β.΄ Τριάδος ἡ φανέρωσις καὶ ἀσπαζόμενοι τὸ Τίμιον ξύλον ἅπαντες ἀπολυόμεθα».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀσκητικαὶ διατάξεις.

«Δεῖ τοίνυν τὸν προεστῶτα πᾶσαν ἐνδείκνυσθαι σπουδήν, ἵνα μή τι τῶν ἐν τῷ παρόντι Τυπικῷ μικρὸν ἢ μεῖζον κατά τινα αἰτίαν παραβαθῇ ἀλλὰ φυλάττηται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία ἅπασα ἀπαράθραυστος καὶ ἀμεταποίητος καθὼς καὶ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν πα-

τέρων παρεδόθη ἡμῖν. Ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος προεστὼς οὐχ ἕξει ἄδειαν ἐν ταῖς ἁγίαις τρισὶ ταύταις σαρακοσταῖς τῇ Μεγάλῃ τέ φημι, τῇ τῶν ἁγίων Χριστουγέννων καὶ τῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τῆς μονῆς ὅλως ἐξέρχεσθαι καὶ ἀλλαχόσε διάγειν, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸν ὅλον σχεδὸν ἐνιαυτόν, εἰ μή που μεγάλη τις καὶ ἀναγκαία χρεία τῆς μονῆς κατεπείγει αὐτόν, ἣν ἐκπληρώσας τάχιον ὑποστρέψῃ πρὸς τὴν μονὴν καὶ τῶν ἀνηκόντων πάλιν ἐφάψεται. Προτιμητέα γάρ ἐστι πασῶν τῶν δουλειῶν ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐπιμέλεια. Καὶ οὐ μόνον αὐτὸν οὐκ ἐξελεύσεται τῆς μονῆς, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἑτέρῳ παραχωρήσει τῶν ἀδελφῶν, κατὰ ταύτας δὲ τὰς ἁγίας τεσσαρακοστὰς τῆς μονῆς ὅλως ἐξέρχεσθαι πάρεξ τῶν διακονητῶν καὶ μόνων».

«Ὑμεῖς δέ, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί, σπεύδετε ὅση δύναμις μὴ τῆς παρούσης ἀκολουθίας καθυστερῆσαι τὸ σύνολον. Τοῦτο καλῶς εἰδότες ὡσεὶ ταύτην ἐπίμονον διατηρήσατε τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας οὐκ ἀστοχήσετε τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ καὶ χάριτι, ταῖς πρεσβείαις τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης Θεοτόκου, τοῦ Τιμίου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου πανευφήμου Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἀμήν. Ἐτελειώθη τὸ παρὸν Τυπικὸν συναξάριον τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῆς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ διακειμένης ἁγίας μονῆς διὰ συνδρομῆς καὶ πολλοῦ πόθου, χειρὶ δὲ τοῦ εὐτελοῦς ἀναγνώστου Θεοδώρου τοῦ Μοναστηριώτου μηνὶ Μαΐῳ κδ΄. ἰνδικτιῶνος ,ςψθ΄ [1201]. Ὅσοι οὖν φιλόχριστοι καὶ φιλεύσπλαγχνοι καὶ εἰδότες οἰκτεῖραι ψυχὴν ἐν ἁμαρτίας βεβυθισμένην καὶ ἀπολλυμένην, εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίου ρυσθῆναι τῶν μενουσῶν με δεινῶν καὶ πικρῶν καὶ αἰωνίων κολάσεων καὶ μάλιστα οἱ ἐπὶ χεῖρας τοῦτο τὸ Τυπικὸν κατέχοντες. Πάντας καὶ πάσας διεγείρατε εἰς ἔλεον τῆς ταπεινότητος τὸν φιλοικτίρμονα Θεὸν καὶ τὴν Ὑπεράχαντον αὐτοῦ Μητέρα, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ τίμιον Πρόδρομον Ἰωάννην τὸν προδραμόντα καὶ κηρύξαντα τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅπως ἐλεηθῶ κἂν ἐπὶ τέλει ὁ ἐσκοτισμένος καὶ κατηχρειωμένος. Καὶ ὑμεῖς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οἱ διεγείροντες καὶ εὐχόμενοι μέγα μισθὸν ἐκ τῆς φιλαδέλφου καὶ φιλοψύχου γνώμης κερδήσετε καὶ παρακαλῶ διὰ τὸν Κύριον μὴ κατοκνίσητε τοῦτο ποιεῖν. Ὁ Φιλάνθρωπος Κύριος δώη ὑμῖν καὶ ἐμοὶ συγχώρησιν ἁμαρτιῶν καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν ἀμήν».[1] Κατὰ τὰ ἔτη 1170—1200 ὡς ἑξῆς περιγράφεται ἡ τῆς μονῆς κατάστασις ἔν τινι ἀνωνύμῳ προσκυνηταρίῳ. «Καὶ πρὸς ἀνατολὴν τῆς Ἱεριχὼ ὡς ἀπὸ μιλίων 8 ἐστιν ὁ Ἰορδάνης. Ἔστι δὲ ἐκεῖ κάστρον μικρόν, ἔχον ἐκκλησίαν μεγάλην τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ ποταμοῦ ἐστιν ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου καὶ εἰς τὴν κόγχην τῆς ἐκκλησίας ἵσταται ὁ λίθος ἐν ᾧ ἔστη ὁ Πρόδρομος ἔνθα ἐβάπτισε τὸν Χριστὸν καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἀπὸ μιλίου ἑνὸς τὸ σπήλαιον τοῦ Προδρόμου. Καὶ πρὸς νότον τοῦ σπηλαίου ὡς ἀπὸ μιλίων δύο ἵσταται ἡ γυνὴ τοῦ Λὼτ στήλη ἁλὸς βλέπουσα ὄπισθεν». Ὁ αὐτὸς καὶ ἀλλαχοῦ. «Ἀπὸ δὲ τοῦ καταβασιδίου τῆς ἁγίας Πόλεως ἕως τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου ἐν ᾧ ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος ἡμῶν εἰσι μίλια 24· ὑπάρχει δὲ ὅλον κατώρροφον, ἐν ᾧ ἐστι καὶ πηγὴ τῆς Μερᾶς. Πέραν δὲ τοῦ Ἰορδάνου ὡς ἀπὸ μιλίων τριῶν ἐστι σπήλαιον εἰς ὃ ᾤκει ὁ Πρόδρομος. Ἔστι δὲ ἡ κοίτη αὐτοῦ εἰς ἣν ἀνεπαύετο, *πεζούλιον αὐτοφυὲς* ἐκ τῆς αὐτῆς πέτρας ἤτοι σπήλαιον καὶ ἔνδον τῆς καμάρας ἐστὶ πηγὴ εἰς ἣν ἐβάπτιζεν ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος».

Ἐκ τινος ἑτέρου προσκυνηταρίου ἀναγομένου εἰς τὸ ἔτος 1253 καὶ ἐπιγραφομένου «Μερικὴ διήγησις περὶ τῶν ἁγίων Τόπων» τὰ ἑξῆς ὀλίγα ἐρανιζόμεθα περὶ τοῦ μοναστηρίου. «Καὶ τοῦ Προδρόμου τὸ μοναστήριον ἐγγὺς τοῦ Ἰορδάνου, ἐν ᾧ ἐβαπτίσθη ὁ Χριστός. Πέραν δέ ἐστιν ὁ τόπος ὅπου ἡσύχαζεν ὁ Πρόδρομος ἐν τῷ χειμάρρῳ. Ἐκεῖ πλησίον τὸ Ἑρμονιείμ, τὸ ὄρος ὅπου ἀνῆλθεν Ἠλίας εἰς τὸν οὐρανὸν πυρίνῳ ἅρματι».

Τὴν περαιτέρω τῆς μονῆς ὕπαρξιν καὶ τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς ἡ-

1) Ἐν τέλει τοῦ Τυπικοῦ τούτου ὑπάρχει καὶ μία ἀνέκδοτος νεκρώσιμος ἀκολουθία τὰ μάλιστα πένθιμος ποίημα «Ἀναστασίου τοῦ ταπεινοῦ Νοσχέα».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μῶν Ἀδελφότητος κατοχὴν αὐτῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἂν καὶ ἠναγκάσθη αὕτη ἔστιν ὅτε καὶ ἐπὶ μακρὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ ταύτην ὑπείκουσα εἰς τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, πλὴν τῶν τῆς Δύσεως περιηγητῶν ἐπιμαρτυροῦσι καὶ οἱ τῆς μονῆς ταύτης διάσημοι ἑλληνικοὶ χειρόγραφοι κώδικες οἱ ἀποκείμενοι νῦν ἐν τῇ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ βιβλιοθήκῃ. Καὶ ἐκ μὲν τῆς Πατριαρχικῆς συλλογῆς ἔχομεν τοὺς ἑξῆς κώδικας.

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 21 μεμβράνινον κώδικα τοῦ ἔτους 1079 μετὰ τῆς ἑξῆς σημειώσεως τοῦ ΙΓ' αἰῶνος· «*Βιβλίον τοῦ Προδρόμου τοῦ ἐγγὺς τοῦ Ἰορδάνου*». Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν διάσημον ὑπ' ἀριθμὸν 36 μεμβράνινον κώδικα τοῦ ΙΓ' αἰῶνος μετὰ τῆς αὐτῆς σημειώσεως.

Ἐκ δὲ τῆς Σαββαϊτικῆς συλλογῆς τὸν ὑπ' ἀριθ. 32 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος ΙΑ'.

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 35 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος ΙΑ' μετὰ σημειώσεως τοῦ ΙΓ' αἰῶνος δηλούσης ὅτι οὗτος ἦν κτῆμα τῆς ἐν Ἰορδάνῃ μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου. Καὶ ἐξ ἄλλων τοῦ κώδικος τούτου σημειώσεων ἐξάγεται ὅτι ὁ κώδιξ οὗτος μέχρι τοῦ 1586 ἦν κτῆμα τῆς μονῆς.

Τὸν 41 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος ΙΒ' μετὰ τοῦ ἑπομένου ὑπομνήματος τοῦ ἔτους 1316. «*Τὸ παρὸν ἑξαμηναῖον ἀφιερώθη παρ' ἐμοῦ τοῦ χρηματήσαντος Κρήτης Νικηφόρου, τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ Τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου τοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ψυχικῆς ἕνεκα σωτηρίας εἴ τις δὲ βουληθῇ ἀποσπάσαι ταύτην τὴν βίβλον τῆς τοιαύτης μονῆς ἐν οἱῳδήποτε τρόπῳ ἢ ἀλλάξαι ἢ τὰ παρόντα ἀπαλεῖψαι γράμματα, ἵνα ἔχῃ τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ὀφείλουσι δὲ καὶ οἱ ἀσκούμενοι ἐκεῖσε μοναχοὶ μνημονεύειν μου ἐν ταῖς ἁγίαις ἱεροτελεστίαις. Μηνὶ ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος ιδ' ἔτους ,ςωκδ'*» *(=1316)*.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸν ὑπ᾽ ἀριθμὸν 33 μεμβράνινον κώδικα τῆς ΙΑ᾽. ἑκατ. μετὰ σημειώσεως τοῦ ἔτους 1322 ἰδιοχείρου τοῦ μητροπολίτου Κρήτης Νικηφόρου καὶ ἐχούσης ὡς ἑξῆς·

« Ἐγὼ ὁ χρηματί
σας Κρήτης
ταπεινὸς Νικη
φόρος ἀφιερῶ
τὴν παροῦσαν
βίβλον τῇ
σεβασμίᾳ μονῇ
τοῦ Τιμίου Προ-
φήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῇ
διακειμένῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ πλησίον τοῦ Ἰορδάνου
εἰς ἄφεσιν τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν, εἴ τις οὖν
βουληθῇ ἀποσπάσαι ταύτης αὐτὴν ἢ τὰ παρόντα
μου ἀφανίσαι
γράμματα
ἵνα ἔχῃ τὰς
ἀρὰς τῶν ἁγίων
τριακοσίων
δέκα καὶ ὀκτὼ
θεοφόρων πρων
τῶν ἐν Νικαίᾳ
καὶ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρ
τωλοῦ, κἂν ὁποίας
ἂν εἴη τύχης καὶ τα-
ξεως, ἢ ἀνταλλάξαι
βουληθείη ταύτην
μηνὶ ὀκτωβρίῳ
ἰνδικτιῶνος ϛ᾽.
ἔτος
,ϛω
λα.
†
†
†

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τοὺς ὑπ' ἀριθμὸν 70, 98, 103 καὶ 108 μεμβρανίνους κώδικας γραφέντας μεταξὺ τῆς Ι' καὶ ΙΒ' ἑκατ. μετὰ σημειώσεων τοῦ ΙΓ' ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνος δηλλουσῶν ὅτι οὗτοι ἦσαν κτῆμα τῆς μονῆς.

Τὸν ὑπ' ἀριθ. 150 χαρτῷον κώδικα τοῦ ἔτους 1354 μετὰ τῆς ἑξῆς σημειώσεως. «*Ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου Μανουὴλ τοῦ ἐπιλεγομένου Μαύρου· τοῦ ἀπὸ χώρας Θεσσαλονίκης καὶ ἐπεδόθη πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου τοῦ ἀνακειμένου πλησίον τοῦ Ἰορδάνου ψυχικῆς ἕνεκεν αὐτοῦ ὠφελείας*».

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 207 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος ΙΑ' μετὰ τοῦ ἑπομένου ὑπομνήματος γραφέντος ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ κατὰ τὸ ἔτος περίπου 1319. *Μέμνησθέ μου, πατέρες μου ἅγιοι, τοῦ ἀθλίου καὶ ἀναξίου ὑμῶν δούλου τοῦ γράψαντος ταῦτα Μιχαὴλ Ἁγιοδημητρίτ(ου) πρωτοκανονάρχου· οἶδε δὲ Κύριος, ὅτι οὐ προέλαβον ἰδεῖν τὸν μοναχὸν κυρὸν Θεοδώρητον· εἶχον γὰρ γράψαι πολλὰ τῶν ἁγίων μου τῶν ποθεινοτάτων, τοῦ τε τιμίου Προδρόμου καὶ τοῦ μεγάλου Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῇ ἀποδημίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ, εἶδον τοῦτον πρὸ μιᾶς ἡμέρας· κἀγὼ εἰς θλίψιν καὶ περίστασιν ὑπῆρχον, οἵαν ἀναγγείλει ὑμῖν ὁ ἀδελφός· εὔχεσθε δὲ ὑπὲρ οὗ ἀναγγείλει ὑμῖν ἤγουν διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ τεκνίου μου καὶ τῆς προμοτῆς αὐτοῦ, καὶ πέποιθα εἰς Κύριον τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰς ἁγίας ὑμῶν εὐχάς, ὅτι εἰ καλέσει καιρός, τόσα ἔχω στεῖλαι, ὅτι ἵνα ψάλλετε καὶ ἀναγινώσκετε τὸν χρόνον ὅλον· ὅσα δὲ καὶ διὰ στόματος εἴπῃ ὑμῖν ὁ Θεοδώρητος, ἐξ ἐμοῦ ἔχει ταῦτα, καὶ πιστεύω εἰς Κύριον ὅτι καὶ νὰ ἀληθεύσω· τοὺς ἁγίους μου αὐθέντας πάντας τοὺς ἐν τῇ μονῇ τοῦ τιμίου Προδρόμου σὺν τῷ ἁγίῳ μου πατρὶ τῷ καθηγουμένῳ ποιῶ μετάνοιαν· καὶ πρό γε πάντων, τὸν ἐμοὶ ποθεινότατον, ἀντιλήπτορά μου τὸν μέγαν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον καὶ Βαπτιστὴν τοῦ Κυρίου μου· εἰς γὰρ εὐκτήριον μέγα οἰκῶ, τοῦ τιμίου Προδρόμου*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μηνὶ ἰουλλίω κη' ἰν(δικτιῶν)ος δ' ,ςωκζ' ἔτη· αἱ αἱ αἱ· εἰς πόσην θλίψιν εἰμὶ πατέρες μοι ἅγιοι ὅτε ταῦτα ἔγραψα μετὰ δακρύων: μονογενὲς γάρ μοι ὑπῆρχε τὸ ἀπαδράσαν παιδίον: ὑπὲρ οὗ καὶ εὔχεσθε ὅτε ἀνὰ χεῖραν λαμβάνετε τὸ παρὸν μηδαμινὸν σύγγραμμα». ἀμήν.

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 230 βομβύκινον κώδικα τοῦ ἔτους 1330 μετὰ τοῦ ἑπομένου ὑπομνήματος ἐν τῷ 206 φύλλῳ· «*Ἡ βίβλος αὕτη πέλει τῆς διακειμένης ἁγίας μονῆς ἔγγιστα τοῦ ἁγιωτάτου ποταμοῦ Ἰορδάνου τοῦ Τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου*» καὶ ἐν φ. 358· «*Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος τοῦ κυροῦ Ἐφραὶμ ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ καθηγουμένου τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς κυροῦ Παμβῶ ἱερομονάχου διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ κατακεκριμένου Ματθαίου ἱερομονάχου ἔτους ,ςωλη» (—1329).*

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 360 μεμβράνινον εὐαγγέλιον αἰῶνος Θ'.

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 1099 βομβύκινον κώδικα τῆς Σιναϊτικῆς βιβλιοθήκης αἰῶνος ΙΔ' μετὰ τῆς ἑξῆς σημειώσεως· «*Το παρὸν τυπικὸν ἐγράφη εἰς τὴν μονὴν τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἥτις διάκειται πλησίον τοῦ ἐν ποταμοῖς ἁγιωτάτου Ἰορδάνου διὰ χειρὸς ἐμοῦ Διονυσίου ἁμαρτωλοῦ τάχα καὶ ἱερομονάχου*».

Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Τ. Σταυροῦ τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 6 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος ΙΑ' μετὰ τοῦ ἑξῆς σημειώματος τοῦ ΙΔ' ἢ ΙΕ' αἰῶνος. « †*αὐτὴ ἡ βίβλος ἠγωράσθη ἐξ ἡμῶν τοῦ ταπεινοῦ Γερμανοῦ ἱερομονάχου εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν ἅγιον Ἰορδάνην*».

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 26 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος ΙΑ' μετὰ τῆς ἑξῆς σημειώσεως τοῦ ἔτους 1335· «*Μνήσθητι κύριε τοῦ ταπεινοῦ δούλου σου τοῦ καλουμένου Ἀβραὰμ ἱερομονάχου τοῦ μὴ*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀξίου μνημονεύσθαι ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ἥτις ἐστὶν ἱερὸν εὐαγγέλιον ἐπ᾿ ὀνόματι τοῦ παπᾶ Ἐφραὶμ υἱοῦ τοῦ Ζαχὶ τοῦ βαπτισθέντος ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἰορδάνου, δῆλα δὴ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τῷ ἐγγὺς Ἰορδάνου ποταμοῦ... Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ιδ´ ἔτους 6843[=1335] ἐγράφη ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Πατρὸς Ἠλία Ἡρώδη καὶ τοῦ πατρὸς Θωμᾶ».

Τὸν ὑπ᾿ ἀριθμὸν 74 μεμβράνινον κώδικα αἰῶνος Ι´ μετὰ σημειώσεως τῆς ΙΕ´ ἑκατ. ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος μονήν. Πρὸς τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν προστίθημι καὶ τὰς ἑπομένας ἃς διέσωσεν ἡμῖν ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος ὁ Ἀθανασιάδης ἐν τῷ «Ἱστορικῷ αὐτοῦ ὑπομνήματι περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων» *α) Ἡ βίβλος αὕτη (τῶν ἁγίων Ἀποστόλων αἱ Πράξεις) ἀφιερώθη ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ βασιλικῇ μονῇ τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Παχωμίου Λίμα τοῦ Κρητικοῦ διὰ ψυχικὴν ὠφέλειαν καὶ β) Ἦν ποτε, νῦν δὲ ἐν Πτολεμαΐδι*[1] *ἐπεὶ ἡ ῥηθεῖσα μονὴ ταῖς συχναῖς καταδρομαῖς εἰς τὸ παντελὲς ἠφανίσθη, καὶ οἱ Λατινόφρονες ἐκ βάθρων ἀνέτρεψαν καὶ ἠφάνισαν τελείως τὴν ῥηθεῖσαν μονήν, καὶ εἴθε ἡ τοῦ ἁγίου βοήθεια νὰ τὴν ἀνεγείρῃ διὰ μέσου τῶν εὑρισκομένων πατέρων ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν καιρῷ προσήκοντι».*[2]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ πρῶτος τῶν καθ᾿ ἡμᾶς χρόνων ἀσχοληθεὶς περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μονῶν καὶ εἰδικὸς ὁμολογουμένως καταστὰς περὶ ταύτην Αὐγουστινιανὸς μοναχὸς Vailhé τὰ ἑξῆς λέγει περὶ τῆς μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου.

1) Ἐν Πτολεμαΐδι ὑπῆρχε μικρὸν μοναστήριον τιμώμενον ἐπ᾿ ὀνόματι τοῦ Τ. Προδρόμου καὶ ἀνῆκον τῇ ἐν Ἰορδάνῃ μονῇ τοῦ Προδρόμου.

2) Περὶ τῶν σημειώσεων τούτων ἰδὲ Καταλόγους Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθήκης ὑπὸ Κ. Παπαδοπούλου.

«Τὸ μοναστήριον τοῦ Τ. Προδρόμου ἀνατραπὲν ὑπὸ σεισμοῦ, ὡς ἱστορεῖ ἡμῖν ὁ Φωκᾶς, ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ Κομνηνοῦ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1143—1180. Τὸ ἀνώνυμον προσκυνητάριον τοῦ 1253 ποιεῖται μνείαν τοῦ μοναστηρίου ὡς καὶ ἓν ἄλλο προσκυνητάριον δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Παπαδοπούλου. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς, ἡ ἐκκλησία τοῦ τόπου τοῦ βαπτίσματος, ἣν ὁ Villebrand d' Oldenburg περιέγραφε κατὰ τὸ ἔτος 1212 ὡς κατὰ τὸ ἥμισυ κατεστραμμένην φαίνεται ὅτι εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Ὁ Thitmar, ὁ Ernoul, ὁ Burckard du Mont-Sion, ὁ Ludolphe de Sudheim, δὲν ἀναφέρουσι πλέον εἰμὴ τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου καὶ τὴν ἐκκλησίαν του, ἅτινα πάντοτε κατείχοντο ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν. Ὁ Jacques de Verone κατὰ τὸ ἔτος 1335, ὁ Nicolas di Martoni ἐν ἔτει 1394, ὁ Λουδοβῖκος de Rochechouart ἐπίσκοπος de Saintes ἐν ἔτει 1464 εὑρίσκουσι τὸ μοναστήριον κατῳκημένον ὑπὸ Ἑλλήνων κληρικῶν. Ἐν ἔτει 1480 ὁ πατὴρ Fabri εἶδε τοὺς Ἄραβας Μουσουλμάνους αὐλιζομένους ἔν τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ μοναστηρίῳ»[1].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Χάριν μείζονος ἀκριβείας καὶ μείζονος ἡμῖν ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος παρατίθημι ἐνταῦθα κατὰ χρονολογικὴν τάξιν τὰς τῶν ἀνωτέρω Ὁδοιπορικῶν περικοπὰς περὶ τῆς μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου.

Ὁ Ernoul ἐν ἔτει 1187. «Et sour le rive del flun où il

1) Τοῦτο τοῖς μὲν ξένοις φαίνεται παράδοξον, οὐχὶ δὲ καὶ ἡμῖν τοῖς καλῶς γινώσκουσιν ὅτι πολλάκις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς οἱ γειτνιάζοντες τοῖς διαφόροις ἐν Παλαιστίνῃ μοναῖς ἡμῶν Βεδουῖνοι ἐρειδόμενοι ἐπὶ τῆς ἰσχύος αὐτῶν, ἐξηνάγκαζον τοὺς ἡμετέρους μοναχούς, ἵνα παρέχωσιν ἐν ταῖς μοναῖς αὐτῶν ἰδιαίτερά τινα οἰκήματα, ἐν οἷς οὗτοι ἐναπεταμίευον τὰ γεννήματα αὐτῶν καὶ ἐν οἷς ἔστιν ὅτε καὶ ηὐλίζοντο πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν τῆς τε μονῆς καὶ τῶν μοναχῶν, ὡς εἴθιστο καὶ μέχρι τινὸς νὰ γίγνηται ἐν ἁγίῳ Σάββᾳ. Ὅθεν ἡ διαμονὴ τούτων ἐν ταῖς μοναῖς δὲν προϋποτίθησι τὴν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπ' αὐτῶν κατάληψιν τῶν μονῶν καὶ τὴν παντελῆ αὐτῶν ἐξαφάνισιν.

baptisa Ihesu Christ, a une abeie de moines Gris c' on apiele Saint Jehan. Πλησίον τοῦ ποταμοῦ ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπάρχει ἓν μοναστήριον κατοικούμενον ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν καὶ ὅπερ ὀνομάζεται ἅγιος Ἰωάννης».

Ὁ Wildebrand d' Oldembourg ἐν ἔτει 1212. « Distat Hiericho a Jordane duo parva milia, ab Hierusalem XV milia galicana. Et hinc paululum procedentes per vallem planam et amenam venimus ad Jordanem qui est fluvius admodum altus et veloces habens aquas. De quo Matheus ait : «Venit Jesus a Galilea in Jordanem ad Johannem ut baptizaretur ab eo». Circa quem locum erat quedam ecclesia edificata que nunc temporis fere tota est destructa, ubi ut dicunt, ipse Johannes baptista baptizavit baptismo penitencie : Ἀπέχει ἡ μὲν Ἱεριχὼ τοῦ Ἰορδάνου δύο μικρὰ μίλια, ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ 15 γαλλικὰ μίλια, καὶ ἐντεῦθεν μικρὸν προχωροῦντες διὰ τῆς ὁμαλῆς πεδιάδος καὶ τοῦ ρύακος φθάνομεν εἰς τὸν Ἰορδάνην, ὅστις εἶνε ποταμὸς πάνυ (ὑψηλὸς) βαθὺς καὶ ἔχων ὕδατα ταχέα περὶ οὗ ὁ Ματθαῖος λέγει, «ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Ἰορδάνην, πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἵνα βαπτισθῇ ὑπ' αὐτοῦ». Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ὑπῆρχεν ἐκκλησία ᾠκοδομημένη, ἥτις νῦν ἅπασα σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου ἠρημωμένη ἐστίν, ὅπου καθὼς λέγουσιν αὐτὸς ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης ἐβάπτιζε βάπτισμα μετανοίας ».

Ὁ Thetmar ἐν ἔτει 1217. « In quo loco (ubi Dominus Noster Jhesus Christus a Johanne baptizatus est) pulherrima ecclesia in honore sancti Johannis baptiste constructa est. In quo loco Epyphania solent de longinquis partibus Greci et Suriani cum maxima multitudine convenire et in eodem ubi Doninus noster Jhesus Christus baptisatus est pueros suos baptizare. *Ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ᾠκοδομήθη ὡραιοτάτη ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κατ' ἔτος κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων Ἑλλη-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νες καὶ Συριάνοι ἐν μεγάλῃ πληθύϊ ἀπὸ μακρόθεν προσερχόμενοι συνειθίζουσι νὰ βαπτίζωσι τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη ».

Ὁ Burchard ἐν ἔτει 1283. «De Jericho duabus leugis ad Jordanem est cappella in honore sancti Johannis baptiste facta, ubi creditur Dominus baptizatus. Credunt tamen quidam juxta Salim hoc factum esse sed ecclesiæ solemnitas huic contradicit. Ἐξ Ἱεριχοῦντος δύο λεύγας πρὸς τὸν Ἰορδάνην εὑρηται παρεκκλήσιον εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ πεποιημένον, ὅπου πιστεύεται ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη. Πιστεύουσι δέ πως ὅτι ἐγγὺς Σαλὴμ ἦτο τοῦτο ᾠκοδομημένον, ἀλλὰ τοῦτο ἀντιφάσκει εἰς τὰ νόμιμα τῆς ἐκκλησίας».

Ὁ Jacques de Verone ἐν ἔτει 1335. « De Jherico ad quinque miliaria versus Jordanem, est monasterium Sancti Johannis Baptiste, in quo habitant *Calogeri Graeci*, christiani religiosi; et est ibi sanctissimum brachium cum manu prophete et plusquam prophete beati Johannis Baptiste. Ego fui in illa ecclesia et vidi et tetigi manibus meis et deosculatus fui pluries illam benedictam manum cum brachio. Est enim in una cassia lignea modici valoris, sed manus et brachium sunt cooperta de argento preterquam digitos et manus, qui possunt tangi ab omnibus et sunt ibi ungule et caro super ossa. Ultra istum fluvium, sunt pulhre ville et cassalia et orti et Jordani, et nascuntur ibi canamelle ad faciendum cucarum et sunt ibi loca amena, longe tanem a fluvio. Ἀπὸ Ἱεριχοῦντος μέχρις Ἰορδάνου μιλιάρια πέντε, ἔνθα ὑπάρχει τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τὸ ὁποῖον κατοικοῦσιν *Ἕλληνες Καλόγηροι*, μοναχοὶ Χριστιανοὶ καὶ ἔστιν ὧδε ὁ ἁγιώτατος βραχίων καὶ ἡ χεὶρ τοῦ προφήτου καὶ μείζονος προφήτου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Εἰσῆλθον δὲ ἐγὼ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην καὶ εἶδον καὶ ἔψαυσα ἰδίαις χερσὶ καὶ ἠσπασάμην πολλάκις ταύτην τὴν εὐλογημένην χεῖρα καὶ τὸν βραχίονα ».

Ὁ Nicolas de Martoni ἐν ἔτει 1394. «De cappella sancti

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Johannis Baptiste. Postea in recessu invenimus cappellam Sancti Johannis Baptiste, distantem a dicto flumine medium mileare, in qua est manus sinïstra beati Johannis tota incarnata. In dicta cappella sunt *monaci caloyri* (*moines grecs*), et est ibi introytus cum una porta de lapide marmoreo grosso. Περὶ τοῦ παρεκκλητίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον εἰσήλθομεν εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἀπέχον ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ποταμοῦ ἥμισυ μιλιάριον, ἐν ᾧ εὑρηται ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἅπασα σεσαρκωμένη. Ἐν τῷ λεχθέντι μοναστηρίῳ κατοικοῦσιν Ἕλληνες μοναχοὶ καὶ εἰσέρχεταί τις ἐν αὐτῷ διά τινος πύλης μαρμαρίνης».

Ὁ Luis de Rochechouart ἐν ἔτει 1464. «Exhinc itur ad monasterium Sancti Johannis Baptistæ, prope Jordanem quasi unum miliare. Fuit edificatum monasterium ic honorem Johannis baptizantis. Sunt ibi Græci habitatores. Ἐντεῦθεν ἡ ὁδὸς ἄγει εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ἀπέχον τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ μίλιον περίπου ἕν. Ὠκοδόμηται τὸ μοναστήριον εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Κατοικοῦσιν δ' ἐν αὐτῷ Ἕλληνες μοναχοί».

Le P. Fabri ἐν ἔτει 1480. «Ecclesia proedicta S. Johannis est satis magna, sed jam profonata ni habitationem arabum . . . altaria eius sunt diruta et quodammodo forma eeclesiæ ablata».

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ P. Fabri ἡμῖν ἱστορουμένων φαίνεται ὅτι ἡ μονὴ ἔπαθεν ἢ ἐκ σεισμῶν ἢ καὶ ἐξ ἐπιδρομῶν, ἀλλ' ὡς τάχιστα καὶ αὖθις ἀνεκαινίσθη, ὡς φανήσεται ἐκ τῶν ἑπομένων.

Ὅτι ἡ μονὴ οὐ μόνον διατελεῖ ὑπάρχουσα ἔν τινι καλῇ καταστάσει περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἦν αὕτη ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένη ὑπὸ τῆς τότε πολιτικῆς ἐν Παλαιστίνῃ Ἀρχῆς, πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἱστορικῶν μαρτυριῶν, ἐξάγεται καὶ ἔκ τινος μεμβρανίνου Κυβερνητικοῦ ἐγγράφου ἀποκειμένου ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ ἀναγομένου εἰς τὸ ἔτος 1444 μ. Χ. καθ' ὃ ἡ τοῦ *Ἀβραὰμ Ἰωανουπούλου θυγά-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

την Ναμπίχα ἡ λεγομένη Σαμασία ἀφιεροῖ ἅπασαν τὴν ἐν τῇ συνοικίᾳ 'Ααρρὶφ τοῦ χωρίου Σαφίτα τῆς ἐν Συρίᾳ ἐπαρχίας Τριπόλεως οἰκίαν αὐτῆς τῇ ἐν 'Ιορδάνῃ μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

الحمد لله الخفيّ لطفهُ

بسم الله الرحمن الرحيم . اللهمّ صلِّ على سيدنا محمد النبي الأُمي وآله وصحبه وسلم

اوقفت الحرمة منيه بنت ابرهيم بن يحنا النصرانية المعروفة بالشماسية من مدينة صافيتا المحروسة في صحة وسلامة وجواز امر اوقفت وحبست وتسبلت وتصدقت رجاء لثواب الله العظيم وطلبًا لنوالهِ العميم يوم يجزي الله المتصدقين ولا يضيع اجر المحسنين جميع الدار العامرة الكائنة بحارة الرفعة بصافيتا المحروسة المشتملة على بوابة علوها . . . . . . وايوان وساحة لطيفة بها شجرة عنب وبيت سفلي مسقوف بالخشب والقصع ومنافع وحقوق حد هذه الدار بكمالها من القبلة الدرب السالك ومن الشرق ملك الياس بن جرجس ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب ملك جرج بن فرصوع بجميع حقوق ذلك كله وطرقه وطرائقه وما يعرف به وينسب اليه داخل الحدود وخارجها على سائر الجهات الاربع وقفًا صحيحًا شرعيًا انشات الواقفة المذكورة هذا الوقف على نفسها مدة حياتها لا يشاركها فيه مشارك ولا ينازعها فيه منازع ولا يتاول عليها فيه متاول ثم من بعدها على الفقراء الواردين النازلين في دير الشريعة المعروف بمار يحنا على ان يشترى بريع الدار

الحمد لله و بالله المستعان

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

المذكورة زيتًا يستضاء به عليهم ومهما فضل يشترى به خبزًا ويفرّق عليهم عند المساء والصباح فاذا تعذّر ذلك صار وقفًا على . . . .

. . . . . . وجعلت الواقفة المذكورة النظر في وقفها هذا لنفسها مدة حياتها ثم من بعدها للحاكم بصافيتا المحروسة حاكمًا بعد حاكم الى ان يرث الله الارض ومن عليها وهو خير الوارثين فمن بدّله بعدما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلونه ان الله سميع عليم والواقفة المذكورة تستجير على من يغيّر وقفها هذا او يبطله او يسعى في ابطالهِ الى الله تعالى يوم الطامة يوم يأتي كل نفس ما عملت من خير محضرًا وما عملت من سوء تود لو انّ بينها وبينه امدًا بعيدًا ويحذركم الله نفسهُ والله سريع الحساب ووكلت بثبوته وطلبت الحكم به توكيلاً شرعيًا وبه وقع الاشهاد عليها بذلك من حادي عشر شهر رجب الفرد من شهور سنة احدى وخمسين وثمان مئة والحمد لله رب العالمين وصلواته على سيدنا محمد وآله وصحبه

اشهد على الواقفة المذكورة اثابها الله تعالى بجميع ما نسب اليها بذلك
محمد بن يوسف المعرى
عفى الله عنه

اشهد على الواقفة المذكوره اثابها الله تعالى بجميع ماينسب اليها بذلك
. . . عمر . . .

اشهد على الواقفة اثابها الله تعالى بجميع ما نسب اليها بذلك
. . . . المقدسي

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δανιὴλ ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου ὁ κατὰ τὰ ἔτη 1493-1499 ἰδὼν τοὺς ἁγίους Τόπους ἐν τῷ ἱστορικῷ περὶ τούτων ὑπομνήματι αὐτοῦ τὴν ἑξῆς ἀφήγησιν ἐγκαταλιμπάνει ἡμῖν περί τε τοῦ Ἰορδάνου καὶ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Τ. Προδρόμου. «*Ἔστι δὲ ὁ Ἰορδάνης οὐ τοσοῦτον μέγας ποταμός, ὅσον ρεῖ τάχος. Ἀλσώδης δέ ἐστι ὡς ἐπίπαν ἑκατέραις ταῖς ὄχθαις αὐτοῦ καὶ καλαμώδης, κατάθολον ἔχων πάντοτε τὸ ὕδωρ. Εἰς δὲ τὸ πλάτος αὐτοῦ τῷ ἔαρι μάλιστα ὡσεὶ λίθου βολήν, τῷ χειμῶνι δὲ εἰς τόξου βολὴν εὑρίσκεται. Γλυκὺ δὲ ἔχει τὸ ὕδωρ ἐξ οὗπερ καὶ ἡμεῖς πολλάκις ἐπίομεν ἐκ τούτου, ἐγγὺς νυχθημέρου ἐν τῇ αὐτῇ καταμείναντες ὄχθῃ. Πλείους γὰρ ἦμεν τῶν δισχιλίων οἱ ἐκεῖσε μετὰ τὸ μέγα καὶ ἅγιον παραγεγονότες Πάσχα, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐκεῖσε· ἀλλὰ δὴ καὶ διὰ τὸν τῶν Ἀράβων φόβον πολλοὶ οὕτω συναπέρχονται ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν καὶ αἱρετικοὶ οἱ ἐκεῖσε παραγενόμενοι. Πέραν δὲ αὐτοῦ κατὰ ἀνατολὰς ὀλίγον διάστημα ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ καὶ τὸ λεγόμενον ὄρος Ἑρμονιεὶμ, σμικρότατον ὄν, ἐξ οὗ Ἠλίας ὡς εἰς οὐρανοὺς ἀνῆλθεν. Ὡσεὶ μίλια δὲ δύο ἐγγὺς τοῦ Ἑρμονιεὶμ ἐν χειμάρρῳ ἐστὶ καὶ τὸ σπήλαιον, ἐν ᾧ φασι καὶ Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον τὸν τοσοῦτον διανύσαντα χρόνον μέχρις ὅτε ἐξῆλθε βαπτίζων. Ἀλλὰ δὴ καὶ Χριστὸν αὐτὸν πολλάκις φασὶν ἐκεῖσε παραγενέσθαι, ἐπεὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου ἐστὶ τὸ τοιοῦτον σπήλαιον. Σύνεγγυς δὲ τοῦ Ἰορδάνου ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου μοναστήριον περιεχόμενον κάστρῳ, ἐν ἀνωγέῳ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἔχει διὰ τὸ μέγα καῦμα τοῦ χώρου, ὡς οἶμαι. Ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ κελλία ὑπεράνω ἔχει πρὸς τὰ τείχη τοῦ κάστρου. Ἐκ τούτου οὖν τοῦ μοναστηρίου πρὸς νότον ὡσεὶ τεσσάρων μιλίων ἕστηκεν εἰσέτι καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Γερασίμου μοναστήριον, μοναχῶν ἔρημον ὄν*».

Τὰ κατὰ τὴν μονὴν ἀπὸ τοῦ 1500 μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρό-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νων ὡς ἑξῆς ἐν συνόψει ἀφηγεῖται ἡμῖν ὁ προμνημονευθεὶς Αὐγουστινιανὸς πατὴρ κ. Vaïlhé.

«Ἐν ἔτει 1522 ὁ Salignac εὑρίσκει ἐν τῇ μονῇ Ἕλληνας μοναχούς· ἐν ἔτει 1552 οἱ Λατῖνοι προσκυνηταὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν μονὴν χάριν προσκυνήσεως. Βορινάτιος ὁ ἐκ Ραγούσης, ὁ Cotoire ἐν ἔτει 1592, ὁ Quaresmius ἐν ἔτει 1630 περιγράφουσι τὸ μοναστήριον τοῦ ἁ. Ἰωάννου καὶ τὴν ἐκκλησίαν του ἐν ἐρειπίοις, ἅτινα ἐρείπια, οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἐκλαμβάνουσιν ὡς τὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βαπτίσματος. Οἱ μεταγενέστεροι Ἕλληνες προσκυνηταὶ οἱ δημοσιευόμενοι ὑπὸ τῆς Ρωσ. Παλ. Ἑταιρείας, οἱ Ρῶσσοι προσκυνηταὶ οἱ μεταφραζόμενοι ὑπὸ τῆς Orient Latin, ἡ Ἰ. Βιβλιοθήκη καὶ τὰ Ἀνάλεκτα τοῦ Κ. Παπαδοπούλου παρέχουσιν ἡμῖν πληροφορίας τινὰς περὶ τῆς μονῆς. Ἐξ ἐπιγραφῶν χειρογράφων γίνονται ἡμῖν γνωστοὶ ἔνιοι τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς, ὡς ὁ Παμβὼ ἐν ἔτει 1329, ὁ Πελύβιος ἐν ἔτει 1330, ὁ Ἐφραὶμ καὶ ὁ Ἰγνάτιος κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα καὶ ὁ Γαβριὴλ ἐν ἔτει 1714· καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Παΐσιος τὰ πρῶτα ἔτη τῆς μοναχικῆς αὐτοῦ πολιτείας διῆλθεν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ. Ἐν ἔτει 1882 τό τε μοναστήριον καὶ ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ μετὰ τῶν ξενώνων του ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐρειπίων τοῦ μοναστηρίου... Τὸ μοναστήριον ὑπῆρξε πάντοτε κατῳκημένον ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τοῦ ἔτους 1538, πλὴν τοῦ κυβερνητικοῦ ἐγγράφου, οὗ ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, ἔχομεν ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ ἕτερον ἐπίσημον ἔγγραφον τῶν τότε διοικητικῶν ἀρχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, δι' οὗ ὁ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ μοναχὸς Ἰωάσαφ Γιαννούλης ἀγοράζει γαίας τινὰς παρὰ τὴν νῦν μονὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, ἃς ἀφιεροῖ εἰς τὴν ἐν Ἰορδάνῃ μονὴν τοῦ Τ. Προδρόμου πρὸς διατροφὴν τῶν αὐτῆς πατέρων. Καὶ καδῆς μὲν τότε τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ περὶ οὗ λόγος ἐγγράφῳ μνημονεύεται ὁ Χαϊριδδίν, ὅστις ἐπικυροῖ τὸ ἔγγραφον διά τε τῆς σφραγῖδος καὶ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ, ἀρχηγέται δὲ τῶν τότε δύο μεγάλων οἰ-

κογενειῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ Μὰρ Χάσαν υἱὸς τοῦ Μουχάμετ Σάφεϊ καὶ ὁ Μουχάμετ υἱὸς τοῦ Ἀμπιμπκάρ Ἔλ-ἄλαμι Ἔλ-μαλικι [1].

جرى ما فيه عندي وتحقق لديَّ كما
عيّن وبيّن حرره الفقير خير الدين
رسول المولى بالقدس الشريف خلافةً

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله

الحمد لله وهو حسبي تحرر ما فيه عندي وثبت
ذلك لدي وصدق مني على ما عين فيه
حرره الفقير حسن بن محمد الشافعي عفي عنه

الحمد لله وهو حسبي ونعم الوكيل جرى
ما ثبت فيه كما عين وبين فيه حرره محمد
بن ابي بكر المالكي عفي عنه العالي

هذه حجة صحيحة شرعية معتبرة محررة مرعية يعرب مضمونها ويخبر مكنونها
بما تحرر بمجلس الشرع الشريف بالقدس العالي المنيف اجلّه الله تعالى
لدى جلالة متوليه مولانا اقضى قضاة الانام محقق القضايا والاحكام
المخصوص بمزيد عناية الملك العلام خير الدين القدوة رسول الحاكم
بالقدس الشريف خير الدين واضع خطه الكريم اعلاه دام علاه وهو
ان يواصف بن بانول النصراني الراهب وقف وحبس وحرم وتصدق
به ابتغاء لوجه الله العظيم جميع ما يملكه من كامل الغراسات العنب
والتين والزيتون والانجاص والسفرجل وغير ذلك ومن حصص
مشاعة من غراسات بالمحل الاتي ذكره فيه ومن كل انسان مما
انتقل اليه من كامل ومشاع بمقتضى اربعة عشر سندات ثابتة محكوم
في كلٍّ منها الاتي ذكره بائعي ذلك ليواصف الواقف المذكور
ووصف ذلك وتحديده من كامل ومشاع على ما يفصل ويبيّن

1) Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα ὁλόκληρον τὸ πρωτότυπον κείμενον χάριν ἱστορικοῦ γλωσσικοῦ ἐνδιαφέροντος·

ويوضح فيه فمن ذلك ما اوقفهُ وهو جميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بارض مار الياس ظاهر القدس الشريف المنتقل ذلك اليه بالبيع الشرعي من قبَل حسان بن حسين من اولاد عبيد من قرية بيت لحم وحدهُ بتمامه من القبلة غراس حسين ابي البراغيث هو الآن بيد الواقف ومن الشرق غراس حسن المسابحي ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب غراس عميره اللحمي هو الآن بيد الواقف بمقتضى سند شرعي مؤرخ في ثاني شهر صفر سنة تسع وثلاثين وتسعماية وجميع الغراس العنب والتين والزيتون والتفاح والاجاص وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل للواقف بالبيع الشرعي من قبل الحرمة جميلة بنت محمد بن عوض اللحمي بمقتضى سند مؤرخ في سادس شهر ربيع الثاني سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدهُ بتمامه من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق كذلك ومن الشمال غراس يعرف لعوض وعميره اللحمي هو الآن بيد الواقف ومن الغرب غراس يعرف لعبد الوهاب المسابحي هو الآن بيد المذكور عبد الوهاب وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل ذلك لبواصف بالبيع الشرعي من قبل الاخوة الثلاثة القسيس موسى وابرهيم ويوسف اولاد عيسى من بيت لحم بمقتضى سند مؤرخ في ثالث شهر ربيع الأول سنة ثمان وثلاثين وتسعماية وحدهُ من القبلة والشرق والشمال والغرب بيد الواقف

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل ذلك للواقف بالبيع الشرعي من محمد واخيه علي ولدي عوض والحرمة ام الحسن بمقتضى سند شرعي مؤرخ في ثالث عشر شهر جمادى الاولى سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدهُ من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق كذلك ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب غراس بيد الواقف وجميع الحصة الشائعة وقدرها الثلثان ستة عشر قيراطاً من جميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقلة للواقف بالبيع الشرعي من محمد واخيه احمد ولدي نقلا من بيت لحم بمقتضى سند مؤرخ في سادس شهر ربيع الاول سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدهُ من القبلة باطن الخلا ومن الشرق كذلك ومن الشمال بيد الواقف ومن الغرب بيد الواقف وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل ذلك للواقف بالبيع الشرعي من علي بن عوض واخيه محمد بمقتضى سند يشهد لذلك مؤرخ في تاسع شهر شعبان المكرم سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدهُ من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق كذلك ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب غراس عبد الوهاب المسابحي المذكور اعلاه وجميع الغراس العنب والتين والسفرجل وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل للواقف بالبيع الشرعي من قبل الاخوين علي ومحمد ولدي عوض المذكورين اعلاه حيثما يشهد لذلك سند تبايع مؤرخ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

في التاريخ المذكور اعلاه وحدهُ من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق غراس عبد الوهاب المسابجي المذكور اعلاه ومن الشمال غراس بيد الواقف ومن الغرب كذلك وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور مؤرخ بالتاريخ المذكور وحدّه من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق والشمال والغرب كذلك وجميع الغراس العنب والتين الهرم القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل للواقف بالبيع الشرعي من محمد بن المرحوم احمد الصلتي ومن عبد الكريم بن عبيد اللحمي بمقتضى سند تبايع شرعي مؤرخ في رابع عشر شهر ربيع الثاني سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدّهُ من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق كذلك ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب بيد الواقف وجميع الحصة الشائعة وقدرها الربع والسدس عشرة قراريط في جميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل ذلك للواقف بالبيع الشرعي من قبل الحرمة عمام بنت صقر بمقتضى سند شرعي مؤرخ في ثلث شهر شعبان سنة سبع وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة كرم يعرف . . . . . . هو الآن بيد الواقف ومن الشرق غراس يعرف لعلم بيد الواقف ومن الشمال الدرب السالك وتمامهُ الهربة ومن الغرب الطريق وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل للواقف بالبيع الشرعي من خليل بن ابي حسن وعلا الدين بن عبيد الزبردويل والقسيس ابن

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

خليل ابن كمونه ووالدتهم الحرمة نسب بنت صقر بمقتضى سند مؤرخ في ثاني عشر شهر ربيع الاول سنة ثمان وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة غراس وقف ديرمار الياس ومن الشرق والشمال بيد الواقف ومن الغرب الدرب السالك وجميع الحصة الشائعة وقدرها اربعة عشر قيراطًا من جميع الغراس العنب والتين القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقلة للواقف بالبيع الشرعي من الاخوة الثلاثة وهم القسيس موسى ويوسف وابرهيم المذكورين اعلاه بمقتضى سند مؤرخ في ثالث شهر ربيع الثاني سنة ثمان وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق غراس الهندي ومن الشمال والغرب الدرب السالك وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل ذلك للواقف بالبيع الشرعي من غنام بن غنيم بمقتضى سند شرعي مؤرخ في ثالث عشر جمادى الاولى سنة ثمان وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة غراس الواقف ومن الشرق كذلك ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب غراس بيد الواقف وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك بالمحل المذكور المنتقل اليه بالبيع الشرعي من عبد الكريم بن عبيد اللحمي بمقتضى سند مؤرخ في ثالث عشر ربيع الاول سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة غراس بيد الواقف ومن الشرق غراس الحاج احمد ابي البراغيث اللحمي هو الآن بيد الواقف ومن الشمال الدرب السالك ومن الغرب غراس حسن عبيد

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

هو الان بيد الواقف وجميع الغراس العنب والتين القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل اليه بالبيع الشرعي من خليل بن ابي حسين وعلا الدين بن عبيد والقسيس جريس ووالدته الحرمة نسب بمقتضى سند تبايع يشهد لذلك مؤرخ في ثامن عشر شهر ربيع الاول سنة ثمان وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة غراس وقف دير مار الياس ومن الشرق بيد الواقف ومن الشمال كذلك ومن الغرب الدرب السالك وجميع الغراس العنب والتين القائمة اصولهُ بالمحل المذكور المنتقل اليه بالبيع الشرعي من عبد الكريم من اولاد عبيد التلحمي بمقتضى سند مؤرخ في عاشر شهر رجب سنة سبع وثلاثين وتسعماية وحدّه بتمامه من القبلة غراس الدير ومن الشرق غراس بيد الواقف ومن الشمال غراس عميرة وابي الحول ومن الغرب غراس بيد الواقف وجميع الغراس العنب والتين وغير ذلك القائمة اصوله بالمحل المذكور المنتقل اليهِ بالبيع الشرعي من سليمان بن سلامه التلحمي بمقتضى سند مؤرخ في ثامن عشر شهر صفر سنة تسع وثلاثين وتسعماية وحدّه من القبلة غراس المسابجي ومن الشرق غراس الحاج محمد ابن المعنا ومن الشمال غراس بيد الواقف ومن الغرب بيد المسابجي فجميع حقوق ما عُيّن واوضح وبُيّن وحدّد ووصف اعلاه وطرقهم وما يُعرف بهم ويُنسب اليهم وبكل حق هو لذلك شرعًا انشاء الواقف بواصف المذكور اعلاه وهو بحال الصحة والسلامة والطوعية والاختيار من غير اكراه ولا اجبار اوقفهُ هذا على مصالح الرهبان

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

المقيمين بدير ماري حنا بالغور بالقرب من الشريعة واذا تعذر الصرف عليهم
كان ذلك وقفاً على الرهبان المقيمين بدير السبق واذا تعذر الصرف على
الرهبان ولم يكن احد مقيماً من الرهبان بالديرين المذكورين كان ذلك
وقفاً على مصالح كنيسة القيامة وعلى صعاليك النصارى المقيمين بالقدس
الشريف الملكية وشرط الواقف في كتاب وقفهِ هذا بانهُ حوّل للرهبان
الموقوف عليهم الادخال والاخراج من وقفهِ هذا والبيع عند الحاجة وقفاً
صحيحاً شرعياً بالطريق الشرعي ورفع الواقف يواصف المذكور اعلاه
يدَ ملكهِ عن جميع ما اوقفهُ اعلاه وابانهُ عن حيازتهِ وشرط الواقف في
كتاب وقفهِ بان يتولى من يؤول اليهِ هذا الوقف لعمارتهِ وما فيهِ لقاء عنهِ
بهِ وانهُ يستعدي لله تعالى من يروم وقفهُ هذا بخراب او يسعى فيهِ بفساد
يوم عطش الاكباد يوم يكون الله تعالى هو الحاكم بين العباد فبمقتضى ذلك
صار جميع ما عيّن اعلاه وقفاً مؤبداً محرماً لحرمات الله مدفوعاً عنهُ بقوة الله
تعالى وثبت مضمون ذلك كله بشهادة شهوده لدى مولانا الحاكم الحنفي
المشار اليهِ اعلاه دام علاه بعد دعوى شرعية صدرت في ذلك بوجه
الواقف يواصف المذكور واعذاره في ذلك الاعذار الشرعية ثبوتاً صحيحاً
شرعياً وحكماً ايد الله احكامه بموجب الوقف المشروح اعلاه وبصحتهِ
ونفوذهِ ولزومهِ حكماً صحيحاً شرعياً مستوفياً شرائطهُ الشرعية وثبتهُ مولانا
الحاكم الحنفي المشار اليهِ اعلاه دام علاه بشهادة شهوده لدى مولانا وسيدنا

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

العبد الفقير الى الله تعالى الشيخ الامام العالم العلامة اقضى القضاة بدر الدين مفتي المسلمين . . . . . . الصالح ابي البركات حسن اللبناني الشافعي خليف الحكم العزيز بالقدس الشريف وضع خطهُ الكريم اعلاه دام علاه صورة شرعيَّة بعد دعوى شرعية وبعد حكمهِ المعين اعلاه سندًا صحيحًا شرعيًا بالطريق الشرعي اثبتهُ سيدنا الحاكم الشافعي المشار اليهِ اعلاه دام علاه بشهادة شهوده لدى مولانا وسيدنا العبد الفقير الى الله تعالى الشيخ الامام العالم العلامة اقضى القضاة سعد الدين معدن الكمال شرف العلما افضل الفضلا المعتبرين ابي السعاد كنز العلم المالكي خليفة الحاكم العزيز بالقدس الشريف واضع خطه الكريم اعلاه دام علاه ثبوتًا شرعيًّا بعد دعوى شرعية وبعد تنفيذه المعين اعلاه سندًا صحيحًا شرعيًّا ثابتًا معتبرًا ماضيًا ممضيًّ مستوفيًا شرائطهُ الشرعية وواجباته المعتبرة المرعية وذلك بعد اعتبار ما وجب اعتباره شرعًا تحريرًا في سلخ شهر صفر الخير سنة اربع واربعين وتسعماية اجلَّ الله تعالى ختامها وما بعدها بخير والحمد لله رب العالمين وصلى الله على جميع الانبياء والمرسلين وحسبنا بالله ونعم الوكيل

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

شهود الحال

حضرت وشهدت فيهِ
احمد بن الهمام عبد الله عثمان

حضرت وشهدت في تاريخهِ
علي بن محمد الحلبي الترجمان

حضرت وشهدت في تاريخهِ
محمد بن محمد بن عمران

Εἰς προσκυνητάρια ἡμέτερα, ἅτινα κατ' ἄλλους μὲν ἀνάγονται εἰς προγενεστέραν ἐποχήν, κατ' ἄλλους δὲ τὸν ιστ'. αἰῶνα, τὰ παρὰ τὸν Ἰορδάνην ἅγια μέρη ὡς ἑξῆς περιγράφονται. «Ἀπ' αὐτοῦ καὶ κάτω κατὰ ἀνατολὰς εἶνε ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Αὐτοῦ πλησίον εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ Τ. Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Αὐτοῦ ἦτον ὁ ἀββᾶς Ζωσιμᾶς, ὅπου εὗρε τὴν ὁσίαν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν εἰς τὴν ἔρημον. Πέραν δὲ τοῦ Ἰορδάνου εἶνε καὶ τὸ Ἑρμονιεὶμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ, ἐξ οὗ ἀνελήφθη ὁ προφήτης Ἡλίας εἰς τὸν οὐρανόν. Αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν εἶνε τὸ *καθολικὸν* ἤγουν ὁ τόπος ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστὸς ὑπὸ τοῦ ἁ. Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Αὐτοῦ πλησίον τοῦ καθολικοῦ εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ Προδρόμου· ἀπέχει ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην μίλιον ἕν. Αὐτοῦ εἰς τὸ καθολικὸν εἶνε ἕνα δένδρον ὡσὰν ἀγριολεύκα μὲ σταυρὸν τετυπωμένον. Εἶναι δὲ καὶ ὁ ποταμὸς ὅλος δασὺς ἀπὸ τὰ δένδρα γεμάτος. Αὐτοῦ ἔρχονται οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ προσκυνοῦσι καὶ λούονται εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν εἰς τύπον ἀληθῶς τοῦ βαπτίσματος. Καὶ ἔχουν αὐτοῦ εἰς τὸ *καθολικὸν* διὰ σημάδι τὸ δένδρον αὐτό, πρὸς τὸν τόπον αὐτὸν ὅτι πεδινός ἐστιν, ἤγουν τὸ λέγουν «*εἰς τὸ καθολικὸν ἐκεῖ ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ Χριστός*». Αὐτοῦ εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ εἶδεν ὁ Τίμιος Πρόδρομος τὴν ἁγίαν Τριάδα· αὐτοῦ πλησίον εἶνε καὶ τὸ σπήλαιον ὅπου ἡσύχαζεν ὁ Πρόδρομος».

Ὁ πολὺς Νεόφυτος ὁ Κύπριος ὁ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀκραιφνὴς οὗτος ἁγιοταφίτης, ὁ ἀφιερώσας ἑαυτὸν εἰς τὴν συγγραφὴν πλείστων ὅσων χρησιμωτάτων ἔργων ὑπὲρ τῆς Ἱ. ἡμῶν Ἀδελφότητος, ταῦτα περὶ τῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἀφηγεῖται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

«Ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ ἐγίνωσκον καὶ τὸν τόπον ἔνθα ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος, ὅθεν καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἤρχοντο εὐλαβείας χάριν καὶ ἐλούοντο, ὅτε δὲ ἔλαμψεν ἡ εὐσέβεια ἔκτισαν αὐτόθι ἐπὶ τῆς ὄχθης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ναόν, ὅπου καὶ μοναστήριον συνέστη εἰς ὄνομα τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὅπερ διήρκεσεν ἕως τῆς ιδ' ἑκατονταετηρίδος, ἔκτοτε τῶν ὀλίγων ἐν αὐτῷ μοναχῶν φυγόντων, κατέστη οἰκητήριον τῶν ἀγρίων ἀράβων ληστῶν· ὅθεν πασᾶς τις, ἵνα τὸν τόπον τῆς τούτων ληστείας ἀπαλλάξῃ, κατέστρεψε τοῦτο διὰ πυρίτιδος κόνεως· καὶ νῦν ἐστιν ἐρείπιον κατεστραμμένον σχεδὸν ἐκ θεμελίων· σώζεται δὲ μέρος ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ναοῦ καὶ ἔστι μέρος τι εἰς τὸν τοῖχον ἁγίας εἰκόνος μετ' ἐπιγραφῆς λεγούσης «Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ εὑρήκαμεν δεῦτε τὸν ποθούμενον». Τοῦτο τὸ μοναστήριον εἶχεν ἐπίκλην Πενθουκλᾶς ἀπὸ τὸ πενθεῖν καὶ κλαίειν. Εἰς τοῦτο, εἰς τοὺς καιροὺς τῶν χριστιανῶν, οἱ εἰς τὴν εὐσέβειαν ἐπιστρέφοντες Ἑβραῖοι, Πέρσαι, καὶ Ἰσμαηλῖται ἄραβες ἐκ τῶν μερῶν τῆς Παλαιστίνης, ἀλλὰ δὴ καὶ ἄλλοθεν, εἰς τοῦτό φημι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες κ.τ.λ. ἐρχόμενοι ἐχρίοντο τῷ ἁγίῳ μύρῳ ὑπὸ ἱερομονάχου παρήλικος καὶ ἐσχατογήρου διωρισμένου εἰς τοῦτο τὸ ὑπούργημα ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν Ἱεροσολύμων Πατριάρχου. Τὰ νῦν οἱ εἰς τὸν Ἰορδάνην ἐρχόμενοι προσκυνηταὶ ὁποιουδήποτε γένους βαπτίζονται ἢ λούονται (ἐπειδὴ τὸ δι' ὕδατος βάπτισμα ἕν ἐστιν ἅπαξ γενόμενον) εἰς τόπον τινὰ τοῦ μοναστηρίου τούτου ἀπέχοντα πρὸς νότον σχεδὸν μίαν ὥραν ὄντος τοῦ ρεύματος τοῦ Ἰορδάνου ἐνταῦθα προσηνεστέρου καὶ τοῦ ποταμοῦ κόλπους οὐ τοσοῦτον βαθεῖς ἔχοντος: ἀπέχει τοῦτο τῆς Ἱεριχὼ δύο ὥρας καὶ ἡμίσειαν, τῆς δ' Ἱερουσαλὴμ ιε'.

Περαιτέρω δὲ τοῦ ρηθέντος μοναστηρίου ἕως μίαν ὥραν, ἦν καὶ ἓν μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ Ἰορδάνου καὶ τοῦτο, μικρότερον δὲ ἦν τοῦ ρηθέντος· ἦν καὶ εἰς τοῦτο παράδοσις, ὅτι ἐντοῦθα ὁ προφήτης Ἠλίας ἐλθὼν μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἐλισαίου καὶ θέλων διαπεράσαι εἰς τὸ Πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἔλαβε τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ εἴλησε καὶ ἐπάταξε τὸ ὕδωρ καὶ διηρέθη τὸ ὕδωρ ἔνθα καὶ ἔνθα καὶ διέβησαν ἀμφότεροι ἐν ἐρήμῳ, ἀναληφθέντος δὲ τοῦ Ἠλιοῦ ἐπέστρεψεν Ἐλισαιὲ εἰς τὸν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

αὐτὸν τόπον καὶ πατάξας διὰ τῆς αὐτῆς μηλωτῆς τὰ ὕδατα δὶς διῆλθε διὰ τῆς ξηρᾶς· τούτου τοῦ μοναστηρίου τὰ νῦν μόλις ἴχνη τινὰ φαίνονται.

Τὰ μὲν οὖν ῥηθέντα μέρη εἰσὶ πάντα πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου, διαπεράσας δὲ τοῦτον καὶ περιπατῶν περὶ τὴν προκειμένην γραμμὴν πρὸς λεβάντε εὑρίσκεις εὐθὺς τὸν τόπον Βηθαβαρᾶ (ἐν ἄλλοις Βηθανία ἀλλ' ἐσφαλμένως), ὅπου ἦν Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος βαπτίζων, σημαίνει δὲ βὴθ ἀβαρά, οἶκον μεταβάσεως, οὕτω κληθέντα ἢ ὅτι ἐνταῦθα περιερχόμενοι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μετέβησαν τελευταῖον εἰς τὴν γῆν Χαναὰν (γῆν καθ' αὐτὸ τῆς ἐπαγγελίας) ἢ ὅτι ἐκ τούτου διέβησαν τὸν Ἰορδάνην· εἰς τοῦτον οὖν τὸν τόπον, διὰ τὸ βάπτισμα ἐπιτήδειον ὄντα, διέτριβεν ὁ Ἰωάννης καὶ ἐβάπτιζεν· εἰς τοῦτον δὲ καὶ τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ μαρτυρίαν ἔδωκεν εἰπὼν «*οὐκ εἰμι ἐγὼ ὁ Χριστὸς κτλ.*» καὶ «*ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, αὐτὸς ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονε*» κ.λπ. ἐνταῦθα καὶ τῷ δακτύλῳ αὐτὸν τοῖς λαοῖς ὑπέδειξεν εἰπών· «*Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου*»· καὶ ἐνταῦθα σφραγῖδα πάσης τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας ἐπέθηκεν εἰπών· «*κἀγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ*»· τοιούτου ὄντος τοῦ τόπου τούτου, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἱερωνύμου πολλοὶ τῶν εὐλαβῶν Χριστιανῶν ἐκοπίαζον ἐλθεῖν καὶ ἕως ὧδε λουσθῆναι ἅπαξ καὶ ἐντρυφῆσαι τῇ τούτου χάριτι καὶ ἁγιότητι».

Ἡ μονὴ διασώζεται καὶ πέραν οὐ μόνον τοῦ 1620, ὅτε, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω μονάζει ἐν αὐτῇ ἐπί τινα καιρὸν πρὶν ἢ πατριαρχεύσῃ καὶ ὁ ἀείμνηστος ἐν Πατριάρχαις Παΐσιος, ἀλλὰ καὶ πέραν τοῦ 1714 ὅτε προϊστάμενος αὐτῆς κατὰ τοὺς χειρογράφους ἡμῶν κώδικας ἀναφέρεται ὁ ἱερομόναχος Γαβριήλ. Ἀπὸ τοῦ 1750—1800 ἐν τῇ μονῇ καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς τὰς διατριβὰς ποιεῖται καὶ ὁ ἐξ Ἐλασσῶνος μοναχὸς Παρθένιος τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν ὁπλοποιὸν ἐπαγγελλόμενος μεταξὺ τῶν Βεδουΐνων καὶ ἰδίᾳ τῶν πέραν τοῦ Ἰορδά-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νου καὶ μεγάλην παρ' αὐτοῖς χαίρων ὑπόληψιν τυχὼν μάλιστα καὶ τῆς ἰδιαιτέρας εὐνοίας, ἵνα μετ' αὐτῶν ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν ἱερὰν τῶν Μωαμεθανῶν πόλιν Μέκκαν ὡς ἀφηγεῖται ἡμῖν τοῦτο ὁ ἴδιος ἐν τῷ λίαν παραδόξῳ καὶ ἀνεκδότῳ ἔτι αὐτοῦ Ὁδοιπορικῷ.

Κατὰ τὰ ἔτη 1780—90 τὸ πλεῖστον τῆς μονῆς ἀνωτέρᾳ διαταγῇ ἀνατρέπεται διὰ πυρίτιδος, ἵνα μὴ χρησιμεύῃ ὡς καταφύγιον τῶν Βεδουΐνων λῃστῶν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ μονὴ οὐδέποτε ὁλοσχερῶς ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, διότι τὴν μὲν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων οἱ τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα [1] πατέρες εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τοὺς καθ' ὁδὸν κινδύνους κατήρχοντο κατ' ἔτος μετὰ τῶν ἐκ τοῦ χωρίου Τάϊπε Ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἔνθα ἐν μὲν τῷ ἱερῷ Ἰορδάνῃ κατά τε τὴν παραμονὴν καὶ τὴν νύκτα τῶν Θεοφανείων ἐτέλουν τὴν θείαν μυσταγωγίαν σὺν τῷ μικρῷ καὶ μεγάλῳ ἁγιασμῷ, τὴν δ' ἑβδόμην τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, ὅτε συμπίπτει ἡ τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου μνήμη, ἐτέλουν τὴν θείαν μυσταγωγίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς. Τοῦτ' αὐτὸ ἔπραττον κατ' ἔτος καὶ οἱ ἡμέτεροι προσκυνηταί, οἵτινες ὅλοι ὁμοῦ τὸ πάλαι μὲν κατὰ τὴν τρίτην τῆς Διακαινησίμου, βραδύτερον δὲ κατὰ τὴν Μεγάλην Δευτέραν συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ δραγουμάνου (διερμηνέως) τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ, ὑπὸ δύο πνευματικῶν προβεβηκυίας ἡλικίας καὶ τῆς ἀναλόγου στρατιωτικῆς δυνάμεως κατείρχοντο εἰς Ἰορδάνην. Σήμερον, ὅτε ὑπάρχει πλήρης ἀσφάλεια, ἕκαστος τῶν προσκυνητῶν κατέρχεται εἰς Ἰορδάνην ὁπόταν θέλῃ, ὅπερ ἡγοῦμαι ἐν μέρει ἄτοπον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ μονὴ διατελεῖ ἐν ἐρειπίοις καὶ ἐγκαταλελειμμένη μέχρι τοῦ ἔτους 1873, ὅτε Κυβερνητικῇ συγκατανεύσει βασιζομένη ἐπὶ τοῦ ἰδιοκτητικοῦ δικαιώματος, ὅπερ συνεπῆγεν ἡ ἐπὶ τῆς μονῆς διηνε-

1) Ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Σάββα ὅτε ἀπήλαυε σχετικῆς τινος ἡσυχίας συνετήρει τακτικῶς ἐν ταῖς παρακειμέναις τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου ὄχθαις τοῦ Ἰορδάνου δύο ἁλιεῖς μοναχούς, ἵνα ἁλιεύωσι χάριν τῆς μονῆς.

κὴς κατοχὴ τῆς Ἱ. ἡμῶν Ἀδελφότητος, ἣν διεβεβαίουν καὶ οἱ τὰ πέριξ τῆς μονῆς οἰκοῦντες Βεδουῖνοι ὅτι ἔκπαλαι τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Ἀδελφότητι ἀνῆκεν αὕτη καὶ ὅτι οὐδέποτε ἐπὶ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα ἀφήκαμεν αὐτὴν νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας ἄλλων, ἐγκαθίσταται μονίμως καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ ὁ ἐκ τῶν ἐπιζώντων ἀδελφῶν τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν ἀνήκων Μάξιμος Μεϊμαράκης ὁ ἐξ Ἡρακλείου τῆς Κρήτης καταγόμενος.

Ὁ καλὸς πατὴρ Μάξιμος ἐπιεικῶς καὶ εὐλαβῶς φερόμενος τοῖς περιοίκοις Βεδουΐνοις βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἑλκύει τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην αὐτῶν καὶ μετ' οὐ πολὺ πείθονται οὗτοι, ἵνα ὁριστικῶς ἀπομακρυνθῶσι τῆς μονῆς καὶ παύσωσι πράγματα αὐτῷ παρέχοντες. Οὗτος πρῶτος ἤρξατο ἐξημερῶν τὸν τόπον καὶ τὴν μονὴν ἀνακαινίζων. Τὸν πατέρα Μάξιμον, βαρέως ἀσθενήσαντα καὶ ἀνελθόντα πρὸς ἀνάρρωσιν εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν, κελεύσει πατριαρχικῇ διαδέχεται ἐν τῇ ἡγουμενείᾳ τῆς μονῆς ἐν ἔτει 1873 ὁ ἐκ Σιγῆς καταγόμενος ἀρχιμανδρίτης Συμεὼν Παναγιώτου, εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος κληρικός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1885 ὁ τοὺς οἴακας τότε τῆς τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίας διευθύνων καὶ νῦν ἐν Χάλκῃ ἐφησυχάζων γεραρὸς Πατριάρχης Νικόδημος, λίαν προσηκόντως ἐκτιμήσας τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ ἐπίκαιρον τῆς μονῆς, πλὴν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἁγιότητος, βουλὴν ἀρίστην ἐβουλεύσατο μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα ἐκ βάθρων τοῖς τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ δαπάναις ἀνεγείρῃ τὴν βασιλικὴν ταύτην μονήν.

Δοθεισῶν τῶν ἀπαιτουμένων ἐξηγήσεων περὶ ἀνεγέρσεως τῆς μονῆς εἰς τὴν Σ. Αὐτοκρατορικὴν ἡμῶν Κυβέρνησιν ὑπὸ τοῦ τότε χρέη συμβούλου ἐκτελοῦντος παρὰ τῷ Μ. Π. Νικοδήμῳ ἐξοχωτάτου κ. Ἱπποκράτους Ταυλαρίου, ηὐδόκησεν ὁ σεπτὸς καὶ φιλόλαος ἡμῶν ἄναξ ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝ, ᾧ ὁ Ὕψιστος χα-

ρίζοιτο μακρὰς καὶ πανολβίους τὰς ἡμέρας, ἵνα δι' Αὐτοκρατορικοῦ φιρμανίου ἐπιτρέψῃ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς διασήμου καὶ βασιλικῆς ταύτης μονῆς.

Τὸ σχέδιον τῆς ἀνεγέρσεως τῆς μονῆς μετὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἐκπονεῖ ὁ εὐγενέστατος καὶ πολυΐδμων ἀρχιτέκτων τῆς Σ. ἡμῶν Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως κ. Γεώργιος Φραγκιᾶς ἐπὶ τῇ βάσει βεβαίως τοῦ ἀρχαίου τῆς μονῆς σχεδίου καὶ οὕτω ἐν ἔτει μὲν 1885 τίθεται ὁ θεμέλιος τῆς μονῆς λίθος, ἐν ἔτει δὲ 1888 τελοῦνται τὰ ἐγκαίνια αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Νικοδήμου, τῶν ἑξῆς ἐπισήμων γραμμάτων τεθέντων ἐν τῷ θεμελίῳ τῆς μονῆς λίθῳ.

«*Τῇ 20 Μαρτίου 1888 ἐτελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου ἡμῶν πατρὸς τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας τοῦ παρὰ τὸν Ἰορδάνην Ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου σημειωθέντων ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ τεθέντος ἐν τῇ κρυσταλλίνῳ φιάλῃ τῇ ἐν τῷ θεμελίῳ λίθῳ ἐγκλεισθείσῃ τῶν ἑξῆς· Πατριαρχεύοντος τῆς ἁγίας Πόλεως καὶ πάσης Παλαιστίνης Νικοδήμου τοῦ Α΄.*

Ἐνεκαινίσθη ὁ θεῖος οὗτος ναὸς τῆς Βασιλικῆς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Ἱερᾶς μονῆς τῆς σεμνυνομένης ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος ἢ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἐν Ἰορδάνῃ, ἁπάσης τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς ἐκ βάθρων ἀνοικοδομηθείσης ἰδίᾳ δαπάνῃ τοῦ αὐτοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου.

Μηνὶ Μαρτίῳ εἰκοστῇ.

Ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ὀγδόῳ».

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνωφλίου τῆς θύρας τῆς ἐκκλησίας εὕρηται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή.

« *Ἀνεκαινίσθη τὸ τέταρτον ἡ ἱερὰ αὕτη μονὴ τῆς ἁ-* »
« *γίας Τριάδος τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἡ ἐν Ἰορδάνῃ δι' ἐξό-* »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

« *δων καὶ δαπάνης τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱ-* »
« *εροσολύμων Νικοδήμου τοῦ Α΄ ἐν ἔτει σωτηρίῳ αωπζ΄* ».

Σημειωτέον ὅτι βραδύτερον βλαβείσης τῆς ἐν τῇ μονῇ ἀρχαίας δεξαμενῆς ὁ πολυσέβαστος ἡμῶν γέρων Σκευοφύλαξ Εὐθύμιος ἰδίαις δαπάναις ἀνεκαίνισεν αὐτήν. Οὕτως ἔχουσι τὰ κατὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς Ι. ταύτης Μονῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Τὸν Ἀρχιμανδρίτην Συμεὼν διεδέξατο ἐν τῇ ἡγουμενείᾳ ὁ Ἀρχιμ. Παχώμιος. Οὗτος πολλὰ ἐμόχθησε καὶ ἐδαπάνησεν εἰς κατασκευὴν ὑδραυλικῶν ἔργων καὶ φυτείαν γαιῶν περὶ τὸν Ἰορδάνην, ὧν ἡ ἐπιτυχία ἦν ἀμφίβολος. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ὁ Ἰορδάνης εἶδεν εἰς τὰς ἑλικοειδεῖς καὶ ἀγκυλοστρόφους αὐτοῦ ῥοὰς τὸ πρῶτον μικρὸν ἀτμόπλοιον, ὅπερ οὗτος κατεσκεύασε καὶ ἐπὶ διετίαν καὶ πλέον ἐξηκολούθει πλέων τὴν Ν. Θάλασσαν καὶ μετακομίζων ἐφόδια εἰς Μέζρααν, ὁπόθεν μετεφέροντο εἰς Κοράκιον. Πρῶτος οὗτος μετ᾽ ἐμοῦ ἐμερίμνησε περὶ τῆς διαφυλάξεως τῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐρειπίων τῶν κειμένων ἀπέναντι ἀκριβῶς τῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ ἅτινα μετὰ τῶν ἐντεῦθεν ἐν συνόλῳ ἐκάλει *Βηθαβαρά*, ἅπερ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν βραδύτερον ἐβεβαίωσε καὶ ὁ τῆς Μαδηβᾶς γεωγραφικὸς χάρτης. Τὸν Ἀρχιμ. Παχώμιον διεδέξατο ἐν τῇ ἡγουμενείᾳ κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1900 ὁ Ἀρχιμ. Γρηγόριος Λαζάρου κληρικὸς ἐναρετώτατος. Οὗτος ἰδίοις μὲν ἀναλώμασιν ἐζωγράφισε τὰ ἔνδον τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τῆς μονῆς δωμάτια ᾠκοδόμησεν. Ὑπελείπετο δὲ ἡ τῆς ὀροφῆς αὐτῶν μόνον ἐπιδιώρθωσις, ὅτε σωθείσης τῆς προθεσμίας αὐτοῦ συνοδικῇ καὶ πατριαρχικῇ ἀποφάσει ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ ἐκ Θυατείρων καταγομένου Ἀρχιμ. Εὐδώρου Μαυρομιχάλη ἐκ τῆς φιλοτιμίας καὶ δραστηριότητος τοῦ ὁποίου ἡ μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου πολλὰ δύναται νὰ ἐλπίζῃ. Ἐν τῇ μονῇ ὡς τὸ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ διαμονὴ πολλῶν Πατέρων, διότι οἱ ἐν αὐτῇ μονάζοντες ἀδυνατοῦσι νὰ ἀπολαύωσι τῆς προσηκούσης ἡσυχίας, ἣν ἀπαιτεῖ παρ᾽ ἡμῖν ὁ μοναχικὸς βίος. Οἱ τὸ πάλαι ὁ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μως ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ κατορθώσαντες νὰ μονάσωσι διῆγον αὐστηρότατον μοναχικὸν βίον καὶ διεκρίνοντο ἐπὶ ἀπαραμίλλῳ εὐσεβείᾳ ἁγιότητι καὶ σεμνότητι βίου.

Ἀνασκοποῦντες τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα ἐξάγομεν ἐκ τῶν ἀρχαίων Ὁδοιπορικῶν ὅτι τὰ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου ἀρχαῖα οἰκοδομήματα δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο· εἰς *οἰκοδομήματα πέραν τοῦ Ἰορδάνου* καὶ εἰς *οἰκοδομήματα ἐντεῦθεν αὐτοῦ*. Καὶ ἐκ τῶν ἐντεῦθεν μὲν τοῦ Ἰορδάνου παρὰ τὸ χεῖλος αὐτοῦ κειμένων ἀρχαίων οἰκοδομημάτων σήμερον οὐδὲν ἴχνος σώζεται, πλὴν τῆς μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου, τῶν μουσαϊκῶν τοῦ ὄρους Ἑρμονιεὶμ καὶ ἐνίων ἐρειπίων πρὸς νότον τῆς μονῆς κειμένων. Ἀπέχουσι δὲ ταῦτα πάντα τοῦ Ἰορδάνου νῦν πλέον τῶν 500—600 μέτρων. Φαίνεται δ' ὅτι ἐπειδὴ ἡ δυτικὴ ὄχθη τοῦ Ἰορδάνου ἦν χθαμαλωτέρα τῆς ἀνατολικῆς, τὰ ἐπ' αὐτὴν ἐρείπια ἢ ἐκάλυψεν ἢ συμπαρέσυρεν οὗτος ἢ ἐπειδὴ ἡ ὄχθη αὐτὴ πλεῖον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐσυχνάζετο λίαν ἐνωρὶς καὶ παντελῶς ὑπέκυψαν τὰ ἐρείπια ταῦτα εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐπιδρομῶν[1]. Ἐν ᾧ τοὐναντίον ἐπειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ὄχθη ἤτοι ἡ πέραν εἶνε ὑψηλοτέρα καὶ ἑπομένως ὀλιγώτερον τῆς δυτικῆς ὑποκειμένη εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ καὶ μᾶλλον ἀστιβὴς ἀνθρώπων, τὰ ἀρχαῖα ἐπ' αὐτὴν ἐρείπια ἀφ' οὗ ὑπέστησαν τὴν ἐπήρειαν τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων ὁ Ἱερὸς Ἰορδάνης ἐπέχωσεν αὐτὰ διὰ τῆς ἰλύος του, ἐπιφυλάξας τὰς βάσεις αὐτῶν σχεδὸν ἀκεραίας ἄχρις ἡμῶν, ὅθεν καὶ ἐπὶ τούτῳ τὰς μεγίστας αὐτῷ ὁμολογοῦμεν χάριτας. Καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ταύτην ὄχθην τοῦ Ἰορδάνου ἄχρι τοῦ νῦν τρία ἀρχαῖα οἰκοδομήματα διακρίνονται. Καὶ ἓν μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπέχον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Ἰορδάνης μετήλλαξε διεύθυνσιν ἤτοι κοίτην, δέον τὰ ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὄχθης αὐτοῦ κείμενα ἀρχαῖα ἐρείπια ν' ἀναζητηθῶσιν πέραν τῆς σημερινῆς αὐτοῦ ῥοῆς.

ὀλιγώτερον τῆς ἡμισείας ὥρας τοῦ Ἰορδάνου κεῖται εἰς τὴν ἀρχὴ[ν] τοῦ χειμάρρου Ἄϊν Καρὰρ ἐγγύτατα τῆς δαψιλεστάτης αὐτο[ῦ] πηγῆς ἐπὶ κωνοειδοῦς λοφίσκου πλήρους μουσαϊκῶν καὶ ὅπερ ἐρείπιον μετὰ τῶν ἑπομένων δύο ἄλλων ταυτίζω μὲ τὸν *Σαπσαφὰν* τοῦ χάρτου τῆς Μαδηβᾶς ἢ τὸ σπήλαιον Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Μόσχον. Τοῦ ἐρειπίου τούτου διακρίνονται ἔτι ἴχνη τινὰ οἷον εἷς μαρμάρινος οὐδός, δεξαμεναί τινες καὶ ἓν ὑδραγωγεῖον καταλῆγον εἰς τὰ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Ἰορδάνου ἐρείπια.

Τὸ δὲ δεύτερον οἰκοδόμημα σχῆμα παραλληλογράμμου ἔχον ἀπέχει τοῦ Ἰορδάνου 12 περίπου λεπτὰ καὶ κεῖται ἐν ἀπόπτῳ μέρει πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ χειμάρρου Ἄϊν Καρὰρ ἅμα τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ, ἀπρόσβλητον ὅλως τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο τὸ ἐκ μεγάλων λαξευτῶν λίθων συνιστάμενον ἦν ἢ ξενών τις διὰ τοὺς προσερχομένους κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Θεοφανείων προσκυνητὰς ἢ ἀρχαία τις σκήτη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ τρίτον οἰκοδόμημα τὸ καὶ σπουδαιότερον, ἁγιώτερον καὶ σεμνότερον πάντων κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς εὐαγγελιστάς ἐστι τὸ κείμενον ἐγγὺς Ἰορδάνου καὶ εἰς ἀπόστασιν 150 ἀπ' αὐτοῦ περίπου μέτρων. Ἐκάλεσα τοῦτο ἁγιώτατον καὶ σεμνότατον πάντων, διότι ἐν τῷ μέρει τούτῳ ἀδιστάκτως φρονῶ ὅτι συνεκεντρώθησαν ἅπασαι αἱ τῆς ἀρχαιότητος παραδόσεις ὅτι ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος ἡμῶν.

Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἢ κάλλιον εἰπεῖν τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα τὰ ἐκ παλαιτάτων χρόνων ἀνήκοντα τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Ἀδελφότητι ὡς ἀναπόσπαστα πάντοτε παραρτήματα διατελέσαντα τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν πέριξ Βεδουίνων καλοῦνται νῦν ὑφ' ἡμῶν *Βηθαβαρᾶ* συνῳδὰ τῷ γεωγραφικῷ χάρτῃ τῆς Μαδηβᾶς. Τὰ ἐρείπια ταῦτα ἐκτείνονται ἑλικοειδῶς εἰς ἀπόστασιν 300 μέτρων καὶ πλέον ἐπὶ τοῦ χείλους ἀρχαίας τοῦ Ἰορδάνου διώρυγος, ἥτις κατεσκευάσθη ἐπίτηδες, ἵνα οἱ ἐκ τῶν

περάτων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου προσερχόμενοι προσκυνηταὶ βαπτίζωνται ἢ καθ' ἃ λέγει ὁ Ἀντωνῖνος ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ τοῦ Ἰορδάνου, ὅστις ἐν πολλῷ μεταγενεστέροις χρόνοις, ὥς τινες διϊσχυρίζονται, φαίνεται ὅτι μετήλλαξε πορείαν. Οἱ μοναχοὶ ἁλιεῖς Βασίλειος καὶ Ἡσαΐας, ὁ μὲν Κεφαλήν, ὁ δὲ Λαμιεύς, οἱ ἀπὸ χρόνων πολλῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀσκητεύοντες καὶ ἁλιεύοντες καὶ οἱ κατορθώσαντες νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰ πυκνὰ τοῦ Ἰορδάνου δάση καὶ ἕλη καὶ νὰ παρακολουθήσωσι τὴν δῆθεν ἀρχαίαν τοῦ Ἰορδάνου διεύθυνσιν μ' ἐπληροφόρησαν ὅτι πράγματι ὁ Ἰορδάνης μετήλλαξε διεύθυνσιν καὶ ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος σωζόμενα ἐρείπια κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ αὐτοῦ χείλους. Ἐγὼ δ' ἀδυνατῶ νὰ ἐκφέρω γνώμην ἐφ' ὅσον δὲν ἀποφανθῇ εἰδικός τις γεωλόγος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ἀνακαλυφθῶσι καὶ ἕτερα ἐρείπια ἀπέναντι τῶν σημερινῶν ἤτοι ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης τοῦ Ἰορδάνου τῆς δυτικῆς, διότι πιθανὸν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων μέρος τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰορδάνου νὰ διωχετεύετο εἰς διώρυγα, ἣν ἐκάλουν καὶ ταύτην κοινῶς Ἰορδάνην. Ἐκ τῶν ἀνακαλυφθέντων ἐρειπίων τινὰ μὲν συνᾴδουσι πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου, Ἀρκούλφου καὶ Οὐϊλλιβάλδου περιγραφόμενα ὡς λ.χ. τὰ τετράπλευρα θολωτά, αἱ καμάραι καὶ μαρμάρινοι κλίμακες τοῦ Ἀντωνίνου, ὧν τινες ἐσχάτως ὑπ' ἐμοῦ ἀνεκαλύφθησαν ἀνέπαφοι, τινὰ δ' ἐξ αὐτῶν οὐδόλως καὶ μνημονεύονται. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ προχείρων ὑπ' ἐμοῦ γενομένων ἀνασκαφῶν, ἐγένοντο ἀπὸ σκοποῦ παρανάλωμα τοῦ πυρός. Αἱ στέγαι αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἦσαν κατασκευασμέναι ἐκ διαφόρων μετάλλων, διότι εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου καὶ πλέον εὑρίσκονται εἰς στρώματα ὄγκοι διαφόρου μεγέθους ἐκ σιδήρου καὶ μολύβδου συνιστάμενοι. Μαρμάρινοι κίονες τεθλασμένοι, κιονόκρανα κορινθιακοῦ ρυθμοῦ ἐκ λευκοτάτου μαρμάρου, συνήθη μουσαϊκὰ καὶ μαρμάρινα τοιαῦτα δι' ὧν ἦσαν ἐστρωμένα τὰ δάπεδα, μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητα τῶν οἰκοδομημάτων τούτων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μικρά τις ὀρειχάλκινος λεκάνη εὑρεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Γρηγορίου φέρει περὶ τὴν στεφάνην αὐτῆς τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

† ΠΡΟCΦΟΡΑ... ΥΠΕΡ CΩΤΗΡΙΑC ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΥΜΨΕΩC ΜΕΝΑΔΙΑC ΚΛΕΩΠΑΤΡΑC ΚΑΙ ΑΝΑCΤΑCΙΑC ΜΟΝΑCΤΡΙΩΝ ΑΜΗΝ †.

Ὡσαύτως καὶ ἀναθηματική τις στήλη ἑνὸς μέτρου μῆκος ἔχουσα καὶ σχηματίζουσα εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς στρογγύλον κωνοειδῆ ὄγκον ἔχει ἐπὶ τούτου ἐντετυπωμένον μετάλλινον σταυρὸν μετὰ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ἀναθηματικὴ αὐτη στήλη ἐγένετο ὅτε ὁ Πατρίκιος ἐκάρη μοναχός.

Ἡ σκαπάνη καὶ μόνη δύναται νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς πῶς εἶχον τὸ πάλαι τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα. Ὁ σεπτὸς ἡμῶν πρωθιεράρχης Δαμιανὸς ἔσται μακαριστὸς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἱστορίᾳ τῶν Προσκυνημάτων διὰ τὸν ἔνθεον ζῆλον, ὃν ἐπεδείξατο περὶ τὴν ἐξασφάλισιν καὶ ἀνάκτησιν τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου. Διότι τῇ κελεύσει αὐτοῦ οὐ μόνον δωμάτιά τινα εὐπρεπῆ ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου, ἀλλὰ καὶ μοναχοὶ τοῖς ἀρχαίοις κατὰ τὴν ἀρετὴν ἁμιλλώμενοι ἐν τῷ μέρει τούτῳ διάγουσι, τὸν κανόνα τῆς μοναχικῆς

πολιτείας οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας διαλείποντες. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου ὡς καὶ περὶ τῆς βασιλικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου δέον νὰ ληφθῇ σύντονος μέριμνα ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος, διότι κατὰ τὸν Κύριλλον τῶν Ἱεροσολύμων «*Ἀρχὴ τοῦ παντὸς τὸ ὕδωρ καὶ ἀρχὴ τῶν εὐαγγελίων ὁ ἱερὸς Ἰορδάνης*». Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ πάλαι καὶ νῦν ἱστορία τῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τοῦ Τόπου τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000023335

Ἔργα τοῦ αὐτοῦ

Ὁ ἐν Μαδηβᾷ μωσαϊκὸς χάρτης Συρίας, Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου.

Κατάλογος Συριακῶν χειρογράφων τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης.

Κατάλοιπα χειρογράφων τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης.

Κατάλογος Ἀραβικῶν χειρογράφων τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης.

Τὰ κατὰ τὴν λαύραν καὶ τὸν χείμαρρον τοῦ Χουζιβᾶ.

Ἡ κατὰ τὴν ἔρημον τῆς ἁγίας τοῦ Θε[illegible]μῶν Πόλεως Λαύρα Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου.

Αἱ παρὰ τὸν Ἰορδάνην λαῦραι Καλαμῶνος καὶ ἁγίου Γερασίμου, καὶ οἱ βίοι ἁγίου Γερασίμου καὶ Κυριακοῦ τοῦ ἀνα[illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ